

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Mga Nakita at Narinig sa mga Lupain ng Biblia

Things Seen and Heard in Bible Lands

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *Things Seen and Heard in Bible Lands*, ni H. A. Ironside.

Orihinal na edisyon: The Bible Truth Press, 19 West 21st St., New York (preface September 1936).

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions. Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

“Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba.” (2 Timoteo 2:2)

Paunang Salita

Ang tatlong linggong pagdalaw sa mga Lupain ng Biblia ay lubhang kawili-wili, at marami akong nakita roon na tumatak nang malalim sa aking puso at isipan. Pero napakaikli nito para sumulat pa ng isang aklat tungkol sa Palestina at sa Malapit na Silangan na talagang may halaga o talagang magagawa.

Gayunman, napansin ko na kapag ginagamit ko ang kuwento ng mga bagay na nakita at narinig ko sa mga lupaing iyon bilang batayan ng mga mensahe ng Ebanghelyo, may interes itong tinatanggap ng mga tao, at may dahilan akong maniwala na may pagpapala rin itong dala.

Ang mga mensaheng ito ay itinala ng stenographer, at ngayon ay ipinapadala namin, kasama ang panalangin na gamitin ito ng Diyos sa pag-akay ng mga kaluluwa kay Cristo at sa pagpapatibay ng pananampalataya ng mga mananampalataya.

—H. A. Ironside.

Chicago, Ill, Sept., 1936.

Ang Daang Tinatawag na Matuwid

“At si Saulo, na naninibugho pa ng pagbabanta at pagpatay laban sa mga alagad ng Panginoon, ay pumunta sa dakilang saserdote, at humingi sa kanya ng mga sulat para sa mga sinagoga sa Damasco, upang kung may matagpuan siyang sinuman sa Daang ito, lalaki man o babae, ay madala niya silang gapos sa Jerusalem. At sa kanyang paglalakbay, nang malapit na siya sa Damasco, biglang nagliwanag sa palibot niya ang isang liwanag mula sa langit; at siya ay nabuwal sa lupa, at nakarinig ng isang tinig na nagsasabi sa kanya, Saulo, Saulo, bakit mo Ako pinag-uusig? At sinabi niya, Sino Ka, Panginoon? At sinabi ng Panginoon, Ako si Jesus na iyong pinag-uusig; mahirap para sa iyo ang sumikad sa mga tungkod na pantaboy. At siya, nanginginig at namamangha, ay nagsabi, Panginoon, ano ang ibig Mong gawin ko? At sinabi sa kanya ng Panginoon, Tumindig ka, at pumasok sa lungsod, at doon ay sasabihin sa iyo ang dapat mong gawin. At ang mga lalaking kasama niyang naglalakbay ay natigilan at hindi makapagsalita, sapagkat nakarinig sila ng tinig pero wala silang nakitang sinuman. At tumindig si Saulo mula sa lupa; at nang imulat niya ang kanyang mga mata, wala siyang makita; kaya inakay nila siya sa kamay, at dinala sa Damasco. At tatlong araw siyang hindi nakakita, at hindi kumain ni uminom.

“At may isang alagad sa Damasco na nagngangalang Ananias; at sinabi sa kanya ng Panginoon sa isang pangitain, Ananias. At sinabi niya, Narito ako, Panginoon. At sinabi ng Panginoon sa kanya, Tumindig ka, at pumunta

ka sa daang tinatawag na Matuwid, at hanapin mo sa bahay ni Judas ang isang nagngangalang Saulo, na taga-Tarso: sapagkat, narito, siya ay nananalangin” (Mga Gawa 9:1-11).

Ilang beses ko nang pinagbulay-bulayan ang mga salitang ito, pero kailanman ay hindi sila naging ganito kabuhay sa akin gaya noong kamakailan lang ay pinahintulot sa amin na makita mismo ang mga lugar na binanggit dito, nang gumugol kami ng dalawang napakagandang araw sa loob at paligid ng Damasco. Dahil sa pagdalaw naming iyon, naging mas malinaw, mas buhay at mas totoo sa amin ang Salita ng Diyos kaysa kailanman. Hindi ko sinasabing naging mas totoo ang Salita. Sa lahat ng mga taon ay alam na namin na ito talaga ang Salita ng buhay na Diyos. Pero naaalala ninyo ang sinabi ni Apostol Pedro tungkol sa tinig na narinig niya noong kasama niya ang Panginoong Jesus sa Bundok ng Pagbabagong-anyo; sinabi niya, “Mayroon din kaming lalong tiyak na salita ng propesiya.”

Sa palagay ko, may mas magandang paraan para isalin iyan. Hindi ko inaakala na may sinuman dito na nag-iisip na kapag sinasabi naming naniniwala kami sa salita-por-salitang inspirasyon ng Biblia, ang ibig naming sabihin ay perpekto ang alinmang salin. Kung ang mga salitang iyon ay babasahin ayon sa pagkakasalin sa ating English na bersiyon, baka isipin ng iba na ang ibig sabihin ni Apostol Pedro ay mas maaasahan ang salita ng propesiya kaysa sa tinig ng Ama. “Mayroon din kaming lalong tiyak na salita ng propesiya”—pero hindi talaga iyan ang sinasabi niya. Sa palagay ko, ang tama at maingat na salin ay ganito: “Mayroon din kaming salita ng propesiya na pinagtibay.” Ibig sabihin, nakikita ninyo, ang tinig ng Ama ay nagdagdag lamang ng patotoo nito sa naipahayag na sa salita

ng propesiya. At ganoon din, ang pagdalaw sa Palestina, sa Siria at sa Ehipto ay nagpapatibay lamang sa nakasulat na sa Salita ng Diyos.

Nakakakilig ang sumakay sa mga burol at mga lambak na dating nilakaran ng Tagapagligtas napakaraming taon na ang nakalipas, at pumasok sa mga bayan at nayon kung saan Siya nanirahan, nagsalita at gumawa ng Kanyang mga makapangyarihang gawa. Pero ang lungsod na iniisip ko lalo na ngayon ay isang lungsod na hindi Niya kailanman dinalaw noong narito Siya sa lupa, at iyan ay ang Damasco. Malamang na ang Damasco ang pinakamatandang lungsod na tinitirhan pa rin hanggang ngayon sa buong mundo. Matanda na itong lungsod noong panahon ni Abraham, libu-libong taon na ang nakalipas, at naaalala ninyo na ang katiwala ng sambahayan ni Abraham ay si Eliezer na taga-Damasco. Malaki ang bahagi nito sa Biblia. Sa loob ng maraming taon, ito ang kabisera ng mga kaaway ng Israel na mga taga-Siria. Mula sa Damasco ay dumating si Naaman na taga-Siria sa lupain ng Israel para mapagaling sa kanyang ketong. Nang tingnan ko ang mga ilog ng Abana at Farfar sa magkabilang panig ng Damasco, na dumidilig sa magandang kapatagang iyon, at pagkatapos ay nang mamasdan ko ang maputik na tubig ng Jordan, pakiramdam ko ay mas naiintindihan ko ngayon kaysa dati si Naaman nang sabihin niya, “Hindi ba ang Abana at ang Farfar ay mas mabuti kaysa lahat ng tubig ng Israel? Hindi ba ako maaaring maligo sa mga iyon at maging malinis?” Pero hindi; iisa lamang ang lugar kung saan maaaring malinis si Naaman noong araw na iyon, gaya ng iisa lamang ang lugar at paraan ng paglilinis sa mga makasalanang kaluluwa ngayon, at iyan ay ang mahalagang dugo ng Panginoong Jesu-Cristo na tumubos sa ating kasalanan.

Imposibleng nasa Damasco ka at hindi mo gaanong maisip si Apostol Pablo. Kahit Mahometano ang aming gabay, puno ang isip niya ng kasaysayan nito. Mukhang tuwang-tuwa siyang dalhin kami sa iba't ibang lugar para ipakita kung saan naiugnay ng Apostol ang kanyang pangalan sa lungsod ng Damasco. Lumabas kami ng lungsod at tumayo sa burol na nakaharap sa daang paakyat mula sa Jerusalem, at tinanaw namin ang lungsod sa buong ganda nito; at kung titingnan mo ito mula sa labas, talagang napakagandang lugar ito. Naaalala ninyo na 600 taon pagkaraan ng pagdalaw ni San Pablo roon, si Mohammed at ilan sa kanyang mga kasama ay tumayo sa mismong lugar ding iyon at tumanaw sa lungsod. Malayo ang nilakbay nila na balak pumasok doon, pero lumingon si Mahommed sa kanyang mga kaibigan at sinabi, “lisang paraiso lamang ang ipinagkaloob sa tao na mapasok. Hindi tayo papasok sa Damasco;” at tumalikod sila.

Sa mismong daang iyon naglalakbay si Saulo na taga-Tarso, papalapit sa lungsod, nang biglang sumikat sa kanya ang liwanag na iyon mula sa langit, at siya ay nabuwal sa lupa; at nasabi niya pagkatapos, “Hindi ako makakita dahil sa kaluwalhatian ng liwanag na iyon.” Nakarinig siya ng tinig na nagsasabi, “Saulo, Saulo, bakit mo Ako pinag-uusig?” At sumigaw si Saulo sa pagkamangha, “Sino Ka, Panginoon?” at ang natanggap niyang kamangha-manghang sagot ay, “Ako si Jesus, na iyong pinag-uusig. Mahirap para sa iyo ang sumikad sa mga tungkod na pantaboy;” na ang tinutukoy, siyempre, ay ang matulis na tungkod na ginagamit pa rin nila hanggang ngayon sa pagtaboy sa mga baka sa bansang iyon.

Ngayon, isipin ninyo ito: Narito ang isang tao na tapat na kalaban ng Cristianismo, at isang tao na lubos na tapat. Sinabi

niya, nang magsalita siya tungkol sa mga taon bago siya nagbalik-loob, “Tunay na inakala ko sa aking sarili na dapat akong gumawa ng maraming bagay laban sa pangalan ni Jesus na taga-Nazaret; na siya ko ngang ginawa.” At nang muli niyang banggitin ang mga araw na iyon, sinabi niya, “Namuhay ako nang may buong mabuting budhi sa harap ng Diyos hanggang sa araw na ito.” Isa siyang tapat na Judio, Hebreo sa mga Hebreo, kasapi ng pinakamahigpit na sekta sa Israel, isang Fariseo, matibay na naniniwala sa Banal na Kasulatan ng Lumang Tipan, at naghihintay sa pagdating ng Mesiyas; pero tapat siyang naniniwala na si Jesu-Cristo ay isang impostor, na inililigaw Niya ang bayan ng Israel. Naniniwala siya na nang mamatay si Jesus sa krus na iyon at ilagay sa libingang iyon, hindi na Siya muling lumabas nang buháy mula sa Kanyang libingan. Naniniwala siya na patay Siya at mananatiling patay hanggang sa muling pagkabuhay sa katapusan ng mundo. At dahil dito, naniniwala siya na sadyang nilililang ng mga Apostol ng Panginoong Jesu-Cristo ang mga tao nang sabihin nilang nakita nila si Jesus pagkatapos Niyang lumabas sa libingan, at inutusan sila Niya na dalhin ang Kanyang Ebanghelyo sa buong mundo.

Ano ang nakapagpabago nang ganoon kahanga-hanga sa taong iyon, noong pagdalaw niya sa Damasco, kaya pagkatapos ay naging isa siya sa pinakamasigasig na tagapagtanggol ng bagong pananampalataya? Sa palagay ko, may bagay dito na kailangang ipaliwanag. Nakarinig na ako ng mga napakahangal na pagtatangkang ipaliwanag ito. Narinig ko na may mga nagsasabi na si Saulo na taga-Tarso ay isang tapat na tao pero isang panatikong madaling madala ng damdamin, at na siya ay may epilepsy; at noong araw na iyon sa malaking daan papuntang Damasco ay inatake siya ng epilepsy, at nang

mabuwal siya sa lupa ay inakala niyang nakita niya si Jesu-Cristo na nakaluklok sa kaluwalhatian; kaya ang pagbabalik-loob ni Saulo na taga-Tarso ay utang lamang natin sa isang atake ng epilepsy! Isang kilalang makabagong ministro ang nangaral tungkol diyan ilang taon na ang nakalipas. Habang binabasa ko ang kanyang sermon, hindi ko napigilang hilingin na sana bawat hindi mananampalataya sa bansa ay magkaroon ng ganoong klase ng atake ng epilepsy, kung magbubunga ito ng ganoong kahanga-hangang pagbabago gaya ng nangyari sa buhay at sa kalooban ni Saulo na taga-Tarso.

Ang iba naman ay nagsabi na ang pagbabalik-loob ni Saulo ay dahil lamang sa sunstroke habang naglalakbay siya sa mainit na araw ng tag-init na iyon. Nabuwal daw siya sa lupa, tinamaan ng init, at nagkaroon siya ng mga guni-guni sa buong natitirang buhay niya. Talagang inakala raw niya na nakita niya si Jesu-Cristo at narinig ang Kanyang tinig; na inutusan siya na maging Kanyang apostol at dalhin ang Kanyang Ebanghelyo sa mga Gentil. Aaminin ko na nagalit ako sa loob, uminit ang ulo ko, noong una kong mabasa ang pahayag na iyon; pero pagkatapos kong pag-isipan, naisip ko na baka hindi naman gaanong mali ang sumulat. Isa nga itong “Son-stroke,” pero ang salitang “Son” ay dapat baybayin nang S-o-n (Anak), at hindi s-u-n (araw). Ang liwanag ng kaluwalhatian ng Diyos sa mukha ni Jesu-Cristo ang sumikat kay Saulo na taga-Tarso noong araw na iyon, at sumikat hanggang sa kaibuturan ng kanyang kaluluwa, at binago siya mula kay Saulo na Fariseo tungo kay Pablo na mapagpakumbaba at tapat na Cristiano.

Totoong-totoo ang nangyari. Siya ay ipinanganak ng Diyos; siya ay ginawang bagong nilalang. Naku, napakatotoo nito sa amin habang nakatayo kami roon at tinatanaw ang lungsod, at

naisip namin na halos nasa mismong lugar kami kung saan hinawakan ng Salita ng Diyos ang kaluluwa ng taong iyon!

At pagkatapos ay bumalik kami sa Damasco, at nilakad namin ang buong lumang lungsod mula sa isang pader hanggang sa kabila, sa kahabaan ng “daang tinatawag na Matuwid.” Naroon pa rin ito ngayon gaya noong libu-libong taon na ang nakalipas. Isa itong daan na may mga tindahan sa magkabilang panig, at daan-daang tao ang makikitang naglalakad paroo’t parito. Sinasabi sa atin na nang tumindig si Saulo na taga-Tarso mula sa lupa at natuklasang bulag siya, naghanap siya ng aakay sa kanya sa kamay, at inakay siya papasok sa lungsod at sa kahabaan ng daang tinatawag na Matuwid hanggang sa bahay ng isang kaibigan niya na nagngangalang Judas. Habang naglalakad kami sa daang iyon, may narinig kaming lalaki sa likuran namin na sumisigaw ng kung ano sa wikang Arabe na hindi namin maintindihan. Tinanong ko ang aming gabay kung ano ang sinasabi niya, at sumagot siya, “Tabi! Tabi!” Lumingon kami para makita kung bakit siya sumisigaw nang ganoon, at nakita namin na may inaakay siyang bulag na lalaki sa kamay sa abalang daang iyon. Tumabi kami para makadaan siya, at sinabi ko sa aking asawa, “Labinsiyam na raang taon na ang nakalipas, maaaring iyan si Saulo na taga-Tarso—ang bulag na inaakay sa kamay.”

Sa bulag na iyon noong unang panahon dumating si Ananias dala ang maluwalhating mensahe ng Ebanghelyo ng Diyos; at sinampalatayanan ni Saulo na taga-Tarso ang Ebanghelyong iyon, at dahil sumampalataya siya, nagpabautismo siya bilang pagsunod sa utos ng Panginoong Jesu-Cristo, at agad niyang sinimulang ipangaral ang pananampalatayang minsan niyang itinatwa. Naaalala ninyo kung paano lumitaw ang pagsalungat,

at hinangad ng mga Judio na patayin siya, siya na dating mang-uusig pero ngayon ay tagapagtanggol na ng bagong Ebanghelyo ng biyaya ng Diyos; kaya para iligtas ang kanyang buhay, dinala siya ng kanyang mga kaibigan sa isang bahay na nakatayo sa pader ng lungsod; at sa isang bintana sa pader ay ibinaba nila siya sa isang bakol, at tumakas siya papuntang Jerusalem para makisama sa mga alagad doon.

Ipinapakita pa rin sa mga dumadalaw ang bintana na ayon sa tradisyon ay pinagbabaan sa kanya sa ibabaw ng pader para makaiwas siya sa mga kaaway niyang uhaw sa kanyang dugo. Kahit hindi gaanong maaasahan ang pagtukoy na iyan, hindi namin maiwasang maging interesado sa bagay na nakatulong sa amin para malinaw naming mailarawan sa isip ang pangyayaring ito noong malayong nakaraan.

Para sa Muslim at para rin sa Cristiano, si Pablo ay isang kilalang tao, pero ang Ebanghelyong ipinagkatiwala sa kanya ay marahil kasing-kaunti ang nakakaalam sa maraming tao sa mga tinatawag na Cristianong lupain gaya ng sa mga bansang pinaghaharian ng Islam. Ang Damasco ngayon ay isang lungsod ng mga moske. Matagal na panahon na ang nakalipas, marami itong iglesyang Cristiano, pero naging napakabulok ng kanilang turo at gawain kaya hindi na sila ipinagtanggol ng Diyos laban sa kanilang mapapait na kaaway na Mahometano, at kaya sa sinaunang kabiserang ito ay higit na napalitan ng gasuklay ang krus. May mga misyong Cristiano roon na nagpupunyagi, pero sinabi sa akin na hanggang ngayon ay napakaliit pa lamang ng nagagawa nila laban sa matibay na kuta ng mga tagasunod ng huwad na propeta. Naku, sana'y magkaroon ng isang makapangyarihang gawa ng Espiritu Santo ng Diyos, na magbubukas sa mga nabulag na mata ng

milyun-milyon sa mundo ng Islam para makita nila na kailangan nila si Cristo at matagpuan sa Kanya ang Tagapagligtas na sapat sa lahat!

Ang parehong makapangyarihan-sa-lahat na kapangyarihan na nagpabalik-loob kay Saulo na taga-Tarso ay kayang abutin ang mga tao sa Damasco, kung makikinig lamang sila sa tinig ng Panginoon at susundin ang makalangit na pangitain gaya ng ginawa niya. Pero gaya noong unang panahon, kakaunti ang taimtim na naghanap sa daan ng buhay, ganoon pa rin ngayon. Ang mga tao ay binulag ng kanilang malaking kaaway, ang diyos ng sanlibutang ito, at hindi nila iniintindi na magtanong tungkol sa biyaya ng isang Tagapagligtas dahil hindi nila nararamdaman na kailangan nila Siya. Kahit “iniutos ng Diyos sa lahat ng tao sa lahat ng dako na magsisi,” ayaw nilang harapin ang kanilang mga kasalanan, kaya nagpapatuloy sila sa daang sila mismo ang pumili, at pinapaniwala nila ang sarili nila na maayos ang lahat, gayong ang totoo, mali ang lahat.

Pero balikan natin ang pagbabalik-loob ni Saulo. Mahalagang maunawaan na posibleng mali ang isang tao pero tapat sa kanyang pagkakamali. Kung minsan ay sinasabi ng mga tao na hindi mahalaga kung ano ang pinaniniwalaan ng isang tao basta't tapat siya. Si Saulo na taga-Tarso ay kasing-tapat noong kaaway pa siya ng Krus ni Cristo gaya noong naging Cristiano na siya pagkatapos. Pero noong una, tapat siya pero mali. Pagkatapos, tapat siya at tama, dahil inihayag ng Diyos ang Kanyang sarili sa kanya sa Persona ng Panginoong Jesu-Cristo.

At ganoon din, baka may mga paniniwala ka na tungkol sa relihiyon, pero hayaan mong itanong ko sa iyo, Nakasandig ba ang mga iyan sa mga bagay na tiyak at sigurado? Basahin mo ang Salita ng Buháy na Diyos; at sa Kanyang pinagpalang Aklat,

sa Lumang Tipan, naroon ang mga propesiya tungkol sa pagdating ni Cristo. Sa Bagong Tipan naman, naroon ang katuparan ng mga propesiya: ang pagdating ng Panginoong Jesus sa entablado ng kasaysayan. At ngayon, sa Kanyang biyaya, inaanyayahan ka ng Diyos na lumapit sa pinagpalang Tagapagligtas na iyon at magtiwala sa Kanya para sa iyong sarili. Kung nag-aalinlangan ka, kung hindi ka naniniwala, sinasabi Niya sa iyo, “Kung ang sinuman ay nagnanais gumawa ng Kanyang kalooban, malalaman niya ang tungkol sa aral, kung ito ay sa Diyos, o kung Ako ay nagsasalita mula sa Aking sarili.”

Habang nilalakad namin ang daang tinatawag na Matuwid, pakiramdam namin ay napakalapit namin sa masigasig na Fariseong iyon na matagal na panahon na ang nakalipas ay binago ng biyaya ng Diyos para maging taimtim na apostol sa mga Gentil. Pinag-isipan namin kung saan nakatira ang kaibigan niyang si Judas. Ipinakita sa amin ang sinasabing bahay ni Ananias, pero hindi namin mapaniwalaan ang tradisyong iyon, dahil sigurado kaming tradisyon lamang iyon. Pero kahit hindi namin matukoy nang eksakto ang lugar kung saan tinanggap ng mapagpakumbabang mensahero ang utos na hanapin si Saulo, “sapagkat narito, siya ay nananalangin,” o ang bahay na medyo nag-aatubiling pinasok ng mga paa ni Ananias, pakiramdam namin ay napakalapit namin sa lalaking iyon na litong-lito, namamangha at binulag ng kaluwalhatian, na sa kung saang bahagi ng daang iyon ay tinuruan ng isa sa mismong mga taong inaasahan niyang huhulihin, at siya mismo ay naging alipin ni Jesu-Cristo.

Ginawa nitong totoong-totoo ang lahat, at hindi ko gaanong nais na ubusin ang inyong oras sa paglalarawan sa lungsod ng

Damasco, kundi ang idiin sa inyong puso ang kahalagahan ng maingat na pagsisiyasat sa dakilang bagay na idiniin sa puso ni Saulo na taga-Tarso matagal na panahon na ang nakalipas. Siya na naghayag ng Kanyang sarili sa kanya ay nagnanais na makilala mo rin Siya.

Imposibleng maipaliwanag palayo ang di-malilimutang pagbabalik-loob na iyon. Tiyak na may napakalinaw na nangyari para mabago ang dating mang-uusig na iyon at maging pinakadakilang tagapagpaliwanag ng pananampalatayang Cristiano na nabuhay kailanman. Isa itong namumukod-tanging himala ng biyaya. Ang kapangyarihan ng Diyos at ang paghahayag ng Diyos ang paliwanag dito. Walang anumang mas mababa rito ang makapagpapasiya sa isang tapat na nagtatanong.

Kung tapat ka ngayon sa pagnanais na malaman ang katotohanan, maaari ko bang ituro sa iyo ang isang talata sa ika-20 kabanata ng Ebanghelyo ni Juan? Doon sa talatang 30 ay mababasa natin: “At marami pang ibang tanda ang tunay na ginawa ni Jesus sa harapan ng Kanyang mga alagad, na hindi nakasulat sa aklat na ito: pero ang mga ito ay isinulat upang kayo ay sumampalataya na si Jesus ang Cristo, ang Anak ng Diyos; at upang sa pagsampalataya ay magkaroon kayo ng buhay sa pamamagitan ng Kanyang pangalan.” Ngayon, pansinin ninyo, narito ang isang partikular na aklat sa Biblia, ang Ebanghelyo ni Juan, na tahasang sinasabi sa atin na isinulat “upang tayo ay sumampalataya na si Jesus ang Cristo, at upang sa pagsampalataya ay magkaroon tayo ng buhay sa pamamagitan ng Kanyang pangalan.” Kaya kung may alinlangan ka kung si Jesus nga ang Mesiyas, kung may alinlangan ka na Siya ang Walang Hanggan at Walang Kasalanang Anak ng

Diyos, nakikiusap ako sa iyo, basahin mo mismo ang maliit na aklat na ito. Basahin mo nang maingat at may pagbubulay-bulay, at habang binubuklat mo ang mga pahina nito, itaas mo ang iyong puso sa Diyos sa panalangin at sumigaw ka, “O Diyos, kung ito nga ang Iyong Salita, at kung si Jesu-Cristo nga ang Iyong Walang Hanggang Anak, ang Tagapagligtas ng mga makasalanan, ihayag Mo ito sa akin habang binabasa ko ang Iyong Salita;” at ipinapangako ko sa iyo na kung lalapit ka sa Salita nang may ganyang katapatan ng layunin, pananagutan ng Diyos na ihayag sa iyo si Cristo, gaya noong matagal na panahon na ang nakalipas, sa pamamagitan ng liwanag mula sa langit, ay inihayag Niya Siya kay Saulo na taga-Tarso at binago siya para maging si Apostol Pablo.

May isang bagay na nais kong tandaan ninyo tungkol kay Saulo, at ito iyon: hindi natin nakikita sa kanya ang isang taong iniligtas mula sa lantarang mga kasalanan at sa marumi, masama at kasuklam-suklam na pag-uugali, kundi nakikita natin sa kanya ang isang relihiyosong panatiko na kuntento sa sarili, na nag-akalang sapat na ang kanyang relihiyon para madala siya sa Langit, pero natuklasan niya na hindi relihiyon kundi si Cristo ang kailangan para maligtas ang kaluluwa; kaya tumalikod siya sa kanyang relihiyon at bumaling sa isang Buháy na Tagapagligtas. Ano ang pinagtitiwalaan mo ngayon? Relihiyon lamang ba, o ang Panginoong Jesus?

Maraming taon na ang nakalipas mula nang mangaral ako isang gabi sa isang maliit na iglesia sa Los Gatos, California. Sa likuran ko ay may koro na karamihan ay mga binata at dalaga. Habang nangangaral ako noong gabing iyon, may kakaibang bigat akong nararamdaman sa aking espiritu. Kung paano man, pakiramdam ko ay ang mga salita ko ay parang binhing

nahuhulog sa lupang matigas at niyapakan. Nang anyayahan ko sa katapusan ang sinumang nababagabag ang kaluluwa na makipagkita sa akin para makipag-usap nang personal, walang lumapit kahit isa. Umuwi ako sa aking kuwarto na pinanghihinaan ng loob at nalulungkot ang espiritu. Kinabukasan ay umalis ako para sa isa pang pangangaral, at inakala kong wala talagang nagawa para sa Diyos at sa walang hanggan.

Pero makalipas ang ilang araw, nakatanggap ako ng sulat mula sa isa sa mga kasapi ng korong iyon. Ganito ang halos isinulat niya: “Hindi ko mapigilang ipaalam sa inyo kung gaano kahanga-hanga akong iniligtas ng Diyos. Sumapi ako sa iglesia ilang taon na ang nakalipas, pero wala akong alam tungkol sa ikalawang kapanganakan. Dahil mahilig akong kumanta, naging kasapi ako ng koro. Ang mga awit ng papuri na kinakanta ko ay walang kahulugan sa akin, maliban sa akala ko ay ginagampanan ko ang aking tungkulin sa relihiyon sa pagkanta ng mga iyon. Pero noong isang gabi, habang nakaupo ako sa likuran ninyo, ipinakita sa akin ng Diyos mula sa Kanyang Salita na ako ay naliligaw. Naunawaan ko na ang lahat ng aking katuwiran ay parang maruming basahan lamang sa Kanyang paningin. Naku, gustung-gusto kong makipag-usap sa inyo at humingi ng tulong pagkatapos, pero hindi ako pinayagan ng aking kapalaluan. Ang aminin na hindi ako ligtas gayong nasa iglesia at nasa koro ako, ay parang napakanakakahiya. Pero umuwi ako na labis na nababagabag. Hindi ako makatulog. Sa wakas ay bumangon ako at lumuhod. Sinabi ko sa Diyos na isa lamang akong mapagmatuwid-sa-sariling mapagpanggap, at nakiusap ako sa Kanya na iligtas Niya ako.” Hindi ko sinasabing eksakto ito sa mga salita niya, pero ang buod nito ay tumatak sa aking alaala at hindi ko kailanman nakalimutan ang mga

kaisipang ipinahayag niya. Isinulat pa niya na lumipas ang mga oras, at nawawalan na siya ng pag-asa hanggang sa tumimo sa kanya nang may buháy na kapangyarihan ang mga salita ni Jesus, “Ang lumalapit sa Akin ay hindi Ko itataboy kailanman.” Ikinuwento niya sa akin kung paano siya nagtiwala sa Kanya at nagpahinga sa Kanyang Salita, at pagkatapos ay idinagdag niya, “Naku, ibang-iba na ngayon ang mga awit ng Ebanghelyo! May kahulugan na ang mga ito na hindi ko kailanman nakita noon.”

Madalas ko siyang makita sa mga sumunod na taon, at nakita ko kung paano siya lumago sa biyaya at sa pagkakilala kay Cristo. Tunay na lumipat na siya mula sa kamatayan tungo sa buhay.

Mga kaibigan, kilala ba ninyo Siya na sumalubong kay Saulo noong araw na iyon sa Daan papuntang Damasco? Tinanggap na ba ninyo Siya bilang inyong Tagapagligtas? Kung hindi pa, idinadalangin ko sa Diyos na gawin ninyo ito ngayon.

Sa pagtatapos, hayaan ninyong dalhin ko kayo sa isip sa isang malayong lugar mula sa daang tinatawag na Matuwid, hanggang sa piitan ng Mamertine Prison sa Roma. Sapagkat siya na unang sumalubong sa Panginoon sa daan papuntang Damasco, at pagkatapos ay pinagtibay ang pananampalataya sa bahay ni Judas sa Daang Matuwid, ay tinapos ang kanyang takbuhin bilang bilanggo sa Lungsod ng Emperador, at tinatakan ang kanyang patotoo ng kanyang dugo nang siya ay pugutan ng ulo sa Appian Way, sa labas lamang ng lungsod.

Tumayo kami sa piitang iyon ilang linggo pagkatapos naming lakarin ang daang tinatawag na Matuwid. Inabot si Pablo ng mahigit tatlung taon para malakbay ang parehong layong iyon! Pero napakamabunga ng mga taong iyon—nagpapatotoo

sa Judio at Gentil, nananawagan ng “pagsisisi sa Diyos at pananampalataya sa ating Panginoong Jesu-Cristo.”

Walang parangal—hindi lamang iyon, kundi tahasang hinamak pa ng sanlibutan—nagpunta siya sa bawat lupain at bawat lungsod, nagpapatotoo sa malaya at alipin, sa may pinag-aralan at sa barbaro, na Siya na nagligtas sa kanya ay handang gawin din iyon sa lahat ng babaling sa Kanya at mabubuhay.

At sa huli ng lahat, isang bilanggo sa ganoong piitan, sa selda ng kamatayan! Napakadilim na lungga nga iyon— isang silid sa ilalim ng lupa, bilog ang hugis at hugis-apa ang bubong, may butas sa gitna sa itaas na doon lamang nanggagaling ang lahat ng liwanag at hangin, hanggang sa makabagong panahon natin nang lagyan ito ng kuryente. Ladrilyo ang sahig at mga pader. Ang buong lugar ay labing-anim na talampakan lamang ang lapad. Doon isinulat ni Pablo ang kanyang ikalawang sulat sa kanyang kaibigan at kasama, ang nakababatang mangangaral na si Timoteo.

Pero walang bakas ng panghihina ng loob sa sulat na iyon, walang pananalita na magbibigay ng impresyon na tinatapos ni Pablo ang kanyang mga araw bilang isang taong talunan, walang panghihinayang na hindi siya nagpatuloy sa dating buhay para sana ay naging isang iginagalang na Rabbi at namatay na may paggalang ng kanyang mga kababayan at sa maginhawang kalagayan. Hindi talaga. Kasing-tagumpay ng kanyang buhay ang kanyang kamatayan. Pakinggan ninyo ang kanyang masayang pananalita: “Ako ngayon ay handa nang ihandog, at ang panahon ng aking pag-alis ay malapit na. Nakipaglaban ako ng mabuting pakikipaglaban, natapos ko na ang aking takbuhin, iningatan ko ang pananampalataya: mula ngayon ay nakalaan sa akin ang korona ng katuwiran, na

ibibigay sa akin ng Panginoon, ang matuwid na Hukom, sa araw na iyon: at hindi lamang sa akin, kundi sa lahat din ng umiibig sa Kanyang pagpapakita” (2 Timoteo 4:6-8).

Isa itong maluwalhating pagtatapos ng bagong buhay na iyon na nagsimula sa Damasco nang makita niya ang niluwalhating Cristo. Sa loob ng mahahabang siglo, ayon sa pagbilang natin ng panahon dito sa lupa, si Pablo ay “kasama ni Cristo, na lalong mabuti,” pero kailanman, sa buong walang hanggan, ay hindi niya malilimutan ang mga karanasang kaugnay ng daang tinatawag na Matuwid.

Kung nais nating makabahagi sa kanyang Langit, dapat tayong makabahagi, ayon sa ating sukat, sa kanyang mga karanasan dito sa lupa sa pamamagitan ng pagtitiwala at pagsunod sa Kanya na itinalaga ng Diyos na maging Prinsipe at Tagapagligtas.

Nazaret, ang Tahanan ni Jesus

“At Siya’y dumating sa Nazaret, na kung saan Siya lumaki; at gaya ng Kanyang kaugalian, pumasok Siya sa sinagoga nang araw ng Sabbath, at tumayo upang bumasa. At iniabot sa Kanya ang aklat ni propeta Isaias. At nang mabuksan Niya ang aklat, nasumpungan Niya ang dakong kinasusulatan, Ang Espiritu ng Panginoon ay sumasa Akin, sapagkat Ako’y pinahiran Niya upang ipangaral ang Ebanghelyo sa mga dukha; sinugo Niya Ako upang pagalingin ang mga bagbag ang puso, upang ipangaral sa mga bihag ang pagkaligtas, at sa mga bulag ang pagkakita, upang bigyang-laya ang mga sugatan, upang ipangaral ang kalugud-lugod na taon ng Panginoon. At inilapat Niya ang aklat, at ibinalik sa tagapangasiwa, at umupo. At ang mga mata ng lahat ng nasa sinagoga ay nakatitig sa Kanya” (Lucas 4:16-20).

“Nazaret, na kung saan Siya lumaki.” Kaugnay ng aming paglalakbay kamakailan sa Palestina at sa Malapit na Silangan, isang magandang umaga ng Araw ng Panginoon sa pagsisimula ng tagsibol, nagising kami at nalaman naming nakadaong na ang aming barko sa napakagandang daungan ng Haifa. Marahil alam na ng marami sa inyo na sa loob ng lahat ng nakalipas na siglo, hindi kailanman nagkaroon ang Palestina ng tunay na daungan. Ang Jaffa, o Joppe gaya ng tawag dito noong una, ang daungang pinagmulan ng paglalayag ni Jonas, ang kinikilalang daungan ng Palestina. Pero sa totoo lang, isa lamang itong uri ng lantad na lunduan ng barko. Hindi makalapit sa pampang ang mga sasakyang-dagat: kailangan nilang dumaong sa may kalayuan, at ang mga pasahero at kargamento ay kailangang

ihatid pabalik-balik sa maliliit na bangka. Ngunit nitong mga huling taon, mula nang hawakan ng mga Briton ang mandato sa Palestina, nagtayo sila ng napakaluwang na daungan sa Haifa sa pamamagitan ng isang malaking pader-panangga sa alon, kaya ngayon ay maaari nang dumaong ang napakaraming barko sa loob ng pader na iyon at manatiling panatag na panatag kahit nagngangalit ang dagat sa labas. Balak sana naming huminto sa Jaffa, dahil may ilang pasahero kaming bababa roon, pero napakalakas ang alon kaya hindi naging posible, at kaya tumuloy kami sa Haifa.

Nang umagang iyon ng Araw ng Panginoon, pag-akyat namin sa kubyerta bandang alas-sais, unang beses naming natanaw ang magagandang baybayin ng Palestina. Aaminin ko, labis akong kinilig sa tuwa. Halos buong buhay ko ay binabasa ko ang Pinagpalang Aklat na ito ng Diyos, at ang lupaing tinirhan at nilakaran ng Panginoong Jesus, kung saan Siya nagturo at gumawa ng Kanyang makapangyarihang mga gawa, kung saan Siya nagdusa at namatay, kung saan Siya muling nabuhay mula sa mga patay, at mula roon ay umakyat sa Langit, ay laging may malaking kahulugan sa akin. Sa katunayan, isa ito sa mga pangarap ko mula pa pagkabata, na balang araw ay makita ko ang Palestina. Ngunit habang lumilipas ang mga taon at walang ganoong pagkakataong dumarating sa abala kong buhay, halos napagpasyahan ko na na hindi ko na ito makikita hanggang sa bumalik ako kasama ng Panginoong Jesu-Cristo, kapag bumaba na Siya sa mismong lupaing iyon at tumuntong ang Kanyang mga paa sa Bundok ng mga Olibo. Gayunman, sa kalooban at pagkalinga ng Diyos, nabuksan ang daan para makadalaw kami roon, kaya habang tinatanaw namin ang mga baybayin nito nang araw na iyon, lubhang naantig ang puso naming mag-asawa at ng aming anak na babae. Doon sa harapan namin ay

nakatayo ang Bundok Carmel sa buong karilagan nito, kung saan nakipagtuos si Elias sa mga propeta ni Baal. Nakakubli sa paanan at paakyat sa gilid ng bundok na iyon ay nakita namin ang magandang makabagong lungsod ng Haifa; at hanggang sa abot ng tanaw, natanaw namin ang libis ng Jezreel at ang malalayong burol. Inayos naming makababa sa pampang sa lalong madaling panahon pagkatapos ng almusal, at pagpasok namin sa Haifa, nalaman naming may bus na maaaring sakyan papuntang Nazaret, mga dalawampung milya ang layo.

Nakatutuwang mapansin ang mga karatula sa bus, at sa totoo lang, ganoong uri ng karatula ang nakita namin kahit saan, lahat nakalimbag sa tatlong wika: Hebreo, Arabe at Ingles.

Noong narito ang ating Panginoon, tatlong wika ang ginagamit sa Palestina: Hebreo, Griyego at Latin. Mula nang bumalik ang libu-libong Judio sa Palestina sa ilalim ng Mandato ng mga Briton, tatlong wika muli ang kinikilalang opisyal sa lupaing iyon: Hebreo, Arabe at Ingles. Makikita ang mga ito sa mga istasyon ng tren; sa mga karatula ng tindahan; sa mga selyo at sa mga barya ng Palestina—na nagsasabi sa atin na tunay ngang may bagong araw na sumikat sa lupaing iyon na matagal na niyurakan sa ilalim ng bakal na sakong ng mga Turko.

Natatandaan ninyo ang sinabi ng Diyos tungkol sa Israel: na dahil sa kanilang mga kasalanan, ipagbibili Niya ang bayan at ang kanilang lupain sa kamay ng pinakamasama sa mga pagano; at sa palagay ko'y sasang-ayon kayong lahat na ang Turko, sa loob ng maraming siglo, ay napatunayang tunay na pinakamasama sa mga pagano; at ang mga Judio sa Palestina ay nasa ilalim ng paghahari ng mga Turko sa loob ng maraming siglo hanggang sa kahanga-hangang araw na iyon nang lumakad si Heneral Allenby papasok sa Pintuang Jaffa ng Banal na Lungsod, sa unahan ng kanyang matagumpay na hukbo.

Nalaman naming makakasakay kami sa bus na ito papuntang Nazaret, kaya agad kaming umalis. Napakainteresante ng biyahe habang tinatawid namin ang kapatagan. Dahil may natatandaan akong kaunti sa heograpiya ng lupain mula sa pag-aaral ko ng aking Biblia, sinabi ko sa tsuper, “Malamang ay tatawid na tayo sa Ilog Kison maya-maya,” at sumagot siya, “Nasa unahan lang po;” at ilang saglit lang ay dumaraan na kami sa tulay ng ilog na iyon na madalas na namula sa dugo ng mga kaaway ng Israel. Tuloy-tuloy kami sa Kapatagan ng Jezreel, ang tanyag na Libis ng Armagedon kung saan naganap ang napakaraming matitinding labanan, at kung saan gaganapin pa ang huling malaking digmaan. Sa malayong timog-kanluran ay natanaw namin ang Bundok Megiddo, at sa kanluran ang Bundok Carmel; at nang tumingin kami sa silangan, nakita namin ang Bundok Tabor sa buong ganda at karilagan nito. Sa hilaga ay nakatayo ang Bundok Hermon sa kanyang kadakilaan at kaluwalhatian, nababalutan ng niyebe buong taon. Tuloy-tuloy ang aming takbo. Literal na nababalutan ang lupa ng pinakamagagandang ligaw na bulaklak—parang sinabuyan ng kulay—at ang pinakakapansin-pansin sa lahat ay ang liryo ng libis, na hindi naman pala liryo, kundi isang magandang anemone na kasimpula ng dugo, na milyun-milyon ang makikita sa buong Kapatagan ng Saron at Libis ng Jezreel.

Sa wakas ay natanaw namin ang Nazaret, nakakubli sa gilid ng burol, kasama ang magaganda nitong puting gusali, ang monasteryo ng mga Pransiskano, mga simbahan at ilang ospital na nakatayo nang mataas sa ibabaw ng mga bahay na patag ang bubong. Hindi nagtagal ay nasa loob na mismo kami ng lungsod. Pagkababa na pagkababa namin ng bus, pinalibutan kami ng isang pulutong ng marurumi at payat na

mukhang mga bata at matatandang pulubi, lahat sumisigaw ng *buksheesh*. Wala kaming panahong matuto nang marami tungkol sa mga wika ng Silangan sa paglalakbay na ito, pero may isang salita kaming natutuhan, at ang salitang iyon ay *buksheesh*, na ang ibig sabihin ay “isang regalo.” Saanman kayo pumunta sa Syria at Palestina, makakakita kayo ng mga taong nagsusumamo ng *buksheesh*. Napag-alaman namin na ang tanging ligtas na paraan ay magdala ng maraming maliliit na barya sa bulsa at ipamigay ang mga ito nang paunti-unti hangga't maaari.

Habang naglalakad kami sa mga lansangan ng Nazaret, napagtanto namin na mas maganda pa pala ang lungsod kapag tinatanaw mula sa malayo kaysa kapag nasa loob ka na nito. Napatingin ako sa aking asawa, at nakita kong nangingilid ang luha sa kanyang mga mata. Sinabi ko, “Mahal, ano'ng iniisip mo?” Sumagot siya, “Iniisip ko ang Panginoong Jesu-Cristo na lumaki sa marumi at abang lungsod na ito.”

Ay, oo; naantig ang aming mga puso. Ang Banal na Anak ng Diyos ay bumaba mula pa sa Kaluwathatian patungo sa abang sanlibutang ito upang mamatay para sa ating kaligtasan, at tatlumpung taon ng Kanyang buhay ay ginugol Niya sa lungsod na iyon. Walang duda na noong bata pa Siya ay naglibot-libot Siya sa mga nayon sa paligid. Ilang beses, alam natin, at marahil minsan bawat taon mula nang Siya'y labindalawang taong gulang, naglakbay Siya patungong Jerusalem para sa taunang Paskuwa. Marahil tatlong beses Siyang pumupunta bawat taon sa iba't ibang kapistahan. Madalas Siyang lumalakad patungo sa Dagat ng Galilea, dalawampu't limang milya ang layo. Ngunit ang malaking bahagi ng Kanyang buhay ay ginugol sa loob ng maliit na lungsod na iyon ng Nazaret.

Tinawag Siyang Nazareno, at ang mga unang Cristiano ay tinawag ding Nazareno bilang panlalait.

Marami kaming nakitang tinatawag na banal na lugar sa lungsod, pero wala ni isa sa mga iyon na sa pakiramdam namin ay lubos kaming makatitiyak na iyon nga talaga. Bumaba kami sa ilalim ng sahig ng simbahan ng mga Pransiskano at nakita namin sa ilalim ang mga yungib na itinuro sa amin bilang dating tirahan ng Banal na Pamilya: ang talyer ni Jose, ang kusina ni Maria, at ang salas ng bahay na batong iyon. Hindi kami makatitiyak na iyon nga talaga ang lugar na minsang tinirhan ni Jesus; gayunman ay naantig ang aming puso, sapagkat alam naming malamang ay sa ganoon ding uri ng kapaligiran Siya tumira at sa ganoon ding kalagayan Siya pinalaki. May isang bagay, siyempre, na lubos kaming makatitiyak, at iyon ay ang Balon ng Birhen, kung saan sa loob ng libu-libong taon ay pumupunta ang mga babae ng Nazaret para umigib ng tubig; at naroon pa rin sila, tuloy-tuloy ang dating at alis nila na pasan ang kanilang mga banga sa balikat o sa ulo. Kaya talagang napakagandang tanawin nila. Medyo sinira ng Standard Oil Company ang larawan, sa palagay ko, sa ilang paraan; sapagkat marami sa kanila, sa halip na dalhin ang makalumang mga banga ng tubig ng Palestina, ay may pasan sa ulo na limang-galong lata ng gasolina o petrolyo. Sabihin na nating hindi gaanong kaakit-akit ang tingin sa kanila habang naglalakad sila suot ang kanilang mahahaba at maluluwag na kasuotang taga-Silangan at may pasang lata ng Standard Oil na puno ng tubig sa ulo.

Lahat ng bagay sa Nazaret ay nagsasalita tungkol kay Jesus. Alam naming nilakaran Niya ang mga lansangang iyon; alam naming labas-masok Siya sa mga bahay na nakatayo roon

noong unang panahon. Siyempre, ilang ulit nang nawasak at itinayong muli ang lungsod mula noon, ngunit laging sa parehong lugar at halos sa parehong direksyon ng mga lansangan; at naantig ang aming mga puso habang iniisip namin ang araw na iyon nang pumasok Siya sa sinagoga roon sa Kanyang sariling bayan, at sinasabi sa atin na Siya'y "tumayo upang bumasa." Sinasabi nito, "At Siya'y dumating sa Nazaret, na kung saan Siya lumaki: at gaya ng Kanyang kaugalian, pumasok Siya sa sinagoga." May napakatinding aral dito. Kaugalian na ng Panginoong Jesus mula pa pagkabata na dumalo sa mga pagtitipon kung saan binabasa ang Salita ng Diyos at kung saan may panalangin, at habang Siya'y lumalaki sa gulang at sa taas, tila Siya ang pinili ng Kanyang mga kababayan na bumasa ng Banal na Kasulatan sa kanila sa banal na Araw ng Sabbath. Kaya wala namang kakaiba sa Kanyang pagpasok sa sinagoga, paglapit sa pinagbabasahang mesa, pagkuha ng aklat ni Propeta Isaias at pagbasa mula roon.

Ngunit pansinin ang mga salitang binasa Niya. Tuwiran Niyang inilapat ang mga iyon sa Kanyang sarili. Kinilala Niya na dumating na ang panahon upang ipahayag ang Kanyang pagka-Mesiyas sa mga taong kasama Niyang namuhay sa loob ng tatlumpung taon. Marahil ay may kakaibang kilabot silang nadama nang araw na iyon habang binibigkas Niya ang mga salitang, "Ang Espiritu ng Panginoon ay sumasa Akin, sapagkat Ako'y pinahiran Niya upang ipangaral ang Ebanghelyo sa mga dukha." Napakagandang pangungusap! Dumating Siya hindi upang hanapin ang mga matuwid, kundi upang tawagin ang mga makasalanan sa pagsisisi. Dumating Siya upang ipangaral ang masaya at mabuting balita ng walang hanggang pag-ibig at awa ng Diyos sa mga kaawa-awang makasalanan. Sa salitang *dukha*, sa pagkaunawa ko, ang tinutukoy Niya ay hindi lamang

ang mga mahirap sa salapi, kundi pati ang mga dukha sa espiritu, sapagkat natatandaan ninyo na nagbigay Siya ng natatanging pagpapala sa mga dukha sa espiritu, ang mga walang anumang yamang espirituwal, walang maiaalay sa Diyos, na ang kailangan ay hindi kaligtasang mabibili nila sa sarili nilang pagsisikap, kundi kaligtasang ibibigay sa kanila nang walang bayad—at iyan mismo ang dahilan kung bakit dumating si Jesus sa sanlibutan.

Masasabi Niya, “Sinugo Niya Ako upang pagalingin ang mga bagbag ang puso.” Kaylinaw Niyang ipinahahayag ang Kanyang pagka-Diyos sa mga salitang iyon! Kaya mo bang pagalingin ang mga bagbag ang puso? Nakakilala ka na ba ng isang ministro, pari o rabbi na napakabanal, napakatapat sa Diyos, na kaya niyang pagalingin ang mga bagbag ang puso? Nakakilala ka na ba ng isang doktor na, gaano man kahusay, ay kayang pagalingin ang mga bagbag ang puso? Iisa lamang ang makagagawa nito; at sino Siya? Siya na lumikha ng puso ng tao: ang Diyos mismo. Ngunit sinabi ni Jesus, “Sinugo Niya Ako upang pagalingin ang mga bagbag ang puso,” sapagkat si Jesus ay ang Diyos na nahayag sa laman.

Pagkatapos ay nagpatuloy Siya sa pagbasa: “Upang ipangaral sa mga bihag ang pagkaligtas.” Ang iniisip Niya, siyempre, ay ang mga bihag sa mga tanikala ng kasalanan. Alam ninyo, napakakilabot ng kasalanan na itinatali nito sa panahon at sa walang hanggan ang mga nagpupumilit dito. Narinig na ninyo ang kuwento tungkol sa isang malupit na pinunong Griyego na isang araw ay nagpatawag ng isang bantog na panday at sinabi sa kanya, “Nabalitaan kong ikaw ang pinakamahusay na gumawa ng tanikala sa buong nasasakupan ko.” Ngumiti ang

panday na parang nahihiya at sinabing lagi lang niyang sinisikap na gawin nang mabuti ang kanyang trabaho.

“Kung gayon,” sabi ng malupit na pinuno, “dalhin mo ang iyong pandayan, at dalhin mo ang bakal, at ipakita mo sa akin na gumagawa ka ng tanikala dito mismo sa harapan ko.” At dinala ng panday ang pandayan at ang bakal, at isa-isang kawing ay pinanday niya ang isang tanikala. Nang matapos ito, sinubok nila ito sa maraming paraan, at nalamang imposibleng maputol ang mga kawing. Pagkatapos ay sinabi ng malupit na pinuno, “Ngayon, kunin ninyo ang gumawa nito, at gapusin ninyo ang kanyang mga kamay at paa ng sarili niyang tanikala at itapon siya sa bilangguan, sapagkat siya’y rebelde laban sa aking kapangyarihan!”

Ganyan mismo ang kasalanan. Tuwing gumagawa ka ng kasalanan, nagpapanday ka ng isang kawing sa tanikalang gagapos sa iyong kaluluwa magpakailanman malibang makasumpong ka ng kaligtasan. Ngunit dumating si Jesus upang ipangaral sa mga bihag ang pagkaligtas; at, salamat sa Diyos,

“Ang Tagapagligtas na nagtagumpay ay kayang lagutin ang bawat tanikala;

At bigyan tayo ng tagumpay nang paulit-ulit pa.”

At sumunod ay binasa Niya na dumating Siya upang ibalik ang paningin ng mga bulag. Ay, hindi lamang Niya binuksan, noong narito Siya sa lupa, ang mga mata ng mga literal na bulag, kundi kayraming bulag na kaluluwa ang Kanyang pinakakita! Ang kasalanan ay nakabubulag sa tao, alam ninyo; at dahil sa kasalanan ay ipinanganak tayong bulag. Ang lahat ng tao ay bulag mula pa sa kanilang pagsilang kung ang pag-uusapan ay

ang kakayahang makita at maunawaan ang mga bagay na walang hanggan. Ngunit lalo pa nating pinalalala ang ating pagkabulag kapag sinasadya nating tanggihan ang liwanag na iniaalok ni Jesus. Ngunit kung magpapasakop tayo sa Kanya, kung handa tayong bumaling sa Kanya bilang nagsisising makasalan, at sumampalataya sa Kanyang Salita, binibigyan Niya ng paningin ang bulag.

At binasa Niya, “upang bigyang-laya ang mga sugatan.” Kayrami ng mga sugatan dahil sa kasalanan—at ang ilan, hindi dahil sa sarili nilang pagkakamali. Sa ating paligid ay nakikita natin ang mga biktima ng kasalanan ng ibang tao: mga batang ipinanganak sa mundo na may depektong katawan at depektong isip dahil nagkasala ang kanilang ama o ina; o maaaring mas malayo pa, marahil sa isang lolo o lola sa tuhod na noong oras ng tukso ay nahulog sa kasalanan at nagkaroon dahil doon ng isang kakila-kilabot at karumal-dumal na sakit na naipasa sa mga sumunod na salinlahi. Kaya sa ating paligid ay naroon ang mga kaawa-awa at walang magawang biktima ng kasalanan ng iba. Kung minsan ay parang hindi naging makatarungan ang Diyos, ngunit tandaan, hindi nagbibigay-sulit ang Diyos tungkol sa Kanyang mga gawain. Gaano man tayo nasugatan ng kasalanan, kung babaling lamang tayo sa Kanya, bibigyan Niya tayo ng kalayaan at kaligtasan, at balang araw ay pasasalamat natin ang Diyos sa walang hanggan dahil sa lahat ng Kanyang pakikitungo sa atin.

Kung muli nating papansinin ang kasulatang binasa ni Jesus, makikita natin na tinapos Niya ang pagbasa sa gitna ng isang pangungusap. Binasa Niya, “Upang ipangaral ang kalugod-lugod na taon ng Panginoon.” Ngayon, kung babalikan ninyo ang propeta Isaias, makikita ninyo na nagpapatuloy ang

pangungusap nang ganito: “Upang ihayag ang kalugud-lugod na taon ng Panginoon, at ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos.” Bakit huminto ang ating Tagapagligtas sa kuwit na iyon? Bakit hindi Niya tinapos ang pangungusap? Dahil dito: dumating ang Panginoong Jesus upang ihayag ang isang bagay na noon pa lamang nagsisimula; ngunit magpapatuloy ito sa loob ng maraming siglo, at hindi pa nagsisimula ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos. Ito pa rin ang kalugud-lugod na taon ng Panginoon. Kaya sa bawat isa ngayon ay umaalingawngaw ang panawagan gaya noong una: *ngayon* ang panahong kalugud-lugod; *ngayon* ang araw ng kaligtasan. “Ngayon, kung inyong maririnig ang Kanyang tinig, huwag ninyong patigasin ang inyong puso.” Hindi natin alam kung kailan muling bubuksan ang aklat, at kung kailan babasahin ang huling bahagi ng pangungusap na iyon: “Upang ihayag ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos.” Ngunit bago dumating ang araw na iyon ng paghihiganti, samantalahin mo, kung hindi mo pa nagagawa, ang kayamanan ng biyayang iniaalok sa kalugud-lugod na taon ng Panginoon.

Itinabi ng Tagapagligtas ang aklat nang araw na iyon sa sinagoga ng Nazaret, at pagkatapos ay nagsimula Siyang mangaral. Naghintay ang mga tao na umaasang gagawa Siya ng isang himala o makapangyarihang gawa. Mas interesado sila roon kaysa sa mga salitang puspos ng biyaya na lumalabas sa Kanyang bibig. Hindi nila alam na ang kababayan nilang tumulong mag-ayos ng kanilang hagdan at nagtayo ng kanilang mga bahay noong kasama Siyang nagtatrabaho ni Jose ay makapangangaral pala nang ganoon kahanga-hanga, gayunma’y sa buong panahong iyon ay sinasabi nila sa kanilang sarili, “Bakit hindi Siya gumawa ng isang bagay na kamangha-mangha? Bakit hindi Siya gumawa ng himala?” Kaya sinabi ni

Jesus, “Tiyak na sasabihin ninyo sa Akin ang kawikaang ito, Manggagamot, pagalingin mo ang Iyong sarili: anumang narinig naming ginawa sa Capernaum, gawin Mo rin dito sa Iyong sariling bayan... Ngunit sinasabi Ko sa inyo ang totoo, maraming babaing balo sa Israel noong mga araw ni Elias, nang sarhan ang langit nang tatlong taon at anim na buwan, nang magkaroon ng malaking taggutom sa buong lupain; ngunit kahit kanino sa kanila ay hindi sinugo si Elias, maliban sa Sarepta, isang lungsod ng Sidon, sa isang babaing balo. At maraming ketongin sa Israel noong panahon ni propeta Eliseo; at wala ni isa man sa kanila ang nalinis, maliban kay Naaman na taga-Syria.” Agad nilang naunawaan ang ibig Niyang sabihin. Hindi nila kinilala ang kanilang pangangailangan, kaya wala Siyang magawa para sa kanila. Ngunit lubha silang nagalit dahil binigo Niya ang kanilang inaasahan kaya nagtindigan sila sa sinagoga at itinaboy Siya palabas ng lungsod, at dinala Siya sa gilid ng burol na kinatatayuan ng kanilang lungsod, upang Siya’y ihulog nang patiwarik.

Hindi namin matiyak kung saan talaga ang sinagogang iyon, ngunit habang tinatanaw namin ang lungsod mula sa itaas, para bang nakikita namin ang galit na pulutong na nagtutulakan sa Kanya palabas ng gusali at nagmamadaling dinadala Siya sa makikitid na lansangang iyon hanggang sa dulong bahagi ng lungsod, at paakyat pa sa burol, ang Bundok ng Paghuhulog, na itinuro sa amin ng aming gabay. Kung nagawa lang ng Kanyang mga kaaway, itinaapon sana nila Siya mula sa bangin na iyon pababa sa mga bato ng libis sa ibaba.

Ngunit hindi pa dumarating ang Kanyang oras. “Ngunit Siya, na dumaan sa gitna nila, ay nagpatuloy sa Kanyang lakad.” Imposibleng mamatay Siya hangga’t hindi dumarating ang

itinakdang sandali na ibibigay Niya ang Kanyang sarili para sa ating mga kasalanan sa krus ng Kalbaryo. Ang pagdalaw namin sa Nazaret ay nagpatotoo sa lahat ng iyon sa amin; at umaasa ako na ang pagbabahagi ko sa inyo ng aming mga karanasan ay maghahatid sa inyo sa Kanya na nakilala bilang Jesus na taga-Nazaret. Pagpalain nawa ng Diyos ang Kanyang Salita alang-alang sa Kanyang Pangalan. Amen.

Sa Sinagoga ng Capernaum

“Kung paanong Ako’y sinugo ng Amang buhay, at Ako’y nabubuhay dahil sa Ama: gayon din ang kumakain sa Akin, siya man ay mabubuhay dahil sa Akin. Ito ang tinapay na bumaba mula sa Langit: hindi gaya ng pagkain ng inyong mga magulang ng mana, at sila’y nangamatay: ang kumakain ng tinapay na ito ay mabubuhay magpakailanman. Ang mga bagay na ito ay sinabi Niya sa sinagoga, samantalang Siya’y nagtuturo sa Capernaum” (Juan 6:57-59).

Ang Capernaum ang nasa isip ko ngayon. Lubha kaming nasabik na libutin ang mga guho ng sinaunang lungsod na iyon. Marahil alam ninyo na hanggang kamakailan lamang, hindi talaga malinaw sa mga arkeologo kung saan mismo nakatayo ang Capernaum ng Biblia. Hinulaan noon na marahil ay isa na lamang itong tambak ng guho sa baybayin ng Dagat ng Galilea sa timog ng Tiberias, sapagkat sa likod ng mga guhong iyon ay marilag na tumatayo ang Mga Sungay ng Hattin, isang bundok na may dalawang taluktok na inaakala ng marami na siyang pinangyarihan ng Sermon sa Bundok; ngunit may ilang bagay tungkol sa lugar na iyon na tila hindi lubos na tumutugma sa nakasulat sa Salita ng Diyos. Kaya sa loob ng maraming taon, may mga naghinuha na marahil ang Tel Hum, isang bunton ng lupa sa hilagang baybayin ng Dagat ng Galilea, malapit sa pinapasukan ng Ilog Jordan, ang siyang tunay na Capernaum. Ito, sa palagay ko, ay napatunayan na ngayon nang walang anumang alinlangan.

Ilang taon na ang nakararaan, isang pangkat ng mga Alemang mongheng Pransiskano ang nagtayo ng isang monasteryo sa Tel Hum. Noong panahon ng Digmaang Pandaigdig, matapos ang malaking tagumpay ni Heneral Allenby laban sa mga Turko at sa hukbong Aleman, ang mga Alemang mongheng ito ay ikinulong sa sarili nilang monasteryo. Hindi sila malayang lumabas hanggang sa malagdaan ang Armistisyo. Sa panahong iyon na bahagya silang nakakulong, upang makapag-ehersisyo nang maayos, naghukay sila sa lupa; at laking gulat nila nang isa-isa nilang mahukay ang malalaking tipak ng puting batong-apog. Natuklasan nila ang mga guho ng isang sinaunang gusali na noong una ay mukhang isang templong Griyego o Romano. May magagandang haliging puting batong-apog, malalaking tipak ng bato na ginamit sa mga pader; at ang sahig na yari sa mga lapad na batong-apog ay halos nanatili pa rin gaya noong mga araw na ginagamit pa ang gusaling ito. Habang lalo nilang nahuhukay ito, naging malinaw na hindi pala ito kailanman naging templong Romano o Griyego; sa halip, ito ay isang sinagoga ng mga Judio— gayunma'y itinayo ito sa istilong Romano. Ang batong-panulukan ay may tatak-Romanong agila, bagaman sirang-sira na ito na para bang may isang masigasig na Judiong nagtangkang burahin ito noong unang panahon. Ang mga palamuting nakita sa bato at sa mga haligi, sa mga kapitел at sa mga hamba, ay pawang malinaw na makaJudio. Paulit-ulit nilang nakitang nakaukit, gaya ng nakita rin namin, ang kandelerong may pitong sanga na may lugar sa tabernakulo at sa templo. Malinaw ding nakalarawan ang gintong sisidlan ng mana na nakatago sa Kabanal-banalang Dako. Mayroon ding mga palamuting dahon ng olibo, sanga ng palma, dahon ng igos, at ang anim na sulok na Bituin ni David at ang limang sulok na Bituin ni Solomon. Lahat ng palamuting

ito ay nagpapakitang ang gusali ay ginamit, hindi ng mga Romano, kundi ng mga Judio.

Kung gayon, bakit Romano ang arkitektura ng sinagogang ito pero may mga palamuting makaJudio? Malinaw na ang Kasulatan mismo ang nagbibigay ng dahilan. Natatandaan ninyo kung paanong minsan ay may isang senturyong Romano na nagpasabi kay Jesus, na nakikiusap na kahabagan Niya ang kanyang may-sakit na alipin at tulungan ito, at ang mga kinatawang Judio na lumapit sa Panginoon alang-alang sa senturyong ito ay nagsabi, “Karapat-dapat siyang gawan Mo nito: sapagkat iniibig niya ang ating bansa, at siya ang nagtayo sa amin ng sinagoga.” Ngayon, ito ay sa Capernaum; at doon mismo sa gitna ng mga guho ng lungsod na iyon ay maaari kang lumakad ngayon sa sahig ng sinaunang sinagogang iyon at umakyat sa plataporma at tumayo sa mismong lugar kung saan walang alinlangang ilang ulit nang tumayo ang mga paa ng Panginoong Jesus. Sapagkat madalas Siyang dumalaw sa sinagogang iyon, at madalas Siyang nagbigay ng Kanyang mensahe roon. Sa sinagogang iyon mismo Niya pinagaling ang lalaking tuyo ang kamay. Doon din ang lalaking sinasaniban ng demonyo ay umantala sa pagtitipon sa pagsigaw ng, “Ano ang pakialam namin sa Iyo, Jesus na taga-Nazaret? Naparito Ka ba upang puksain kami?” At natatandaan ninyo na pinagaling ng Panginoon ang kaawa-awang pinahihirapang lalaki na napakatagal nang nakagapos.

Sa sinagogang ito mismo Niya ibinigay ang sermong nakatala sa ikaanim na kabanata ng Ebanghelyo ni Juan tungkol sa Tinapay ng Buhay, kung saan ipinahayag Niya na Siya mismo ang Tinapay na Buhay na bumaba mula sa Langit, “na kung kumain ang sinuman nito, siya’y mabubuhay magpakailanman.”

May kakaibang kataimtiman para sa amin ang paglilibot sa mga guhong ito. Nakita namin ang lugar para sa paglilinis ng mga Judio. Nakita namin ang mga pangunahing upuan kung saan nauupo ang mga nangungunang lalaki ng sinagoga. Habang tinitingnan namin ang sahig at, lampas pa roon, ang daan, sa aming guni-guni ay nakikita namin si Jesus at ang Kanyang mga alagad na dumaraan patungo kay Jairo, na isa sa mga pinuno ng sinagogang iyon mismo. Nakikita namin ang babaing may karamdaman na palihim na sumisingit sa gitna ng karamihan, na nagsasabi sa kanyang puso, “Kung mahipo ko lamang ang laylayan ng Kanyang damit ay gagaling ako.” Ay, napakadaling gunigunihin ang lahat ng iyon na para bang kahapon lang nangyari, habang nakatayo kami sa plataporma ng lumang gusaling iyon. Matapos dumalaw sa ilan sa mga lupaing ito ng Silangan at magkaroon ng kaunting kaalaman tungkol sa mga natuklasan ng arkeolohiya, pakiramdam ko na ang Diyos mismo, sa mga araw na ito na pinaniniwalaan ng ilan sa atin na siyang mga huling araw ng kapanahunang ito bago ang pagbabalik ng Panginoon at ang ating pagtitipon sa Kanya, ay ginagawang lubos na imposible para sa sinumang normal at tapat na nagsisiyasat na maging mapag-alinlangan o di-mananampalataya. Napakarami na akong narinig na nagsasabi, “Kung minsan ay gusto ko sanang maniwala sa Biblia, pero napakaraming bagay roon na hrap akong tanggapin. Hindi ko mapaniwalaan ang mga himala nito; at parang hindi ako makapaniwala sa pagka-Diyos ni Jesu-Cristo. Ano ang maimumungkahi mong pag-aralan ko para ako'y makumbinsi?” Kaya, mga kaibigan, kung kayong nakikinig sa akin ay may ganitong mga kaisipang naglalaro sa inyong isip, imumungkahi ko na lalo kayong maging pamilyar sa mga makabagong natuklasan ng arkeolohiya. Sa ating panahon ay sumisigaw ang

mismong mga bato, na nagpapatunay nang walang anumang alinlangan sa katotohanan ng bahaging pangkasaysayan ng Biblia. Ang mismong mga bagay na pinakapinag-alinlanganan ay napatunayang tunay na nangyari. Iyan ang matindi naming nadama habang naglalakad kami sa mga guho ng sinagogang ito sa Capernaum.

At pagkatapos ay pumihit kami at tumingin sa hilagang-kanluran ng lungsod, at doon ay nakita namin ang isang bagay na kahanga-hangang nagpapatibay sa salaysay ng Biblia. Natatandaan ninyo na sa Ebanghelyo ni San Mateo, kung saan nakatala ang Sermon sa Bundok, sinasabi sa atin na umakyat ang ating Panginoong Jesus sa bundok. Mula sa Capernaum ay *umakyat* Siya sa bundok, at paglabas mo ng lungsod ay *paakyat* ka nang lalakad sa bundok na ito na nasa mismong likuran nito. At sinasabi na nang umupo ang Panginoong Jesus, lumapit sa Kanya ang Kanyang mga alagad at tinuruan Niya sila, na sinasabi, “Mapapalad ang mga dukha sa espiritu,” at iba pa. Ngunit kapag binuksan mo ang Ebanghelyo ni Lucas, mababasa mo na nang “Siya’y bumabang kasama nila at tumayo sa isang patag,” at nagsiksikan sa paligid Niya ang mga tao, ipinangaral Niya ang Sermon sa Bundok na iyon. At sinabi ng mga mapag-alinlangan, “Tingnan ninyo iyan. May tahasang di-pagkakatumag sa Biblia na hindi kailanman maipaliliwanag. Sa isang pagkakataon ay umakyat Siya sa bundok at nagturo, at sa isa naman ay bumaba Siya sa patag.”

Ngunit habang nakatayo kami sa Capernaum at tumitingala sa bundok na iyon, ganap na naipaliwanag ang lahat; sapagkat habang paakyat ka sa bundok, may madaratnan kang patag o talampas na napakalawak kaya libu-libong tao ang maaaring magkasya roon; at pagkatapos ay tumataas pa ang bundok

lampas sa talampas na iyon sa medyo kataasan; at maguguni-guni namin ang Panginoong Jesus na naglalakad kasama ng Kanyang mga alagad palabas ng lungsod ng Capernaum at paakyat sa pinakamataas na bahagi ng bundok para sa isang panahon ng pakikipag-isa sa Kanyang Ama, at pagkatapos, nang makita ang napakaraming taong sumusunod sa Kanya, ay bumaba mula sa mga kataasang iyon patungo sa patag, na, nakikita ninyo, ay nasa bundok pa rin naman pero hindi kasintaas ng lugar na una Niyang pinuntahan. Sa palagay ko'y napakarami sa mga tinatawag na di-pagkakatugma sa Biblia ang maipaliliwanag nang ganoon kadali kung mas pamilyar lamang tayo sa mga katotohanan. Ngayon, nais kong isipin ninyo ang araw na ipinangaral ng Panginoong Jesus ang sermong iyon tungkol sa Tinapay ng Buhay sa sinagoga ng Capernaum. Doon nagawa ang ilan sa Kanyang pinakamakapangyarihang gawa. Tinatawag itong lungsod nina Andres at Pedro. Sa lungsod na ito Siya pumasok sa bahay ni Simon Pedro at pinagaling ang biyenang babae ni Pedro na nakaratay dahil sa lagnat. Sa Capernaum Niya binuhay ang anak na babae ni Jairo. Doon Niya pinagaling ang babaing inaagasan ng dugo. Ang mga taga-Capernaum ay may mga pribilehiyong iilan lamang ang nagkaroon, na makasama nang malapitan ang Panginoong Jesu-Cristo. Gayunman, ang kamangha-mangha ay sa halip na tanggapin ang Kanyang mensahe, sa halip na tanggapin Siya bilang kanilang Mesiyas at kanilang Tagapagligtas, tinanggihan Siya ng nakararami. May iilang tumanggap sa Kanya. Naroon si Mateo, ang Romanong maniningil ng buwis na may paningilan ng buwis sa Capernaum. Narinig niya ang mensahe ni Jesus, at nang dumaan ang Tagapagligtas sa kanyang paningilan ay humarap sa kanya at nagsabi, “Sumunod ka sa Akin;” at tumindig si

Mateo, naghandang malaking piging para sa kanyang mga kaibigan at kamag-anak, nagpaalam sa kanilang lahat, tinapos ang kanyang mga gawain sa negosyo, at umalis upang sumunod kay Jesus. Kaya may iba pang nakarinig ng Kanyang mensahe sa Capernaum at sumampalataya, ngunit ang malaking bahagi ay tumalikod sa Kanya. Kaytaimtim na bagay ang maging pamilyar sa mensahe ng Ebanghelyo pero magbingi-bingihan dito!

Isipin ninyo si Jesus na nakatayo sa sinagogang iyon at ipinahahayag ang kahanga-hangang mensaheng iyon tungkol sa Kanyang sarili bilang Tinapay na Buhay. Ipinahiwatig sa Kanya ng mga tao na gusto nilang makakita muli ng **isang** himala, gaya ng pagpapakain sa napakaraming tao ng mga tinapay at isda. Sinabi nila sa Kanya, “Anong tanda nga ang ipinakikita Mo, upang makita namin, at sumampalataya kami sa Iyo?” Ipinaalala nila sa Kanya na binigyan sila ni Moises ng mana mula sa langit. At sinabi ni Jesus, “Hindi kayo binigyan ni Moises ng tinapay na iyon mula sa Langit, kundi ang Aking Ama ang nagbibigay sa inyo ng tunay na Tinapay mula sa Langit. Sapagkat ang tunay na Tinapay ng Diyos ay Siya na bumababa mula sa Langit, ang Anak ng Diyos na nagbigay ng Kanyang buhay para sa sanlibutan.” At pagkatapos ay nagpatuloy Siya sa pagpapakita na kapag ang buong sangkatauhan ay gutom at lupaypay sa kanilang mga kasalanan at walang anuman sa abang sanlibutang ito na makapagligtas sa kanila, Siya ay dumating mula pa sa Langit upang tugunan ang pangangailangang iyon, at ang lahat ng nagtitiwala sa Kanya ay tunay na kumakain sa Kanya. Mahalagang makita iyan, sapagkat hindi nagpapahayag dito ang ating Panginoong Jesus ng pagtatatag ng isang ordenansa, kundi nagsalita Siya tungkol sa Kanyang sarili bilang Tinapay na Buhay; at nang

magsalita Siya tungkol sa pagkain ng Kanyang laman at pag-inom ng Kanyang dugo, hindi Niya tinutukoy ang Komunyon. Hindi pa iyon ibinibigay sa Kanyang bayan hanggang sa maraming buwan pagkaraan, bago Siya umalis upang mamatay. Ang sinasabi Niya ay ang pagtanggap sa Kanya ng puso sa pamamagitan ng pananampalataya; ang kumain ng Tinapay na Buhay ay ang magtiwala sa Tagapagligtas; ang uminom ng Kanyang dugo ay ang maniwala na sa pamamagitan ng mahalagang dugong iyon na ibinuhos sa Kalbaryo ay inalis ang lahat ng ating kasalanan. Habang sinasabi Niya ito, marami ang tumalikod sa Kanya. Ang ilan na hanggang noon ay sumusunod sa Kanya sa pangalan lamang bilang Kanyang mga alagad ay nasaktan, at umalis sila na nagsasabi, “Paano tayo mabibigyan ng Taong ito ng Kanyang laman upang kainin?” Nakikita ninyo, inunawa nila ang lahat ng iyon nang literal, at hindi nila kailanman hinanap ang nakatagong espirituwal na kahulugan sa ilalim ng nakikita. Ngunit natatandaan ninyo nang humarap ang Panginoong Jesus sa Kanyang mga Apostol, kay Pedro at sa iba pa, at malungkot na nagsabi, “Aalis din ba kayo?” ay sumagot si Simon, “Panginoon, kanino kami pupunta? Ikaw ang may mga salita ng buhay na walang hanggan; at kami’y sumasampalataya at nakatitiyak na Ikaw ang Cristo, ang Anak ng Diyos na Buhay, na magbibigay ng Kanyang buhay para sa sanlibutan.” Nakikita ninyo, si Pedro ay kumakain ng Laman ng Anak ng Diyos at umiinom ng Kanyang Dugo: ipinahayag iyon ng kanyang mga salita.

Mula nang ipangaral ng ating Panginoong Jesus ang sermong iyon sa Capernaum, ang mga salitang iyon ding iyon ay naisalin na sa daan-daang iba’t ibang wika, at sa pamamagitan ng buhay na tinig at ng nakasulat na Salita ay naihatid na hanggang sa mga dulo ng daigdig. Ngunit hindi mahalaga kung

kanino dumating ang mensahe, o kung anong kalagayan kinaroroonan ng mga nakinig o bumasa nito; kung pinaniwalaan lamang nila Siya sa Kanyang salita, kung sinampalatayanan lamang nila ang Kanyang sinabi, at tinanggap Siya bilang kanilang Tagapagligtas, nasumpungan ng mga tao sa Kanya ang kapayapaan ng budhi at kasiyahan ng puso na ipinangako Niya sa kanila. Pakinggan ninyo ang mga salitang ito: “Katotohanan, katotohanang sinasabi Ko sa inyo, Ang sumasampalataya sa Akin ay may buhay na walang hanggan. Ako ang Tinapay ng Buhay. Kumain ang inyong mga magulang ng mana sa ilang, at sila'y nangamatay. Ito ang Tinapay na bumababa mula sa Langit, upang ang sinuman ay makakain nito, at huwag mamatay. Ako ang Tinapay na Buhay na bumaba mula sa Langit: kung ang sinuman ay kumain ng Tinapay na ito, siya'y mabubuhay magpakailanman: at ang Tinapay na Aking ibibigay ay ang Aking laman, na Aking ibibigay para sa buhay ng sanlibutan.”

Tingnan ninyo kung paano ipinahihiwatig dito ng ating Panginoong Jesus ang Kanyang pagka-Diyos at ang Kanyang pag-iral bago pa ang lahat. Bumaba Siya mula sa Langit. Hindi Siya nagsimulang mabuhay nang ipanganak Siya rito sa lupa bilang anak ng pinagpalang birheng si Maria; kundi dumating Siya mula sa lupain ng liwanag at kaluwalhatian pababa sa madilim na tanawing ito upang maibigay Niya ang Kanyang buhay para sa sanlibutan. At ginagawa Niyang napakasimple ang lahat. Ipinaliliwanag Niya kung ano ang pagkain ng Kanyang laman sa mga salitang ito: “Ang sumasampalataya sa Akin ay may buhay na walang hanggan.”

Natatandaan ko, matagal na panahon na ang nakalipas, nang marinig kong umawit si Ira D. Sankey sa isa sa mga pulong na

pinangunahan ng dakilang lingkod na iyon ng Diyos, na ngayon ay nasa Langit na, si Henry Varley. Umawit siya nang may malaking paglalambing,

*“Balang araw ang pilak na pisi ay mapapatid,
At hindi na ako aawit gaya ngayon,
Ngunit, oh, ang galak paggising ko’y sasapit,
Sa loob ng Palasyo ng Hari roon.
At makikita ko Siya nang mukhaan,
At isasaysay ko: sa biyaya’y naligtas ako!”*

Matapos awitin ang buong awit, ikinuwento sa amin ni Sankey ang kanyang sariling pagbabalik-loob. Isinalaysay niya kung paano siya pinalaki nang may kabanalan at pagkarelihiyoso, ngunit noong binata pa siya ay nagkaroon siya ng pag-aalinlangan, takot at kaguluhan ng isip, hanggang sa makita niyang kailangan niyang maayos na ang bagay na ito.

“Kailangan kong malaman kung masasabi kong mayroon akong buhay na walang hanggan o wala.” At lumapit siya sa Diyos tungkol dito, at humingi ng isang salitang mag-aayos nito nang tiyak at magpakailanman. Binuksan niya ang kanyang Biblia, at napatingin siya sa Juan 6:47, ang mismong talatang ito na binasa ko. Binasa niya ito, at oh, dumating ito sa kanya nang may bagong kapangyarihan nang araw na iyon. “Katotohanan, katotohanang sinasabi Ko sa inyo, Ang sumasampalataya sa Akin ay may buhay na walang hanggan.” Sinabi ni Sankey na ang mga salita ay tila nag-alab hanggang sa kaibuturan ng kanyang kaluluwa, at sinabi niya, “Salamat sa Diyos, sumasampalataya ako kay Jesu-Cristo, at kaya mayroon akong buhay na walang hanggan.” Sinabi niya na hindi niya kailanman nawala ang katiyakang iyon sa buong buhay niya. Alam niya

mula noon na, dahil sumampalataya siya sa Panginoong Jesu-Cristo, siya ay isang Cristiano. Naglingkod siya sa libu-libong iba pa sa katiyakang iyon sa pamamagitan ng kanyang matatamis na awit, at namatay siya sa katiyakang iyon, at makatitiyak tayo na siya, na ngayon ay wala na sa katawan, ay kasama na ng Panginoon.

Iniisip ko kung may kinakausap ba ako ngayon na nagsabing, “Gusto kong maging Cristiano. Gusto kong malaman nang tiyak na inalis na ang sarili kong mga kasalanan. Gusto kong makatiyak na tinanggap na ako ng Diyos, pero kung bakit ba, parang hindi ko makamtan ang katiyakang iyon.” Marahil ay sumapi ka na sa iglesya, at inakala mo nang gawin mo iyon na magiging maayos na ang lahat. Pero miyembro ka na ng iglesya at hindi ka pa rin nakatitiyak sa iyong kaligtasan. Marahil ay nabautismuhan ka na at tapat na tumanggap ng sakramento, at inakala mo na kapag ginawa mo ang mga bagay na ito ay tiyak na maliligtas ang iyong kaluluwa, pero nasa dilim at alinlangan ka pa rin gaya ng dati. Marahil ay may nagsasabi, “Dati ay namumuhay ako sa lahat ng uri ng kasalanan, pero iniwan ko na ang bawat maling bagay hangga’t kaya ko, at sinisikap kong gumawa ng tama at mamuhay nang matuwid, pero wala pa rin akong katiyakan.”

Kaya, mahal kong mga kaibigan, ipaalala ko sa inyo na ang katiyakang ito ay hindi dumarating sa pamamagitan ng anumang bagay na magagawa ninyo, at hindi ito usapin ng inyong damdamin. May isang maikling himno na gustung-gusto ko na kapansin-pansing nagpapahayag nito:

*“Oh, ang pag-ibig ni Cristo’y walang hangganan,
Malawak, mahaba, malalim at mataas;
Bawat alinlangan at takot ay walang batayan,*

Ngayon ang salita ng pananampalataya'y nasa harap.
Si Jesu-Cristo para sa ating kaligtasan,
Dumating at ibinuhos ang mahalagang dugo;
Malaya ako sa hatol ng kaparusahan,
Sa muling nabuhay na Anak ng Diyos na totoo.

“Minsan ay naghintay ako ng kapatawaran,
Umaasa akong maliligtas din,
Naghihintay, kahit puso ko'y tumitigas naman,
Umaasang ang panganib ay aking kayang harapin;
Hanggang sa sariling Katotohanan ng Diyos ay
nagpatahimik
Sa akin, makasalanan, na nagtapat ng sala,
Saka masaganang ang Kanyang biyaya'y bumalik,
Binigyan ako ni Jesus ng ganap na kapahingahan sa
tuwina.

“Hindi gawa, hindi rin ang pananalangin,
Hindi pag-iyak ang nagliligtas ng kaluluwa,
Ipinakikita ngayon ng Diyos ang biyaya Niya sa atin,
Namatay si Jesus upang ikaw ay gawing buo na.
Tumingin ka sa Kanya at susunod ang mga gawa ng buhay,
Tumingin ka sa Kanya nang walang pagpapaliban,
Tumingin ka sa Kanya, at bago pa ang bukas ay sumapit
nang tunay
Ikaw ay iiyak, magpupuri at mananalangin naman.”

Ngayon, ang tumingin sa Kanya ay ang sumampalataya sa
Kanya; at ang sumampalataya sa Kanya ay ang kumain ng
Tinapay na Buhay, ang ilagak ang iyong tiwala sa Panginoong
Jesu-Cristo, Siya na bumaba mula sa Langit upang ibigay ang
Kanyang buhay sa sanlibutan, Siya na tumayo nang araw na

iyon noong unang panahon sa sinagoga ng Capernaum at doon
ay inihayag ang Kanyang sarili sa mga tao bilang tanging
Tagapagligtas ng mga makasalanan!

Sa Dagat ng Galilea

“At nang araw ding yaon, nang dumating ang gabi, ay sinabi Niya sa kanila, Tumawid tayo sa kabilang ibayo. At pagkapagpaalis nila sa karamihan, ay isinama nila Siya, ayon sa Kanyang kalagayan, sa daong. At may iba pang maliliit na daong na kasama Niya. At bumugso ang isang malakas na unos ng hangin, at hinahampas ng mga alon ang daong, ano pa't halos napupuno na ito ng tubig. At Siya'y nasa hulihan ng daong, natutulog sa isang unan; at Siya'y ginising nila, at sinabi sa Kanya, Guro, wala ka bang anumang malasakit na kami'y mamamatay? At Siya'y bumangon, at sinaway ang hangin, at sinabi sa dagat, Pumayapa ka, tumahimik ka. At humimpil ang hangin, at nagkaroon ng malaking katahimikan. At sinabi Niya sa kanila, Bakit kayo'y lubhang matatakutin? Wala pa ba kayong pananampalataya? At sila'y lubhang natakot, at nagsabi sa isa't isa, “Sino nga kaya Ito, na maging ang hangin at ang dagat ay tumatalima sa Kanya?” (Marcos 4:35-41).

Kung itatanong ninyo sa akin, “Ano ang naidulot sa iyo ng pagdalaw mo sa Palestina na pinakapinahahalagahan mo sa lahat?” sa palagay ko ang isasagot ko ay ganito: “Lalo nitong pinamahal sa aking kaluluwa ang Persona ng Panginoon.”

May kakaibang nangyayari kapag pinupuntahan natin ang mga lugar na dating dinadalaw ng isang taong nabasa at narinig na natin—tumitimo ang mga bagay sa puso at isipan sa paraang hindi mangyayari kung hindi. Palagay ko, gaya ng karamihan sa mga taong may dugong Scotch, kasing-laki rin ng interes at

paghanga ng sinumang marunong magpagulong ng letrang r ang interes at paghanga ko sa makatang dating nag-aararo ng Scotland, si Bobby Burns. Pero kamakailan, pinuntahan ko ang lugar na sinilangan ni Burns at pumasok ako sa maliit na kubo kung saan una niyang nasilayan ang mundong ito, at naglakad-lakad ako sa “Banks and Braes o’ Bonnie Doon,” at nakita ko ang kirk kung saan nagwala si Tarn O’Shanter, at pakiramdam ko’y hindi na kailanman magiging parang alamat na tauhan lang sa akin si Robert Burns. Halos parang personal ko na siyang kaibigan. Aba, sa loob ng apatnapu’t limang taon ay napakagandang Tagapagligtas sa akin ng Panginoong Jesus, pero, oh, masasabi ko nang may pag-iisip at buong katapatan, hindi Siya kailanman naging ganito katotoo sa akin gaya ngayon, mula nang malakaran ko ang mga daang dati Niyang nilalakaran, mula nang maakyat ko ang mga burol na minsan Niyang inakyat, at mula nang makapaglayag ako sa lawang ilang ulit Niyang tinawid.

Isang bagay na nagagawa ng pagdalaw sa Palestina para sa isang mananampalatayang may paggalang sa Salita ng Diyos ay ito: natututo siyang tingnan ang lahat ng iba pang bagay sa liwanag nito. Napapansin ko na halos hindi ko namamalayan, pagkatapos kong tumanaw sa isang malawak na tubig, ay nasasabi ko, “Wala ito sa Dagat ng Galilea,” o kaya, “Naaalala ko rito ang Dagat ng Galilea.” O kung nakasakay ako sa tren at tumatawid sa isang ilog, at may nakita akong magandang maliit na batis na may mga punong nakayuko sa magkabilang pampang, nasasabi ko, “Naaalala ko rito ang Jordan; medyo kahawig nito ang lugar kung saan binautismuhan ang Panginoon Mismo;” o kaya, kung habang bumibiyahe ako sa mga burol ay may lumitaw na magandang bundok sa unahan,

nasasabi ko, “Kamukha ito ng Bundok Tabor,” o ng iba pang matataas na lugar na nakita ko sa Palestina.

Sa palagay ko, karamihan sa mga manlalakbay—may kabanalan man sila o pag-ibig kay Cristo, o naniniwala man sila sa Biblia o hindi—ay nabibighani sa tanawing nakapalibot sa Dagat ng Galilea. Kakaibang-kakaiba ang tubig na ito. Hindi ko alam kung bakit ito tinatawag na dagat, dahil maliit na lawa lang ito. Mga labintatlong milya ang haba nito, at mga pitong milya ang pinakamalapad na bahagi, pero natatangi ito sa lahat ng lawa sa mundo, dahil 680 ft. ang baba nito sa pantay ng Dagat Mediteraneo, na mga limampung milya ang layo. Mabilis na bumababa ang Jordan mula sa mga pinagmumulan nito mga tatlumpung milya pa sa hilaga, pababa nang pababa nang pababa sa malalim na bangin na ito, at saka lumalapad at nagiging Dagat ng Galilea. Sa pinakamalalim na bahagi, sa gawing hilaga, halos 900 ft. hanggang sa ilalim, pero kadalasan ay nasa pagitan ng 200 at 300 ft. Lumalabas muli ang Jordan sa gawing timog at nagpapatuloy sa pababang daan nito. Ang mismong pangalang “Jordan” ay nangangahulugang “ang Bumababa,” ang ilog na pababa nang pababa. At bumababa pa ito hanggang sa Dagat na Patay, 1300 ft. sa ibaba ng pantay ng Mediteraneo.

Halos dalawang araw kami sa Tiberias. Masigla pa rin ang lungsod na ito gaya noong panahon ni Cristo, sa kanlurang pampang ng Dagat ng Galilea. Nakita namin ang mga mangingisda na nag-uuwi ng kanilang huli sa umaga. Gaya noong panahon ng Biblia, sa gabi sila nangingisda. Hindi mo sila makikitang lumalabas para mangisda sa araw, kaya naintindihan naming mabuti kung bakit halos hindi makapaniwala si Pedro nang sabihin ng Panginoon, “Pumalaot

ka, at ihulog ninyo ang inyong mga lambat upang humuli” (Lucas 5:4). Pero sinabi ni Pedro, “Guro, buong gabi kaming nagpagal, at wala kaming nahuli: gayunma’y sa Iyong salita ay ihuhulog ko ang lambat.” Hindi sinabi ng Panginoon na ihulog niya ang *lambat*; ang sinabi Niya ay ihulog ang mga *lambat*. Pero ang inihulog nila ay ang iisang lambat, at kaagad silang nakahuli ng napakaraming isda kaya’t napunit ang lambat. Kung inihulog sana niya ang mga lambat gaya ng sinabi ng Panginoon, baka nailigtas pa niya ang mga ito. At tinamaan nito ang konsiyensya ni Pedro. Alam niyang nasa harapan siya ng Maylalang ng kayamanan ng mga dagat, at nagpatirapa siya sa paanan ni Jesus at sumigaw, “Lumayo Ka sa akin; sapagkat ako’y taong makasalanan, Oh Panginoon.” Para bang sinasabi niya, “Hindi ako karapat-dapat na nasa harapan Mo, Ikaw na walang hanggang banal na Maylalang, pero hindi ako aalis malibang paalisin Mo ako.” At nagsalita si Jesus ng kapayapaan sa kanyang kaluluwa. Walang sinumang lumapit kay Cristo sa ganoong paraan na pinaalis Niya. Hinihintay Niya ang mga taong magsasabi, “Ako’y taong makasalanan; ako’y babaeng makasalanan,” at tatanggapin Niya sila sa biyaya at ililigtas ang kanilang kaluluwa.

Kakaibang katotohanan na sa anim o pitong uri ng isda sa Dagat ng Galilea (dalawang uri lang ang nakita namin) ay may ilan na sa iisang lugar lang sa buong mundo matatagpuan, sa abot ng nalalaman, at iyon ay sa Lawa ng Tanganyika sa Africa. May nag-iisip na baka may kung anong koneksyon sa ilalim ng lupa ang lawang iyon at ang Dagat ng Galilea. Kahit libu-libong taon nang pinangingisdaan nang pinangingisdaan ang dagat na ito, lumalabas pa rin ang mga mangingisda halos gabi-gabi at umuuwi sa umaga na puno ng huli. Para itong isang himalang hindi natatapos.

Ang dagat mismo ay isang magandang hiyas. Natanaw na namin ito bago pa kami nakalapit. Habang nagmamaneho kami, umakyat kami sa isang mataas na lugar, at sinabi ng aming gabay, “Ayan ang Dagat ng Galilea.” Para itong magandang asulberdeng jade, nakalagay sa gitna ng mga burol na nakapalibot na parang kuwadro, at mas naunawaan namin kaysa dati ang lumang himno:

*“Bawat huni ng kalapati’t buntong-hininga ng sanga,
Na nagpapaligaya sa akin tuwing dapithapon,
Ngayo’y may taglay na lalong banal na kahulugan,
Ibinabalik ako nito sa Galilea.*

*“Bawat mabulaklak na lambak at malumot na libis,
Kung saan nagkakaisa sa awit ang masasayang ibon,
Sa maaraw na umaga’y nagsasalaysay ng papuri
Sa mga tanawin at tinig sa Galilea.*

*“At kapag binabasa ko ang nakaaantig na kuwento
Tungkol sa Kanya na lumakad sa ibabaw ng dagat,
Nananabik ako, oh, nananabik akong muli
Na sumunod sa Kanya sa Galilea.”*

Sa palagay ko, wala pang isang oras kami sa Tiberias nang bumaba na kami sa pampang para mamangka sa Galilea. Gustong masabi ng bawat turista, “Naglayag kami sa dagat kung saan pinatahimik ni Jesus ang unos at lumakad Siya sa ibabaw ng mga alon.” Ang aming tagagaod ay isang malaki at matipunong Arabo, at itinulak niya ang bangka at nagsimulang gumaod patimog at papunta sa gitna ng dagat. Napakaganda ng tanawin sa bawat panig. Ang Horns of Hattin, sa kanluran, at sa kabilang panig ang bundok kung saan pinaniniwalaang pinakain ni Jesus ang limang libo, ang mga mainit na bukal ng

Tiberias kung saan pumunta si Herodes para mapagaling sa kanyang mga karamdaman, at ang maliit na bayan na tinatawag na Magdala na pinagmulan ni Maria Magdalena. Sa gawing hilaga, tanaw namin ang Betsaida, at mas malayo pa sa hilaga ang Capernaum, at doon sa dako pa roon ang bundok kung saan tumayo ang mapagpalang Panginoon nang ipangaral Niya ang kahanga-hangang sermon na nakatala sa Mateo 5, 6, at 7. Sa likod ng lahat ng ito ay ang Bundok Hermon na tumataas nang buong dingal.

Nagulat kami nang lumingon sa amin ang Arabong ito at nagsabi, “Ngayon, kantahin ang Amerikanong kanta ng Galilea.” Hindi ako kilala sa pagkanta kaya umiwas-iwas muna ako. Akala ko’y alam ko ang ibig niyang sabihin, pero sinabi ko, “Ano ang Amerikanong kanta ng Galilea?” At saka, sa malamig at buong tinig, kumanta siya:

“O Galilea! Mahal na Galilea!

Kung saan gustung-gustong mamalagi ni Jesus;

O Galilea! Bughaw na Galilea!

Halika, awitin mong muli sa akin ang iyong awit.”

Paulit-ulit niya itong kinanta, at unti-unting bumalik sa amin nang lalong malinaw ang lahat habang iniisip namin ang gabing iyon sa lawa nang sumakay ng bangka ang mapagpalang Panginoon para tumawid sa kabilang ibayo. Iniwan Niya ang silangang panig para pumunta sa Genesaret at Capernaum, at bumugso ang isang malakas na unos. Hinahampas ng mga alon ang bangka at takot na takot at balisang-balisa ang mga alagad; pero Siya, ang mapagpalang Panginoon, pagod sa paghahanap sa mga nawawalang makasalanan, ay nakahiga sa hulihan at mahimbing na natutulog—natutulog, sabi sa atin, sa isang

unan. Kapansin-pansin na ito lang ang pagkakataon sa lahat ng Ebanghelyo na nalaman nating nagkaroon Siya ng unan. Saan kaya Niya ito nakuha? May sarili akong palagay tungkol dito. Sa tingin ko, isa sa mga banal na babaeng naglilingkod sa Kanya mula sa kanilang ari-arian ang nagsabi sa sarili, “Madalas sigurong pagod at hapo ang mapagpalang Guro, kaya igagawa ko Siya ng magandang kutson para kapag natutulog Siya sa gilid ng bundok, o saan man, ay may unan Siya para sa Kanyang banal na ulo.” At hindi nakalimutan ng Diyos kung sino man ang nagbigay nito, dahil nakatala, “Natutulog sa isang unan.” Walang anumang nakagambala sa Kanya, dahil hindi lang Siya Tao na ganap, kundi Diyos, ang Maylalang ng lahat ng bagay, at, “Ang Panginoon ay may Kanyang daan sa ipu-ipo at sa bagyo” (Nahum 1:3). Pero ang mga alagad na iyon ay kaparehong-kapareho natin; kay dali nating mabagabag at mabalisa sa mga unos ng buhay.

Marami sa inyo ang matagal nang hinahampas ng mga ito hanggang sa unti-unti nang nanghihina ang inyong loob, at napapapisil na kayo ng mga kamay at nasasabi, “Kung madadagdagan pa ito, halos hindi na sulit mabuhay.” Iyan ang sinasabi ng mga tao sa paligid natin ngayon, at nababasa natin ang sunud-sunod na umaalis sa mundong ito sa pagpatay sa sarili, haharap sa isang banal na Diyos na ang mga kamay ay pula sa sarili nilang dugo, akala’y matatakas nila ang problema rito pero bumabagsak pala sa tiyak na paghuhukom sa kabila, sapagkat, “Itinakda sa mga tao na mamatay na minsan, at pagkatapos nito ay ang paghuhukom” (Hebreo 9:27). Pero para sa marami, ang buhay ay isang maunos na dagat, at marami sa inyo ang maaaring nakakaramdam na kayo ang larawan ng mga alagad na iyon sa maliit na bangkang sinisiklot at itinataboy sa dagat. Wala kayong makitang pag-asa; hindi

ninyo alam ang gagawin; ubos na ang inyong isip. Kung gayon, gawin ninyo ang ginawa nila. Lumapit sila kay Jesus tungkol dito.

Parang nakikita ko silang lumalapit at hinahawakan ang natutulog na Taong iyon, ginigising Siya at sumisigaw, “Guro, wala Ka bang malasakit na kami’y mamamatay?” Hindi na nila kailangang kausapin Siya nang ganoon. Siyempre may malasakit Siya, at hindi Niya sila hahayaang mamatay. Sinabi Niya ilang sandali bago iyon, “Tumawid tayo sa kabilang ibayo.” Dapat ay naalala nila iyon nang dumating ang unos. Dapat ay sinabi nila, “Hindi Niya sinabing, ‘Pumunta tayo sa gitna ng lawa at malunod,’ kundi, ‘Tumawid tayo sa kabilang ibayo,’ kaya mapagkakatiwalaan natin ang Kanyang salita; itatawid Niya tayo.” Pero nakalimot sila at nagsabi, “Guro, wala Ka bang malasakit na kami’y mamamatay?” “At Siya’y bumangon at sinaway ang hangin at sinabi sa dagat, Pumayapa ka, tumahimik ka.” Sinasabi sa atin ng mga dalubhasa sa Griego na ang salita para sa “tumahimik” ay talagang ang salitang ginagamit natin sa isang asong ulol: “Busalan ka.” Ang mga along iyon ay sumasalpok na parang mga asong ulol, nagbabantang wasakin ang bangka. Sinaway Niya ang hangin at sinabi sa mga alon, “Busalan kayo.” Sa isang iglap ay nakilala nila ang tinig ng Guro, at sinunod ng hangin at ng mga alon ang iniutos Niya, at lubhang natakot ang mga alagad at nagsabi sa isa’t isa, “Sino nga kaya Ito, na maging ang hangin at ang dagat ay tumatalima sa Kanya?”

Sino nga kaya Ito? Siya ang Maylalang ng hangin. “Sino ang nagtipon ng hangin sa Kanyang mga kamao?” (Kawikaan 30:4). Siya ang nagpairal sa dagat; sa katunayan, sinasabi sa atin, “Sinukat Niya ang tubig sa palad ng Kanyang kamay” (Isaias

40:12). Hindi Siya mukhang Maylalang; nakahiga Siyang natutulog sa maliit na bangkang iyon. Pero ang kapayapaan ni Jesus nang gabing iyon ay ang kapayapaan ng Diyos, at sinasabi Niya sa mga nababagabag at nababalisa sa mga unos ng buhay, “Kapayapaan ang iniwan Ko sa inyo; ang Aking kapayapaan ang ibinibigay Ko sa inyo: hindi gaya ng ibinibigay ng sanlibutan, ang ibinibigay Ko sa inyo. Huwag magulumihanan ang inyong puso, ni huwag matakot” (Juan 14:27).

Kung paanong pinatahimik Niya ang bagyo sa Dagat ng Galilea nang gabing iyon, kaya rin Niyang patahimikin ang bagyo sa kawawa mong puso. Kaya Niyang ibigay sa iyo ang kaligtasang hinahanap-hanap ng iyong kaluluwa. Kaya Niyang ibigay sa iyo ang kapayapaang hindi mo kailanman natagpuan sa kawawang mundong ito. Naaalala mo ba ang himno:

*“Kapayapaan, ganap na kapayapaan, sa madilim na mundong ito ng kasalanan?
Ang dugo ni Jesus ay bumubulong ng kapayapaan sa kalooban.”*

At pansinin kung paano nito isa-isang binabanggit ang iba't ibang bagay na bumabagabag at nagpapabalisa sa atin.

*“Kapayapaan, ganap na kapayapaan, sa dami ng tungkuling nagsisiksikan?
Ang gawin ang kalooban ni Jesus, ito ang kapahingahan.
“Kapayapaan, ganap na kapayapaan, habang dalamhati'y dumadagsa sa paligid?
Sa dibdib ni Jesus ay walang matatagpuan kundi katahimikan.*

“Kapayapaan, ganap na kapayapaan, habang malayo ang mga mahal sa buhay?

Sa pag-iingat ni Jesus ay ligtas tayo, at sila rin.

“Kapayapaan, ganap na kapayapaan, hinaharap nati’y di alam?

Kilala natin si Jesus at Siya’y nasa trono.

“Sapat na: ang mga pakikibaka sa lupa’y malapit nang matapos,

At tatawagin tayo ni Jesus sa ganap na kapayapaan ng Langit.”

Ang gusto ko lang gawin ay ipakilala kayo sa Taong iyon ng Galilea, sa Kanya na nagpatahimik sa unos, sa Kanya na lumakad sa ibabaw ng tubig ng maliit na dagat na iyon sa gitna ng lupain noong unang panahon, at na ngayong gabi ay “nakaupo sa ibabaw ng mga baha at gumagabay sa bawat inaanod na alon.” Hindi mo alam kung ano ang nawawala sa iyo kung tinatalikuran mo Siya. Hindi mo alam kung ano ang nasasayang sa iyo kung mawawala sa iyo ang pakiramdam ng Kanyang pag-ibig at pagsama habang tinatawid mo ang dagat ng buhay sa iyong marupok na munting bangka. Gusto Niyang pasakayin mo Siya; gusto Niyang ibigay mo sa Kanya ang pamamahala sa iyong buhay. Hindi mo ba ito gagawin? Ipinakita Niya ang Kanyang pag-ibig sa pamamagitan ng pagkamatay para sa iyo sa krus; ipinakita Niya ang Kanyang malasakit sa iyo sa pagpasan ng iyong mga kasalanan sa Kanyang sariling katawan sa punong kahoy na iyon. At ngayon Siya na namatay para tumubos at nabubuhay para mag-ingat ay nagsasabi sa isang pagod at sinalanta ng kasalanang sanlibutan, “Magsiparito sa Akin, kayong lahat na nangapapagal

at nangabibigatang lubha, at kayo'y Aking papagpapahingahin” (Mateo 11:28). Hindi ka ba lalapit? Bakit mo Siya tatalikuran?

May isang matandang babaeng Scotch, na nabalitaan ko noong bata pa ako, na hindi gaanong makagawa ng gawain para kay Jesus, pero palaging may after-meeting sa iglesya, at pagkatapos maipangaral ang sermon, may kantahan, at nag-iikot ang mga tao para “mangisda,” gaya ng tawag nila rito, kinakausap ang isa't isa para madala sila kay Cristo.

Binabantayan niya ang mga taong nagpapatigas ng puso laban sa Ebanghelyo, at iisa lang ang tanong niya: “What ails you at Jesus?” Ibig sabihin, “Ano ang ikinasasama ng loob mo kay Jesus?” Seryosong tanong iyan: “Ano ang ikinasasama ng loob mo kay Jesus?” Ano ang laban mo sa Kanya at ayaw mo Siyang pagtiwalaan? Wala Siyang ginawa sa iyo kundi kabutihan, pero itinatakwil mo pa rin Siya, at tinatalikuran mo ang Kanyang pag-ibig at biyaya at tinatanggi ang Kanyang pag-ibig at awa.

“Oh, kaibigan, hindi mo ba Siya iibigin magpakailanman?
Napakabait at napakamahabagin Niya!
Hindi ka ba luluhod sa Kanyang paanan at sasamba sa
Kanya,
Ang Dayuhang ito ng Galilea?”

Lumapit ka dala ang lahat ng iyong dalamhati, lumapit ka dala ang lahat ng iyong kasalanan. Sinasabi Niya, “Ang lumalapit sa Akin ay hindi Ko itataboy kailanman.”

Sa Balon ni Jacob

“Ang bawat umiinom ng tubig na ito ay muling mauuhaw; datapuwa't ang sinumang umiinom ng tubig na sa kanya'y ibibigay Ko ay hindi na mauuhaw kailanman; kundi ang tubig na sa kanya'y ibibigay Ko ay magiging isang balon ng tubig sa kanya, na bubukal hanggang sa buhay na walang hanggan” (Juan 4:13, 14).

Napakagandang kuwento ang pinagkunan ng mga salitang ito! May kung ano rito na kumukurot sa aking puso tuwing binabasa ko ito. Kung hindi ka pa naaantig nito, siguro'y dahil hindi mo pa nararamdaman ang malalim mong pangangailangan, ni ang kahanga-hangang biyaya na tutugon sa pangangailangang iyon kung tatanggapin mo lang ang mapagmahal na paanyaya: “Ang sinumang may ibig ay kumuha ng tubig ng buhay nang walang bayad.”

Habang bumibiyahe kami pababa sa lupain ng Palestina, isang kaaya-ayang araw noong nakaraang Pebrero, laking tuwa namin nang matanaw namin ang Balon ni Jacob, tanghaling-tapat mismo. Umalis kami sa Tiberias, sa Dagat ng Galilea, nang alas-nuwebe ng umaga. Iyon ang lungsod na may mga mainit na paliguan, kung saan marami pa ring tao ang pumupunta dahil umaasa silang gagaling sila roon, gaya noong panahon mismo ni Herodes. Hindi natin nababasa sa mga Ebanghelyo na pumasok kailanman ang Panginoong Jesus sa Tiberias. Isa itong lungsod ng mga Hentil sa gitna ng Palestinang Judio. Nakalaan ito sa lahat ng uri ng makamundong kalayawan, pati na sa sining ng panggagamot. Kung talagang pumasok man doon ang Panginoon, hindi natin

alam. Kung may sinagoga ng mga Judio roon, pumasok Siya, dahil sinasabi sa atin na nangaral Siya sa “lahat ng sinagoga ng Galilea.” Siya Mismo ang nagsabi, “Hindi Ako sinugo kundi sa mga nawawalang tupa ng sangbahayan ni Israel” (Mateo 15:24). Iyon ang Kanyang misyon habang narito Siya sa lupa.

Halos dalawang araw kami sa Tiberias at sa paligid nito, at talagang kawili-wili ang mga iyon; halos ayaw na naming umalis nang dumating ang oras na lumakad papuntang Jerusalem. Plano naming dumalaw sa ilang kawili-wiling lugar sa daan, at mananghalian sa Balon ni Jacob, at saka tumuloy sa “Lungsod ng Dakilang Hari.”

Hindi nagtagal ay may natanaw kaming maliit na nayon na nakapuwesto sa gilid ng burol, na ang pangalan ay Kafr Kanna. Iyon ang sinaunang Cana kung saan ginawa ng ating Panginoon ang Kanyang unang hayag na himala. Sandali kaming naglibot sa bayan, bumili ng ilang pasalubong, at nagpatuloy sa silangang bahagi ng Libis ng Jezreel, o Esdraelon. Habang naglalakbay kami, pinag-usapan namin ang kahulugan ng himala ng paggawang alak sa tubig. Siyempre, ginawa lang Niya sa isang iglap ang ginagawa ng ating Panginoon taun-taon sa libu-libong ubasan. Ibinibigay Niya ang tubig mula sa langit na binabago ng Kanyang makapangyarihang kapangyarihan para maging pulang dugo ng ubas. Tinatawag ito ng mga tao na Kalikasan, pero alam nating ito ay ang Diyos, na tanging makagagawa nito. At ipinapakita ni Jesus ang Kanyang kaluwalhatian—ipinapakita ang Kanyang kapangyarihan bilang Maylalang—nang gawin Niya ang tandang iyon sa Cana. Ang mga walang lamang tapayang iyon (para sa paglilinis ng mga Judio) ay larawan ng mga sinaunang anyo at seremonya—walang laman lahat nang

dumating Siya—na pinagbuhusan ng tubig ng pahayag ng Bagong Tipan, at mula noon ay sumasalok na ang Kanyang mga lingkod ng bagong alak ng Kaharian ng Diyos mula sa mga larawang ito ng Lumang Tipan! At tiyak na itinabi Niya ang pinakamasarap na alak hanggang sa huli.

Nabighani kami sa ganda ng Jezreel—lalo na sa maraming maunlad na pamayanan ng mga Judio na nakakalat sa kapatagan at umaakyat sa mga gilid ng burol. Magagandang taniman ng prutas at ubasan ang yumayabong kung saan ilang taon lang ang nakalipas ay puro kaguluhan at katigangan.

Pagkatawid namin sa isang tagaytay, sa loob ng mga dalawang oras ay nasa Samaria na kami, pero nakikita pa rin namin ang parehong mga patunay ng sipag at pag-iimpok ng mga Judio, at naisip namin na malapit na marahil ang panahon na ang Israel ay hindi lang maibabalik sa kanilang lupain, kundi sa kanilang Diyos at sa Kanya na minsan nilang itinakwil bilang isang Impostor at Manlilinlang, pero Siya pala ang mapagpalang Anak ng Diyos, ang ating Tagapagligtas.

Hindi na kami naglaan ng oras para akyatin ang burol ng Samaria para makita ang mga guho ng palasyo ni Ahab; nakuntento na kami sa pagtanaw dito mula sa malayo, dahil limitado ang aming oras.

Sa Nablus naman, ang Sikem ng Biblia, mga kalahating oras kami, sinusuo ang marumi, makitid at paliku-likong mga kalye nito para hanapin ang sinagoga ng mga Samaritano. Pumasok kami roon at nakilala namin ang isang napakabait na matandang ginoong Samaritano, ang huling pinakapunong saserdote ng liping iyon, na humalili sa pagkasaserdote mga isa't kalahating taon na ang nakararaan nang mamatay ang nauna sa kanya. Ikinuwento niya sa amin nang kaunti ang

kasaysayan ng kanyang bayan, at kung paano pa rin nila ipinagdiriwang ang Paskuwa. Ipinakita niya sa amin ang isang napakatandang balumbon na nakasulat sa pergamino, na sabi niya ay isinulat daw ng apo ni Moises. May duda kami roon, pero sa tingin namin ay hindi magalang na sabihin pa iyon. Kawili-wili pa rin ito, kahit papaano. Sinuri ko ang mga letrang Hebreo, at hindi ito ang mga parisukat na letrang ginagamit na sa loob ng maraming siglo kundi mas sinaunang uri. Pagkaalis namin sa saserdoteng Samaritano, habang palabas kami ng lungsod, napatingin kami sa Bundok Gerizim at Bundok Ebal—ang Bundok Gerizim, kung saan tumayo ang ilang Levita para pagpalain ang bayan, at ang Bundok Ebal kung saan tumayo ang iba para ipahayag ang sumpa kung lalayo sila sa buhay na Diyos. Pakiramdam namin ay malapit na kami sa balon kung saan nakausap ni Jesus ang babaeng Samaritana. Hindi nagtagal ay may nalapitan kaming maliit na bayan at itinanong ko ang pangalan nito. Iyon ang Sicar. Sinasabi sa atin ni Juan: “At kinakailangang Siya’y magdaan sa Samaria. Dumating nga Siya sa isang bayan ng Samaria, na tinatawag na Sicar, malapit sa lupang ibinigay ni Jacob sa kanyang anak na si Jose.” Doon din inilibing si Jose mismo. Hindi na kami lumayo pa para makita ang kanyang libingan, at sinabi ng aming gabay, “Iyan ang libingan ni Jose. Kaming mga Mohammedan ay kasing-taas ng pagpapahalaga rito gaya ng mga Judio at mga Cristiano, at hindi ito nagagalaw sa loob ng mga siglo.” Talagang kawili-wiling malaman na malamang ay naroon pa nga talaga sa loob ng libingang iyon ang katawan ni Jose.

Sina Abraham, Sara, Isaac, Rebeka, Jacob at Lea ay nakalibing sa Macpela, sa Hebron, pero si Jose ay inilibing sa lupang ibinigay sa kanya ng kanyang ama. Hindi magtatagal at maririnig ang tinig ng Panginoon at silang lahat ay babangon

para salubungin Siya, kasama ng lahat ng tinubos, sa alapaap. Napakagandang sandali iyon!

Lumampas kami sa libingan ni Jose at sa unahan lang ay may nakita kaming nababakurang hardin at isang maliit na kapilyang Griego sa loob. Sinabi ng aming gabay na nasa loob ng kapilya ang balon ni Jacob. Lagi kaming naiinis tuwing makakakita kami ng mga kapilyang ganito sa ibabaw ng napakaraming lugar na may natatanging kahalagahan. Halos bawat ganitong lugar ay natatakpan ng isang simbahang Romano Katoliko o isang kapilyang Griego o Armenian. Gayunpaman, pumasok kami sa kapilya at nakita namin ang balon mismo. Mga dalawang talampakan ang taas nito mula sa lupa, may gilid na bato, gaya noong umupo roon si Jesus noong unang panahon. Hindi ako sigurado, siyempre, na iyon talaga ang mismong gilid na inupuan Niya, pero mukhang napakatanda na nito at nagtayo sila ng isa pang pader na bato sa paligid nito para hindi ito gumuho. Umupo kami roon at sumilip sa kalaliman nito. Hindi namin masyadong makita ang ilalim sa dilim, pero isang babaeng Syrian ang nagdala ng kandila na may mahabang tali, at pagkatapos namin siyang bigyan ng ilang piaster, ibinaba niya ito nang halos isang daang talampakan, at doon ay nakita namin ang tubig sa ilalim ng balon. Naintindihan namin ang ibig sabihin ng babaeng Samaritana nang sabihin niya, “Wala Kang panalok, at malalim ang balon: saan Ka nga kukuha ng tubig na buhay na iyan?” Habang nakaupo kami roon, inalala namin ang tagpong iyon na napakalinaw na inilarawan sa ating mga Biblia.

Maya-maya ay pumunta kami sa hardin at, nakaupo sa isa sa mga bato, binasa namin ang ikaapat na kabanatang ito ng Ebanghelyo ni Juan, at parang mas totoo ito, mas buhay kaysa

dati, kahit sa palagay ko ay isa ito sa mga kabanatang naipangaral ko nang literal na daan-daang beses sa nakaraang apatnapu't limang taon. Parang nakikita ko ang mapagpalang Panginoong Jesus na dumarating mula sa direksyong kabaligtaran ng aming pinanggalingan. Galing Siya sa timog, mula sa Jerusalem, at dumiretso Siya sa balon ni Jacob dahil may itinakdang tagpo noon pang walang hanggang nakaraan sa isang kawawang makasalanan na walang kamalay-malay dito. Makikipagkita Siya sa kanya roon nang araw na iyon, lilinisin siya sa kanyang mga kasalanan, babaguhin ang buo niyang buhay at ililigtas ang kanyang kaluluwa. Kaya naroon Siya sa tamang oras. Umalis ang Kanyang mga alagad para bumili ng pagkain habang nakaupo Siya roon at naghihintay sa isang nangangailangang kaluluwa. Pagod at hapo Siya sa Kanyang paglalakbay. Gustung-gusto kong isipin iyan. Ang Panginoon ng Kaluwalhatian na mula sa walang hanggan ay hindi kailanman napagod ay bumaba sa lupa at nag-anyong alipin, at dito bilang Tao sa lupa ay pinagod Niya ang Kanyang sarili sa paghahanap sa mga kawawang makasalanan. At habang nakaupo Siya sa balon nang araw na iyon, dumating mula sa nayon doon ang babaeng ito na Kanyang hinihintay. Tumingin kami sa daan at madali naming naisip na parang nakikita namin siyang dumarating, papunta para sumalok ng tubig, pasan ang banga sa balikat o sa ulo. At habang tinitingnan siya ni Jesus, alam Niya ang malaki niyang pangangailangan, alam Niya ang kasalanan ng kanyang buhay, alam Niya ang dalamhati ng kanyang puso, alam Niya ang pagkabalisa ng kanyang konsiyensya, at naroon Siya para tugunan ang lahat ng ito sa Kanyang sariling kahanga-hangang paraan.

Kung ikaw ay kawawang makasalanan, alipin ng mga kasalanan at pagnanasang parang hindi mo mapagtagumpayan; kung

pasan ng iyong puso ang dalamhati at kumikirot ang iyong konsiyensya dahil alam mong nagkasala ka, salamat sa Diyos, hinihintay ka ni Jesus, naghihintay para palayain ka gaya ng paghihintay Niya sa kawawang babaeng Samaritana noong unang panahon. Sa palagay ko, habang papalapit siya sa balon, malamang ay may sumibol na sama ng loob sa kanyang dibdib. Iba ang pananamit ng mga Judio at iba ang sa mga Samaritano noong panahong iyon, at nang makita niya ang Taong ito, alam niya kaagad na Judio Siya. Galit ang mga Judio sa mga Samaritano, at galit ang mga Samaritano sa mga Judio. Pero tuloy pa rin siya sa paglapit, isang kawawang babaeng walang hiya, sa palagay ko, at nang malapit na siya kay Jesus, ipagpalagay kong handa siyang gumanti ng anumang ibato Niya sa kanya. Handa siyang sumagot kung iinsultuhin siya ng Judiong ito. Laking gulat niya nang makita niyang tumingala Siya sa pinakamabait at pinakamaginoong paraan at humingi ng pabor sa kanya—sa kanya, isang kawawa, abang-aba, marumi at mahalay na babae ng isang hinahamak na lahi! Oo, umaapaw ang puso ni Jesus sa magiliw na habag at malasakit. Iyon ang pinakamalaking gulat ng kanyang buhay. Alam niya na kung mangangahas siyang sabihin sa karaniwang Judio, “Gusto mo bang uminom?” ay tatabigin nito ang tasa mula sa kanyang kamay, pero ang Isang ito ay nagsabi sa kanya, “Painumin mo Ako.” Handa Siyang ilagay ang Kanyang sarili sa kalagayang makagagawa ang babae ng pabor sa Kanya para mailigtas Niya ang mahalaga nitong kaluluwa.

Nagtanong siya nang may pagkamangha, “Paanong Ikaw, na isang Judio, ay humihingi ng maiinom sa akin, na isang babaeng Samaritana?” At saka ipinaliwanag ni Juan kung bakit niya iyon sinabi: “Sapagkat ang mga Judio ay hindi nakikipag-ugnayan sa mga Samaritano.” Hindi ko iniisip na siya mismo

ang nagsabi niyan, kundi naniniwala akong idinagdag iyon ni Juan para maunawaan natin. Kung hindi, hindi natin maiintindihan kung bakit siya magsasalita nang ganoon: “Paanong Ikaw, na isang Judio, ay humihingi ng maiinom sa akin, na isang babaeng Samaritana?” Pero ang Panginoong Jesu-Cristo, sa halip na sagutin ang tanong na iyon sa paraang inaasahan marahil ng babae, ay nagbigay sa kanya ng kaalamang lubos na hindi pa niya maunawaan nang sandaling iyon. “Kung nakikilala mo ang kaloob ng Diyos, at kung sino ang sa iyo'y nagsasabi, Painumin mo Ako; ikaw sana ang hihingi sa Kanya, at bibigyan ka Niya ng tubig na buhay.” Pag-isipan ang mga pahayag na ito. “Kung nakikilala mo ang kaloob ng Diyos”—Oh babae, kung alam mo lang kung gaano kasaya ang Diyos na magbigay, at kung alam mo kung Sino ang naglagay ng Kanyang sarili sa lugar ng isang nakikiusap ngayon at humingi sa iyo, binaligtad mo sana ito at sinabing, “Ibigay Mo sa akin ang hindi ko makukuha sa balon ni Jacob, ibigay Mo sa akin ang tubig ng buhay.”

Kilala mo ba ang kaloob ng Diyos? Alam mo bang ang Diyos ay isang Tagapagbigay? Nakakatagpo ako ng mga tao saanman na nag-aakalang ang Diyos ay isang mangangalakal, na may ipinagbibili ang Diyos. Narinig ko pa nga ang ilang mangangaral na nagsasabi, “Ililigtas ng Diyos ang bawat isa na handang magbayad ng halaga.” Napakalaking pagbaluktot iyan sa kaligtasan ng Diyos! Si Jesus ang nagbayad ng halaga, at ang Diyos ay isang Tagapagbigay. “Ang kabayaran ng kasalanan ay kamatayan; ngunit ang kaloob ng Diyos ay buhay na walang hanggan sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Panginoon” (Roma 6:23). Hindi mo kailangang pagtrabahuhan ang kaligtasan sa anumang gawa mo. Hindi mo ito mabibili sa pamamagitan ng penitensya, ng pagbabagong-buhay, o ng

pagbibigay ng pera. Hindi maaalis ng luha ang kasalanan; hindi maaalis ng mga gawa ang kasalanan; hindi maaalis ng pera ang kasalanan. Ang kaligtasan ay isang kaloob—buo, libre, walang hanggan. Makasalanan, maniwala ka sana na ang Diyos ay isang Tagapagbigay. May gusto Siyang ibigay sa iyo nang walang salapi at walang bayad. Hindi mo ba tatanggapin ang Kanyang kaloob at gagawin Siyang iyo magpakailanman?

“Kung nakikilala mo ang kaloob ng Diyos, at kung sino ang sa iyo'y nagsasabi, Painumin mo Ako; ikaw sana ang hihingi sa Kanya, at bibigyan ka Niya ng tubig na buhay.” Hindi mo maihihiwalay ang kaloob sa Persona. Sa katunayan, ang Persona Mismo ang pagpapahayag ng kaloob. “Gayon na lamang ang pag-ibig ng Diyos sa sanlibutan, na ibinigay Niya ang Kanyang bugtong na Anak, upang ang sinumang sumampalataya sa Kanya ay hindi mapahamak, kundi magkaroon ng buhay na walang hanggan.” “Sinugo ng Ama ang Anak upang maging Tagapagligtas ng sanlibutan.” “Narito ang pag-ibig, hindi sa tayo'y umibig sa Diyos, kundi Siya ang umibig sa atin, at sinugo ang Kanyang Anak na maging pampalubag-loob sa ating mga kasalanan” (1 Juan 4:10). Ibinigay ng Diyos si Jesus, at sa pagbibigay sa Kanya ay ibinigay Niya ang Pinakamainam ng Langit. At yamang hindi Niya ipinagkait ang Kanyang Anak, ibibigay din Niya sa atin nang walang bayad ang lahat ng bagay kasama Niya. “Ikaw sana ang hihingi sa Kanya, at bibigyan ka Niya ng tubig na buhay.” Hindi ito maunawaan ng kawawang babaeng ito. Tumingin siya sa balon at saka sa Kanya at nagsabi, “Ginoo, wala Kang panalok, at malalim ang balon.”

Nalaman naming mga isang daang talampakan ang lalim nito. Madalas ay tumataas pa ang tubig. Ang totoo, ito ay isang

imbakan ng tubig, at kung minsan ay pitumpu't lima o siyamnapung talampakan ang lalim ng tubig, pero anupaman, napakalalim na balon ito. “Saan Ka nga kukuha ng tubig na buhay na iyan? Higit Ka pa ba sa aming amang si Jacob, na nagbigay sa amin ng balon, at uminom dito siya rin, at ang kanyang mga anak, at ang kanyang mga hayop?”

Malaki ang paggalang ng Samaritano kay Jacob at sa mga ninuno. Halos umaasa siyang maliligtas sa pamamagitan nina Abraham, Isaac at Jacob. Maaari sanang sinabi ni Jesus, “Higit kay Jacob! Babae, naaalala mo ba noong unang panahon nang manatili si Jacob sa tawiran sa Peniel at pinauna niya ang kanyang pamilya at mga hayop, at may Isang bumaba at nakipagbuno sa kanya buong magdamag at sa wakas ay kinailangang ilinsad ang kanyang hita? Ako ang Isang iyon. Ako ang nagpalit sa pangalan ni Jacob nang gabing iyon; Ako ang naglinsad sa kanyang hita, at mula sa kahinaan ay pinalakas siya.” Kung sinabi Niya iyon sa kanya, iisipin niya, “Aba, baliw ang taong ito.” Kaya hindi Niya siya ginulat sa pagsasabi ng mga bagay na ito, kundi itinuro Niya ang tubig at sinabi, “Ang bawat umiinom ng tubig na ito ay muling mauuhaw.” Oh, alam niya iyon. Ilang beses na siyang pumunta sa balong iyon! Madalas siyang napapawi ang uhaw, pero uhaw na uhaw pa rin siya pagdating ng susunod na pagkakataon.

Hindi ba't totoo iyan sa lahat ng hinahanap ng mga makamundong tao? Walang saysay nilang sinisikap pawiin ang uhaw ng kanilang kaluluwa sa mga kahangalan ng lupa. Tiyak ako na ang ilan sa inyo ay buong buhay nang sumusubok na bigyang-kasiyahan ang uhaw ng inyong kaluluwa. Sinubukan na ninyo ang makamundong kalayawan, kayamanan, katanyagan, musika at panitikan, at marami pang ibang bagay;

pero uhaw at hindi pa rin kuntento gaya ng dati, dahil totoo ito sa lahat ng maibibigay ng lupa—“Ang bawat umiinom ng tubig na ito ay muling mauuhaw.” Sinabi ni Augustine, “Oh Diyos, nilalang Mo kami para sa Iyo, at laging hindi mapapakali ang aming kaluluwa hangga’t hindi ito namamahinga sa Iyo.” Imposibleng ang taong nilalang para sa walang hanggan ay masiyahan sa tubig ng kawawang mundong ito.

“Datapuwa’t ang sinumang umiinom ng tubig na sa kanya’y ibibigay Ko ay hindi na mauuhaw kailanman; kundi ang tubig na sa kanya’y ibibigay Ko ay magiging isang balon ng tubig sa kanya na bubukal hanggang sa buhay na walang hanggan.” Ano ang ibig Niyang sabihin? Sinasabi Niya, “May tubig na buhay Akong maibibigay sa iyo. Kung tatanggapin mo ang Aking patotoo, maniniwala ka sa Akin, at hahayaan mong bigyan kita ng buhay, masisiyahan ang iyong kaluluwa magpakailanman, at hindi ka na muling mauuhaw sa mga bagay ng mundong ito.” Pero lubos pa itong hindi niya maunawaan nang sandaling iyon. Gayunman, sa isang paraan ay naniniwala na siya sa Kanya, at hindi na siya natatakot lumapit sa Kanya bilang isang nakikiusap, kaya nagmakaawa siya, “Ginoo, ibigay Mo sa akin ang tubig na ito.” Nakuha na Niya ang kanyang tiwala at ang kanyang puso. Mahalagang makuha muna ang tiwala ng mga kaluluwa, pero kailangang higit pa roon. Kailangang magising ang kanyang konsiyensya. Kailangan niyang harapin ang kasalanan ng kanyang buhay bago niya makuha sa Kanya ang tubig na buhay. “Ang nagtatakip ng kanyang mga kasalanan ay hindi giginhawa: ngunit ang nagpapahayag at tumatalikod sa mga yaon ay magtatamo ng awa” (Kawikaan 28:13). Walang kaligtasan kung walang pagsisisi. Wala pang sinumang lumapit kay Jesus para sa buhay at kapayapaan hangga’t hindi niya nauunawaan kahit papaano ang kanyang kalagayang naliligaw.

Kaya sinabi Niya sa kanya na umuwi at tawagin ang kanyang asawa. Nagtataka ako kung hindi ba napayuko ang kanyang mga mata at namula ang kanyang mga pisngi. Matagal na siyang nawalan ng hiya, pero sa harapan Niya ay napahiya siya dahil sa kahalayan ng kanyang buhay, at sumagot siya, “Wala akong asawa.” Sinalo agad ni Jesus ang sinabi niya at nagsabi, “Mabuti ang pagkasabi mo, Wala akong asawa...sa bagay na ito’y nagsabi ka ng totoo.” Nakisama na siya sa limang iba’t ibang lalaki. Iniwan niya ang isa’t isa sa kanila at ngayon ay nakikisama sa ikaanim, at sinabi ni Jesus, “Hindi mo siya asawa. Namumuhay ka sa kasalanan ng pakikiapid.” At sa halip na lumaban, sa halip na ipagtanggol ang sarili, sumigaw siya nang may pagkamangha, “Ginoo, napapansin kong Ikaw ay isang propeta.” Ibang paraan lang iyon ng pagsasabing, “Oh Ginoo, inaamin kong ako’y makasalanan,” dahil alam niyang nakita Niya ang kaibuturan ng kanyang kaluluwa. Inilantad Niya ang kasalanan ng kanyang buhay. Pero hindi Niya siya itinaboy dahil makasalanan siya; ilalapit Niya siya sa Kanya at lilinis sa kanyang mga kasalanan. Kung sumusugat ang Diyos, sumusugat Siya para magpagaling; kung pumapatay Siya, iyon ay para lamang bumuhay. Kung pinababagsak Niya sa kulog at kidlat ng Sinai, iyon ay para maitaas Niya sa walang kapantay na biyaya at mailigtas ang kaluluwa. At ngayon—gising na sa pagkaunawa sa kanyang pagkakasala sa paningin ng Diyos—gusto niyang malaman kung saan niya Siya matatagpuan at kung paano siya makalalapit sa Kanya. “Ang aming mga magulang ay nagsisamba sa bundok na ito”—at itinuro niya ang Bundok Gerizim—“at sinasabi ninyo na sa Jerusalem ang dakong dapat sambahan ng mga tao.” Pero hindi na hinintay ng Panginoon na matapos niya ang pangungusap. Alam Niya kung ano ang nasa kanyang puso, at inunahan Niya ito, na para bang

sinasabi, “Hindi mo kailangang pumunta sa Jerusalem o umakyat sa bundok na ito para makipagtagpo sa Diyos; maaari mo Siyang makatagpo kung nasaan ka—sapagkat dumarating ang oras, at ngayon na nga, na ang tunay na mananamba ay sasamba sa Ama sa espiritu at sa katotohanan: sapagkat ang ganyang mga mananamba ang hinahanap ng Ama. Ang Diyos ay Espiritu: at ang sa Kanya'y nagsisisamba ay dapat magsisamba sa espiritu at sa katotohanan.” Isang kahanga-hangang katotohanan ang ipinahayag Niya nang araw na iyon: na ang isang nangangailangang kaluluwa, isang nagsisising makasalanang, ay makatatagpo sa Diyos kung nasaan siya at kung ano siya. Kung nababagabag ka sa iyong kasalanan at sabik kang mapalaya mula rito, hindi mo kailangang pumunta sa kung anong simbahan para magkumpisal, hindi mo kailangang lumapit sa akin bilang lingkod ni Cristo para sabihin ko sa iyo na gawin ang ganito o ganoon para maligtas. Kundi kung nasaan ka, at kung ano ka, itaas mo ang iyong puso sa Diyos at sabihin mo sa Kanya na ikaw ay kawawang nawawalang makasalanang at gusto mo ng kaligtasan at paglilinis. Lumapit ka dala ang lahat ng iyong pangangailangan at sasalubungin ka Niya batay sa pananampalataya at ibibigay sa iyo ang tubig na buhay na magbibigay-kasiyahan magpakailanman. “Ang kaligtasan ay mula sa mga Judio.” Dumating Siya bilang ipinangakong Binhi para ibigay ang Kanyang sarili na pantubos sa lahat. Tumingin siya noon sa Kanya nang medyo nag-aalinlangan habang may sumisibol sa kanyang puso, at maliwanag na sinasabi niya sa sarili, “Mesiyas! Mesiyas! Buong buhay ko nang naririnig ang tungkol sa Kanya. Posible kayang Siya na ito?” At saka, isinatinig ang iniisip niya, sinabi niya, “Nalalaman kong pumaparito ang Mesiyas, na tinatawag na Cristo: pagdating Niya, ay sasaysayin Niya sa

amin ang lahat ng mga bagay.” Napakaraming tanong na gusto niyang masagot, at akala niya ay hindi siya kailanman makalalapit sa Diyos hangga't hindi naliliwanagan ang lahat ng iyon, kaya sinabi niya ito sa ganoong nag-aalinlangang paraan. Pero sumagot si Jesus, “Ako na nagsasalita sa iyo ay Siya nga.” At tumitig siya nang matagal sa kahanga-hangang mga mata Niya at hindi na siya makapag-alinlangan pa sa Kanya. Nakalimutan niya ang kanyang banga dahil sa pag-ibig sa Kanya, at pumunta siya sa nayon at sinabi sa mga lalaki, “Halikayo, tingnan ninyo ang isang Tao, na nagsabi sa akin ng lahat ng aking ginawa: ito kaya ang Cristo?”

Kaibigan, nakatagpo mo na ba Siya nang ganyan? Natitigan mo na ba ang Kanyang mga mata sa pananampalataya? Nakita mo na ba Siya bilang Anak ng buhay na Diyos na bumaba mula sa langit para ibigay ang tubig na buhay?

*“Narinig ko ang tinig ni Jesus na nagsabi,
'Lumapit ka sa Akin at magpahinga;
Ihilig mo, ikaw na pagod, ihilig mo
Ang iyong ulo sa Aking dibdib.'
Lumapit ako kay Jesus kung ano ako,
Pagod, hapo at malungkot;
Natagpuan ko sa Kanya ang pahingahan,
At pinasaya Niya ako.*

*“Narinig ko ang tinig ni Jesus na nagsabi,
'Masdan mo, ibinibigay Ko nang libre
Ang tubig na buhay, ikaw na nauuhaw,
Yumuko ka, uminom, at mabuhay.'
Lumapit ako kay Jesus, at uminom ako
Sa batis na iyon na nagbibigay-buhay;*

*Napawi ang aking uhaw, nanumbalik ang aking kaluluwa,
At ngayon ako'y nabubuhay sa Kanya.”*

At dahil ginawa ko mismo ang ginawa ng kawawang Samaritanang iyon at natuklasan kong binibigyang-kasiyahan ni Jesus ang kaluluwa, kaya Siya ang inirerekomenda ko sa iyo.

“Kung nakikilala mo ang kaloob ng Diyos, at kung sino ang sa iyo'y nagsasabi, Painumin mo Ako; ikaw sana ang hihingi sa Kanya, at bibigyan ka Niya ng tubig na buhay.”

Maaari ko bang idagdag na tiyak ako na nang banggitin ng babaeng Samaritanang ito ang pagsamba sa Diyos, ang nasa isip lang niya ay ang paglapit sa Kanya. Makasalanan siya, at gusto niyang malaman kung paano lumapit sa Kanya, at nilinaw ng Tagapagligtas na hinihintay Niya siya para tanggapin sa mismong lugar na iyon at sa mismong oras na iyon.

Para sa atin, siyempre, may mas mataas na kahulugan ang pagsamba, mula nang maganap ang krus at mapunit ang tabing. Ito ang pagbubuhos ng ating sumasambang mga puso habang nagpapatirapa tayo sa harapan ng Diyos ng lahat ng biyaya sa Dakong Kabanal-banalan, nagagalak sa pribilehiyo na ang ating mga kasalanan ay inalis na magpakailanman.

Sa Bundok ng mga Olibo

Sa huling talata ng ikapitong kabanata ng Ebanghelyo ni Juan at sa unang talata ng ikawalong kabanata, may isang bagay na nawala na marahil ay hindi pa napapansin ng ilan. May isang napakahalagang salita na hindi naisama sa ating salin sa Ingles. Ganito ang mababasa natin sa Juan 7:53: "At umuwi ang bawat isa sa kanyang sariling bahay." Pagkatapos, pagdating natin sa kabanata 8, talata 1, mababasa natin: "Si Jesus ay naparoon sa bundok ng mga Olibo." Parang dalawang pangungusap ang nasa harap natin, pero ang totoo, iisang pangungusap lang ito sa orihinal, at ang nag-uugnay sa dalawa para maging isa ay ang maliit na salitang "ngunit." "Umuwi ang bawat isa sa kanyang sariling bahay, *ngunit* si Jesus ay naparoon sa bundok ng mga Olibo." Nararamdaman mo ba ang lungkot niyan? Sila ay may mga bahay na mauuwian. Ang mga kalaban Niya, na nakipagtalo sa Kanya tungkol sa Kanyang kahanga-hangang misyon, ay umuwi sa kani-kanilang tahanan nang dumating ang dilim ng gabi. Umuwi ang bawat isa sa kanyang sariling bahay, ngunit si Jesus ay walang bahay. Siya na iniwan ang bahay ng Ama para pumarito sa madilim na sanlibutang ito ng kasalanan ay walang matutuluyan nang gabing iyon, kaya lumabas Siya para sumilong sa ilalim ng mga mababait na sanga ng mga punongkahoy sa Bundok ng mga Olibo. Sapagkat ang Bundok ng mga Olibo noong panahong iyon ay ibang-iba sa Bundok ng mga Olibo ngayon.

Maraming tao ang nagtanong sa akin kung ako ba ay nadismaya sa Palestina. Hindi; hindi ako nadismaya. Lubhang naantig ang kaibuturan ng aking kaluluwa sa mga nakita ko roon. Pero may ilang bagay na ibang-iba sa kung paano

madalas itong inilalarawan. Halimbawa, kung pumunta ako sa Jerusalem na umaasang makikita ang Bundok ng mga Olibo ayon sa inakala ng mga pintor, at ayon sa sinikap na iguhit ng mga alagad ng sining sa loob ng maraming siglo, malamang ay lubha akong nadismaya. Siyempre, nakakita na ako ng mga larawan nito kaya handa na ako sa dadatnan ko. Noong panahon ng Tagapagligtas, ang Bundok ng mga Olibo ay talagang natatakpan ng mga taniman ng olibo at ng iba pang mga punongkahoy, karamihan ay sipres, kaya ito ay naging kahanga-hangang lugar ng pahinga at paglilibang sa labas lamang ng abalang lungsod ng Jerusalem. Pero noong kinubkob ang Jerusalem sa ilalim ng Romanong si Tito, pinutol niya ang bawat punongkahoy sa Bundok ng mga Olibo, at mula noon ay hindi na kailanman dumami ang puno sa bundok na iyon. Pinutol pa niya ang lahat ng puno sa Hardin ng Getsemani, bagaman mula sa mga lumang ugat na iyon ay paulit-ulit na sumibol ang iba pang mga punong olibo. Kaya posibleng ang mismong mga punong tumutubo sa Hardin ngayon, na ang ilan ay kilalang 800 taon na ang edad, ay talagang sumibol mula sa mas matatandang puno na naroon noong si Jesus ay pumupunta, gaya ng madalas Niyang gawin, sa bundok na iyon para magpahinga at manalangin. Gayunman, ang Bundok ng mga Olibo ngayon ay halos kalbo na sa puno, at dahil dito ay maaaring madismaya ang mga umaasang makikita itong magandang kagubatan na may mga taniman ng olibo sa tuktok.

Mahalaga ang lugar nito sa Kasulatan. Ang unang pagbanggit dito sa pangalan ay sa ika-15 kabanata ng 2 Samuel, kung saan mababasa natin na si David, nang maging taksil ang sarili niyang anak at kumalaban sa kanyang ama, ay tumakas mula kay Absalom at sa hukbo nito. Tumawid siya sa batis ng Cedron

at umakyat sa gilid ng Bundok ng mga Olibo, na umiiyak habang umaakyat. Si David, ang haring itinakwil! Sa ganitong paraan siya ay larawan ng dakilang Anak ng dakilang si David, ang ating Panginoong Jesu-Cristo. At kapansin-pansin na ang ating Panginoon din, nang gabing Siya ay ipagkanulo, ay tumawid sa batis ng Cedron at umakyat sa gilid ng Bundok ng mga Olibo patungo sa hardin ng Getsemani, para doon ay makipag-usap sa Kanyang Ama bago lumabas para mamatay dahil sa ating mga kasalanan.

Madalas Siyang pumunta sa lugar na iyon noong panahon ng Kanyang ministryo sa lupa. Mahal ni Jesus ang kabukiran. Mahal Niya ang labas. Mahal Niya ang kakahuyan, at sa kakahuyan ng Olibo ay madalas Siyang pumunta. Paulit-ulit mong makikita na lumalabas Siya roon para magdamag na manalangin. Habang ang sarili Niyang mga alagad ay mahimbing na natutulog at kumukuha ng pahingang kailangan ng kanilang katawan, Siya ay naroon sa lupa sa ilalim ng lilim ng mga puno, itinataas ang Kanyang puso sa Ama para sa sanlibutang hindi nakauunawa at walang pakialam. At nang sa wakas ay naihandog na Niya ang iisa at pinakadakilang Hain para sa kasalanan, nalutas na ang usapin ng kasalanan, at pagkatapos ay muling binuhay mula sa mga patay sa pamamagitan ng kaluwalhatian ng Ama, sa Bundok ng mga Olibo Niya dinala ang Kanyang mga alagad. At habang tinatawid nila ang tuktok ng burol na iyon patungong Betania, itinaas Niya ang Kanyang mga kamay at sila ay pinagpala, inatasan silang humayo sa buong sanlibutan at ipangaral ang Ebanghelyo, at tiniyak sa kanila na ang lahat ng magtitiwala sa Kanya ay maliligtas. Pagkatapos ay dinala Siya paitaas para makasama ang Ama, na nagsabi sa Kanya, "Umupo Ka sa Aking kanan hanggang gawin Kong tuntungan ng Iyong mga paa ang

Iyong mga kaaway." Pero pagbaling natin sa salita ng propesiya, makikita nating Siya ay babalik, at ang kapansin-pansin ay sa Kanyang muling pagdating, pupunta Siya sa mismong lugar na Kanyang iniwan. Sinasabi sa atin ni Zacarias na "ang Kanyang mga paa ay tatayo sa araw na iyon sa bundok ng mga Olibo," at magkakaroon ng malakas na lindol at ang Bundok ng mga Olibo ay literal na mabibiyak, at ang kalahati ay lilipat pahilaga at ang kalahati ay patimog. At pagkatapos ay may ilog na aagos mula sa templo sa Jerusalem pababa sa libis na iyon hanggang sa Dagat na Patay, at ang tubig ng dagat sa araw na iyon ay mapapagaling.

Nakaupo si Jesus sa Bundok ng mga Olibo nang bigkasin Niya ang Kanyang dakilang propesiya tungkol sa Kanyang ikalawang pagdating. Nasa Bundok ng mga Olibo Siya nang Siya ay umiyak at nagsabi, "O Jerusalem, Jerusalem, ikaw na pumapatay sa mga propeta at bumabato sa mga isinusugo sa iyo, gaano kadalas Kong ninais na tipunin ang iyong mga anak, gaya ng pagtitipon ng inahing manok sa kanyang mga sisiw sa ilalim ng kanyang mga pakpak, at ayaw ninyo!" At sinabi Niya sa kanila, "Sapagkat hindi mo nakilala ang panahon ng pagdalaw sa iyo," "ang inyong bahay ay iniwan sa inyong wasak." Kaya nang araw na iyon ay pinabayaan Niya ang Israel hanggang sa panahong sasabihin nila, "Mapalad Siya na pumaparito sa pangalan ng Panginoon." Nakatayo ang Kanyang mga alagad sa Bundok ng mga Olibo nang pag-usapan nila ang dakilang templo na itinayo ni Herodes sa lungsod. Ang Bundok ng mga Olibo ay nasa silangan ng Jerusalem, sa kabila lamang ng batis ng Cedron. Ang Jerusalem ay nakatayo sa apat na burol, at mga 2500 talampakan ang taas mula sa dagat, samantalang ang Bundok ng mga Olibo ay mga 260 talampakan pang mas mataas. Kaya kapag nakatayo ka sa bundok, ang buong lungsod

ay nakalatag sa harap mo na parang isang kahanga-hangang tanawin. At ang mga alagad, habang tinitingnan ito at ang templo mula sa itaas, ay napuno ng kapalaluang madaling maunawaan, at nagsabi, "Guro, tingnan Mo kung anong mga bato at anong mga gusali ang narito!" Hindi Siya makapagalak sa tanawing iyon sapagkat nakita Niya ang kasalanan at kahangalan nito, at sa mata ng propeta ay tinanaw Niya ang panahong wawasakin ang lungsod na iyon ni Tito, ang malupit na mananakop, sapagkat hindi nito nakilala ang panahon ng pagdalaw dito. "Sapagkat darating sa iyo ang mga araw na ang iyong mga kaaway ay maglalagay ng bakod sa palibot mo, at kukubkubin ka, at gigipitin ka sa bawat panig, at ibabagsak ka sa lupa pati ang iyong mga anak na nasa loob mo, at hindi sila mag-iiwan sa iyo ng isang bato sa ibabaw ng kapwa bato." Apatnapung taon matapos umakyat si Cristo sa Langit, literal na natupad ang propesiyang iyon. At noong panahong iyon iniutos ni Tito na putulin ang lahat ng puno sa Bundok ng mga Olibo, para magamit niya ang mga ito sa paggawa ng mga pambayo at iba pang nakatatakot na kagamitang pandigma na gigiba sa mga pader ng lungsod ng Jerusalem, upang siya at ang kanyang mga hukbo ay makapasok at maangkin ito.

Lubha kaming nasabik na makita ang makasaysayan at banal na bundok na ito. Ito ang unang bagay na nakita namin habang bumababa kami mula sa hilaga at papalapit sa Jerusalem. Sabi ng aming drayber, "Sa ilang sandali, makikita na ninyo sa unang pagkakataon ang Jerusalem," at makalipas ang isa o dalawang sandali, habang lumiliko kami sa kurbada, sinabi niya, "Ayan ang Bundok ng mga Olibo," at hindi nagtagal ay nakita na namin ang mismong lungsod. Ang pangalang "Bundok ng mga Olibo" ay hindi talaga naglalarawan sa nakikita mo. Hindi lang ito iisang bundok; ito ay isang hanay ng medyo matataas na

burul. Simula sa hilagang-silangan, naroon ang Bundok Scopus, pagkatapos ay ang talagang tinatawag na Bundok ng mga Olibo, at sa ibaba nito ay ang Burol ng Masamang Payo, kung saan sinasabing naroon ang bahay ni Caifas nang makipagsabwatan sila kay Judas at isaayos na ipagkanulo ang Panginoon. Habang umiikot kami sa Bundok Scopus, nakita namin ang libingan ng mga Briton, kung saan nakahimlay ang libu-libong kabataang lalaki, mga kabataang nag-alay ng kanilang buhay sa Malaking Digmaan para itaboy ang mga Turko palabas ng Palestina. Naroon din ang malaking bahay ng kasalukuyang High Commissioner, at sa isang gilid ay ang mga gusali ng Hebrew University. Pagkatapos, habang bumababa kami, narating namin ang mismong Bundok ng mga Olibo. Maraming iglesya ang nakatayo roon, at ang isa ay tinatawag na Church of the Ascension. May isang moske rin ng mga Mohammedan, sapagkat ang mga Mohammedan ay naniniwala kay Jesus bilang isang Propeta, gaya ng mga Cristiano, pero hindi nila tinatanggap ang Kanyang pagka-Diyos. At ipinakita nila sa amin ang isang bagay sa bato na sinasabi nilang bakas na iniwan ni Jesus bago Siya umakyat sa Langit. Alam naming hindi iyon totoo, sapagkat malinaw na sinabi sa atin ni Lucas kung saang lugar Siya umakyat. Alam naming iyon ay sa Betania. Sa isang dako sa paligid na iyon, ginawa ng ating Panginoon ang Kanyang huling pakikipag-usap sa maliit na pangkat ng Kanyang mga alagad bago Niya iniwan ang tanawing ito. Kasama Niya sila noong mga araw ng Kanyang pagpapakumbaba, sa Kanyang kalungkutan at paghihirap. Totoo, nabigo sila sa Kanya sa oras ng krus, noong pinakakailangan Niya ang kanilang malasakit, sapagkat bagaman Siya ay Diyos na nagkatawang-tao, Siya ay tunay na Tao, at naramdaman Niya ang pag-iisa sa mga oras na iyon. Sa

Awit 69, na naglalarawan ng Kanyang paghihirap sa krus, naririnig natin Siyang nagsasabi: "Naghintay Ako ng mahahabag, ngunit wala; at ng mga mang-aaliw, ngunit wala Akong nasumpungan." Iniwan Siya ng lahat, tumakas silang lahat, at Siya ay naiwang mag-isa para mamatay. Pero doon sa krus na iyon ay ibinuhos Niya ang Kanyang kaluluwa hanggang kamatayan. Ang Kanyang kaluluwa ay ginawang handog para sa kasalanan. Sa isang mahiwagang paraan na marahil ay hindi mo at hindi ko kailanman lubusang mauunawaan, inihandog Niya ang Kanyang sarili bilang pantubos para sa lahat. At ngayong natapos na Niya ang kahanga-hangang gawaing iyon, sabik Siyang maihatid ang balitang ito sa buong lupa. Pagkatapos ng Kanyang pagkabuhay na muli, muli Siyang naglakad sa kabila ng batis ng Cedron, hindi na bilang Isang itinakwil kundi bilang ang nagtagumpay, ang Isang muling nabuhay, at dinala Niya sila sa Betania, kung saan Siya ay nakaugaliang pumunta at kung saan may mga kaibigan Siyang nagmamahal sa Kanya. At doon ay inutusan Niya silang humayo bilang Kanyang mga mensahero sa buong sanlibutan, at ipahayag ang Kanyang patotoo. Iyan ang dahilan kung bakit sinisikap naming ipangaral ang Ebanghelyo ngayon, sapagkat sinabi Niya, "Humayo kayo," at sa pagsunod sa Kanyang salita ay humayo kami at ipinapahayag namin ang Kanyang katotohanan, at dinadala namin sa iyo ang mensahe mula sa Bundok ng mga Olibo, gaya ng pagbibigay Niya nito sa Kanyang mga alagad noong unang panahon. Sinabi Niya, "Ganito ang nasusulat, at ganito ang kinakailangang magdusa ang Cristo, at muling mabuhay mula sa mga patay sa ikatlong araw; at ipangaral sa Kanyang pangalan ang pagsisisi at ang kapatawaran ng mga kasalanan sa lahat ng bansa, pasimula sa Jerusalem." Kaya dumarating kami sa iyo dala ang mensahe mula sa Bundok ng

mga Olibo. Dumarating kami para sabihin sa iyo na kung ikaw ay nasa iyong mga kasalanan pa, kung ikaw ay wala pa kay Cristo, kung ikaw ay hindi pa ligtas, ang Diyos sa Kanyang walang hanggang biyaya ay naghihintay pa rin hanggang ngayon na tanggapin ka. Tinatawagan Niya ang lahat ng tao sa lahat ng dako na magsisi at makarating sa pagkaalam ng katotohanan, "sapagkat nagtakda Siya ng isang araw na Kanyang hahatulan ang sanlibutan sa katuwiran sa pamamagitan ng Taong Kanyang itinalaga; na binigyan Niya ng katiyakan ang lahat ng tao, nang Kanyang buhayin Siya mula sa mga patay." At tandaan mo ito: walang kaligtasan para sa sinumang tao hangga't hindi siya lumalapit sa Diyos bilang isang nagsisising makasalanan. Alam ko na may ilang magsasabi sa iyo, mga taong hindi man lang nakauunawa sa kahulugan ng salita, na kapag sinabihan mo ang mga tao na magsisi ay nasa batayan ka na ng kautusan, na para bang ang pagsisisi ay isang mabuting gawa na kailangang gawin ng tao. Pero ang ibig sabihin lang ng salita ay magbago ng isip. Narito ka sa iyong mga kasalanan at hindi pa ligtas, pero mapagmataas, umaasa sa sarili, walang pakialam sa karapatan ng Diyos sa iyo. Naku, sana marinig mo ang Kanyang tinig, magbago ka ng isip, baguhin mo ang buong pagtingin mo sa iyong kasalanan at sa Diyos, at bumaling ka sa Kanya. Isamo mo ang kabutihan ng mahalagang dugo ng Kanyang Anak, at sa gayon ay maligtas ka magpakailanman. Alam kong may tinatawag na mga ebanghelyo ngayon na walang pagsisisi, pero tandaan mo ito: ang mga taong sumusubok na humarap sa Diyos sa paraang makalaman lamang, nang hindi kailanman hinaharap ang kanilang mga kasalanan, ay nilililang lamang ng diyablo sa pamamagitan ng huwad na pagpapahayag at hindi kailanman maliligtas. Sinabi ng ating Panginoong Jesu-Cristo,

"Malibang kayo ay magsisi, kayong lahat ay mapapahamak ding gayon." Mahal kong kaibigang hindi pa ligtas, ikaw na sinisikap pagtakpan ang iyong kasalanan, ikaw na nagsasabing, "Hindi naman ako kasingsama ng ibang tao," ikaw na ikinukumpara ang sarili mo sa iba at naging kampante na, at nagtayo sa sarili mong katuwiran, ipinapanalangin kong bigyan ka ng Diyos ng pagsisisi ngayon. Aminin mong ikaw ay isang makasalanang nawawala at wasak, at iwan mo ang lahat ng pag-aangkin ng sarili mong kabutihan, at bumaling ka kay Cristo. Hindi ka Niya itataboy. Sinasabi noon ni Charles Spurgeon na sa loob ng mahigit tatlumpung taon ay tumayo siya sa pulpitong iyon at ipinangaral, "Ang lumalapit sa Akin ay hindi Ko itataboy kailanman." At paulit-ulit niyang ipinahahayag, "Kung lalapit ka at itataboy ka Niya, kung hindi ka Niya tatanggapin, hindi na ako mangangaral kailanman," Pero hindi niya kinailangang bawiin ang kanyang mensahe; hindi siya tumigil sa pagpapahayag nito hanggang iuwi siya ng Panginoon at makasama niya ang Cristong buong katapatan niyang pinaglingkuran. Hindi kailanman babawiin ni Jesus ang Kanyang salita. Nangangako Siyang tatanggapin ka kung babaling ka sa Kanya, at iyan ang pagsisisi. Kapag hinatulan mo ang iyong sarili at inamin mo ang iyong pagkakasala, maaari kang maligtas ngayon at maligtas magpakailanman.

Sabi mo, "Kung hindi ako lalapit sa Kanya, ano ang mangyayari?" Kung gayon, ikaw ay mapapahamak magpakailanman. "Kung hindi kayo sumasampalataya na Ako nga, mamamatay kayo sa inyong mga kasalanan, at kung saan Ako paroroon ay hindi kayo makaparoroon." Iyan ang mismong mga salita ng Panginoon! Gusto sana nating paniwalaan na iisa lang ang paraan ng pagkamatay. Gusto sana nating paniwalaan na ang lahat ay mamamatay kay Cristo. Pero hindi

pinahihintulutan ng Kasulatan ang ganyang konklusyon. Gusto sana nating paniwalaan na pagkatapos ng lahat ng kalungkutan sa buhay, kapag ang tao ay mamamatay na, may kung anong bagay sa kamatayan na naglilinis at nagpapadalisay sa kaluluwa. Pero hindi iyan ang patotoo ng Aklat na ito.

"Mapapalad ang mga patay na namamatay sa Panginoon;" iyan ang isang panig. "Kung hindi kayo sumasampalataya na Ako nga, mamamatay kayo sa inyong mga kasalanan;" iyan ang kabilang panig. Kung paanong may dalawang paraan ng pagkamatay, gayundin ay may dalawang hantungan sa harap ng mga tao. Ang mga ligtas ay makakasama ni Cristo, pero ang mga tumatanggi sa Kanyang biyaya, sabi ng Kasulatan, "ay magkakaroon ng kanilang bahagi sa lawang nagliliyab sa apoy at asupre, na siyang ikalawang kamatayan." Huwag kang lumapit sa akin at itanong kung ano ang ibig sabihin niyan.

Hindi ko iyan maipaliliwanag, pero alam kong nasa Aklat iyan at alam ko na kahit paano ay ito ang ibig sabihin: kung mahal mo ang kinapopootan ng Diyos at kinapopootan mo ang mahal ng Diyos, hindi mo Siya kailanman makakasama sa walang hanggan, kundi ikaw ay ihihiwalay sa kadiliman sa labas at sa paghihirap magpakailanman. Bakit mo pinaglalaruan ang iyong kaluluwa? Bakit hindi mo pakinggan ang mensaheng nagmumula sa Bundok ng mga Olibo, ang mensahe ng pagsisisi at kaligtasan na ipinangangaral sa lahat ng tao? Halika at tagpuin mo ang Tagapagligtas na sapat sa lahat. Ang Cristo ng Bundok ng mga Olibo ay nakatayo ngayon na nakaunat ang mga bisig, tinatawagan ang lahat ng tao sa lahat ng dako na bumaling sa Kanya at mabuhay, at iniaalok ang kapatawaran ng mga kasalanan sa lahat ng tumatanggap ng Kanyang salita sa pananampalataya.

Mga Alaala sa Betania

"At sila'y dinala Niya sa labas hanggang sa tapat ng Betania, at itinaas ang Kanyang mga kamay at sila'y pinagpala, at nangyari, habang sila'y Kanyang pinagpapala, Siya'y nahiwalay sa kanila, at dinala paitaas sa langit" (Lucas 24:50).

Kamakailan lang ay nagkaroon kami ng pribilehiyong balikan ang Kanyang dinaanan. Sa abot ng aming masasabi, kahit medyo nagbago na ang kalagayan dahil sa labinsiyam na raang taon ng iba't ibang pinagdaanan ng Palestina, sa palagay ko, nang lumabas kami ng Jerusalem sa pintuang nasa bandang hilaga ng templo, tumawid sa batis ng Cedron patungo sa Bundok ng mga Olibo, dumaan sa kanlurang dalisdis nito at tumawid sa timog-silangang panig, at pagkatapos sundan ang daan nang mga dalawang milya o higit pa ay nakarating sa Betania, halos ang mismong rutang dinaanan ng Panginoong Jesus nang gawin Niya ang Kanyang huling maikling paglalakbay dito sa lupa ang aming sinusundan.

Namatay Siya dahil sa ating mga kasalanan sa krus; ang Kanyang mahalagang katawan ay nakahimlay nang ilang panahon sa bagong libingan ni Jose. Pagkatapos ay bumangon Siya nang may tagumpay. Sa loob ng apatnapung araw ay nagpakita Siya sa Kanyang mga alagad, tinuturuan sila tungkol sa mga bagay ng Kaharian ng Diyos, at ibinigay sa kanila ang dakilang utos na "humayo kayo sa buong sanlibutan, at ipangaral ninyo ang Ebanghelyo sa bawat nilalang," na ipinapahayag ang pagsisisi at ang kapatawaran ng mga kasalanan sa pamamagitan ng Kanyang pangalan. At

pagkatapos ay dinala Niya sila sa dalisdis ng Bundok ng mga Olibo hanggang sa Betania, at doon, habang nakataas ang Kanyang mga kamay sa pagpapala, Siya ay nahiwalay sa kanila. Pataas nang pataas Siyang umakyat hanggang sa Siya ay balutin ng ulap ng kaluwalhatian at tanggapin Siya sa Langit. Balang araw ay babalik Siya para tawagin ang mga Kanya upang makasama Niya, at pagkatapos ay tatayo Siya sa mismong Bundok ng mga Olibo na iyon kapag dumating Siya para tanggapin ang Kaharian at maghari sa katuwiran sa loob ng isang libong taon sa isang tinubos na sansinukob.

Napuno ng taimtim na damdamin ang aming mga puso habang tinatahak namin ang daang iyon, at nang sa wakas ay marating namin ang maliit na nayon, hindi ko napigilang malungkot nang makita ko kung gaano ito kasira. Maliban sa Hebron, sa Betania namin nakita ang pinakamaraming pulubi sa buong Palestina. Maliliit na bata at matatanda, iisa lang ang salita nilang lahat: "buk-sheesh." Kapag hindi mo sila binigyan kahit kaunti, sumisigaw sila habang hinahabol ka; ganoon sila kadismaya. Pero gaya ng dati, sinadya naming papalitan ang ilang malaking pera ng napakaliliit na barya para may maibigay kami sa kanila.

Umakyat kami sa nayon ng Betania, at may isang batang Arabong gabay na handang ituro sa amin ang bawat lugar. Masasabi niya sa amin kung saan mismo ang bahay ni Simon na ketongin, at kung saan nakatayo ang bahay nina Maria at Marta! Inako niyang dalhin kami sa mismong lugar na pinaglibingan kay Lazaro. Maaaring iyon nga ang tunay na libingan; pero nang ituro niya ito, medyo nagulat ako. Kakatwa kung paanong kung minsan ay nagkakamali tayo ng pagkaunawa kapag binabasa lang natin ang tungkol sa isang

pangyayari at hindi pa tayo nakapupunta sa mismong lugar kung saan ito nangyari. Buong buhay ko, inilarawan ko sa isip ang libingan ni Lazaro bilang isang yungib sa gilid ng burol, parang ang libingan sa hardin kung saan nakahimlay ang katawan ng ating mapalad na Panginoon. Naisip ko ang Tagapagligtas na dumarating at tumatayo sa tapat ng pintuang iyon, at iginugulong ang bato palayo rito, at lumalabas doon si Lazaro. Nang dalhin niya ako sa sinasabing libingan ni Lazaro, sa ilalim ng isang lumang bahay kung saan may hagdang pababa sa isang yungib sa ilalim ng lupa, at sinabi, "Dito inilibing si Lazaro, at umakyat siya sa hagdang iyan nang bigyan siya ng Panginoon ng buhay," naisip ko, "Hindi maaari iyan." Napakalinaw kasi sa isip ko na lumabas siya sa pintuang iyon sa gilid ng burol. Pero habang nakatayo ako roon at pinag-iisipan ang lahat at nagtataka kung maaari nga kayang totoo iyon, bigla kong naalala na ang lugar na pinaglibingan sa kanya ay "isang yungib, at may batong nakapatong sa *ibabaw* nito." Hindi, "may batong nakasandal sa *tapat* nito." Kaya natanto ko na ganitong-ganito marahil ang uri ng yungib na pinaglibingan sa kanya, at kung hindi man ang mismong libingan ni Lazaro ang tinitingnan ko, ito ay kahawig na kahawig ng pinaglagyan ng kanyang katawan. May butas para sa hangin kung saan maaari kang sumilip pababa, at ngayon ay naiisip ko na ang Panginoon na nakatayo roon at tumatawag pababa sa butas na iyon, kung бага, "Lazaro, lumabas ka." At pagkatapos ay si Lazaro na umaakyat sa hagdang iyon, nakagapos ang mga kamay at paa ng mga telang panlibing. Ganap na bagong pagkaunawa ito para sa akin, pero sa palagay ko ay mas naiintindihan ko na ito ngayon kaysa dati.

Naglakad-lakad kami sa Betania nang ilang sandali, at naantig ang aming mga puso habang iniisip namin ang iba't ibang

pangyayaring naganap doon. Ang Betania ang isa pang tahanan ni Jesus. Lumaki Siya sa Nazaret at tumira roon nang tatlumpung taon, pero nang simulan Niya ang Kanyang ministryo sa madla, pinili Niya ang Capernaum bilang Kanyang bayan. Iyon ay nasa hilagang bahagi ng lupain, sa baybayin ng Dagat ng Galilea. Pero kapag bumababa Siya sa Judea, ayon sa abot ng ating talaan, hindi Siya kailanman natulog sa lungsod ng Jerusalem sa gabi. Lagi Siyang umaalis sa lungsod paglubog ng araw at pumupunta sa Bundok ng mga Olibo, at malamang ay ibig sabihin nito na pumupunta Siya sa Hardin ng Getsemani, o sa Betania, sapagkat sa timog-silangang dalisdis ng Bundok ng mga Olibo ay naroon ang tahananang laging bukas para sa Kanya. Tiningnan ko ang mga guho ng lugar na sinasabi nilang naging tahanan nina Maria at Marta. Hindi ko akalaing posibleng matukoy ang tahananang iyon, pero gustung-gusto kong isipin na may isang lugar na alam ni Jesus na laging bukas para sa Kanya. Gusto mo ring maramdaman na may isang lugar na lagi kang malugod na tinatanggap, hindi ba? Nakaaawa kapag ang isang tao ay walang alam na kahit isang tahanan sa lupa kung saan natutuwa ang mga tao kapag siya ay dumarating. Lagi silang natutuwa kapag dumadalaw si Jesus sa tahananang iyon sa Betania.

Naaalala mo ang iba't ibang pangyayaring nakatala. Isa sa mga una ay noong dumating Siya kasama ang Kanyang mga alagad, at habang nakaupo Siya roon sa labas na bakuran ng tahanan, naglapit si Maria ng isang upuan sa Kanyang paanan at naupong nakikinig sa mga salitang puno ng biyaya na lumalabas sa Kanyang bibig, samantalang si Marta naman ay nasa kusina at silid-kainan at naghahanda ng pagkain. Naaalala mo kung paano siya sinaway ng Panginoon. May ilang

mangangaral na sobrang higpit sa kanya. Naaawa ako kay Marta. Sabik na sabik siyang ibigay ang kanyang pinakamabuti, sapagkat si Jesus, at marahil pati ang Kanyang mga alagad, ay magiging bisita niyang lahat. Sapagkat alam ni Jesus na malugod Siyang tinatanggap doon, at malugod ding tinatanggap ang Kanyang mga alagad dahil sila ay Kanyang mga kaibigan. Kaya marahil ay may labintatlong naglalakbay na mangangaral, bawat isa ay malakas kumain; at sabi ni Marta, "Kailangan kong gawin ang aking makakaya para sa kanila."

Kaya nagluluto siya roon sa init, at lagi niyang iniisip, "Siyempre, lalabas na si Maria para tulungan ako." Pero parang walang pakialam si Maria. Ang dahilan ay nagagalak si Maria sa mensaheng dala ni Jesus. Nakatuon siya sa mga salitang lumalabas sa Kanyang mga labi. Lubhang nabihag ang kanyang kaluluwa kaya hindi na siya nakaisip ng iba pa, at iyon ang mahal ng Panginoon. Sa wakas ay hindi na nakatiis si Marta; ninenerbiyos na siya at balisa, at sinabi niya, "Guro, hindi Mo ba kakausapin ang aking kapatid para tulungan niya ako? Malaking hapunan ang inihahanda ko." At sabi ni Jesus, at hindi ko akalaing sinabi Niya ito nang mabagsik sapagkat hindi naman talaga Niya siya sinisisi, "Marta, Marta, ikaw ay nag-aalala at nababagabag sa maraming bagay." Sa madaling salita, "Alam Ko ang nararamdaman mo; balisang-balisa ka. Gusto mong maghanda ng masarap na hapunan para sa amin, pero makinig ka sa Akin, may isang bagay na mas mahalaga sa Akin kaysa masarap na hapunan, at iyon ay ang makatagpo ng isang taong gustong makinig sa Aking mensahe, at pinili ni Maria ang mabuting bahaging iyon na hindi aalisin sa kanya."

Makikita mo rin ang ganito ring kaisipan sa Ebanghelyo ni Juan, kung saan makikita mo ang Panginoong Jesu-Cristo sa

balon ni Jacob, at dumating ang mga alagad at nagsabi, "Guro, kumain Ka;" pero naglilingkod Siya ng mga salita ng kapayapaan at buhay sa kawawang babaing Samaritana, at sinabi Niya, "Mayroon Akong pagkaing kakainin na hindi ninyo nalalaman." Ang ating mapalad na Panginoon, bagaman tunay na Tao, at bagaman Siya ay nagutom bilang Tao at nauhaw bilang Tao, ay mas nasisiyahan sa paglilingkod sa mga kaluluwang nangangailangan kaysa sa pagtatamasa ng mabubuting bagay na inilaan para sa pagpapalusog ng katawan.

Ang sumunod na pagkakataong mababasa natin na dumating Siya sa Betania ay noong ilang araw nang binabantayan ng magkapatid na babae ang kanilang maysakit na kapatid na si Lazaro. Sa wakas ay umiling ang mga manggagamot at nagsabi, "Wala nang pag-asa; hindi na siya gagaling; mamamatay na siya." At sabi ng magkapatid, "Naku, pero may pag-asa pa," at tinawag nila ang isang mensahero at sinabi, "Puntahan mo ang Guro sa Betabara; nabalitaan naming naroon si Jesus." Iyon ay mga labinlimang milya ang layo, pababa lang sa daan ng Jerico, sa kabila ng Jordan, sa kabilang panig ng tinatawag ngayong Allenby's Bridge. "Pumunta ka at sabihin mo sa Kanya, Siya na Iyong minamahal ay may sakit. Mauunawaan Niya. Hindi mo na kailangang bumanggit ng pangalan. Tiyak na darating Siya." At alam kong sinabi nila sa kanilang puso, "Aakyat agad Siya sa daan; hindi Siya magtatagal. Sasakay Siya sa asno at darating dito sa lalong madaling panahon." Pumunta ang mensahero at ginawa ang iniutos sa kanya, pero si Jesus ay "nanatili pa nang dalawang araw sa lugar na kinaroroonan Niya." Hindi Siya dumating, at lumubha nang lumubha si Lazaro hanggang sa wakas ay namatay siya, at hindi ito maunawaan ng magkapatid. Si Jesus na buong lambing na nagmamahal sa kanila, si Jesus na

napakahalaga sa kanila, at parang wala Siyang pakialam! Hinayaan Niyang mamatay si Lazaro! Naku, kay liit ng kanilang pagkaunawa sa layunin ng Diyos. At kay liit din ng madalas nating pagkaunawa kapag pinahihintulutan ng Diyos na dumating sa atin ang kamatayan at kapanglawan!

Sa wakas ay dumating si Jesus, at may mensaherong patakpong dumating at nagsabi, "Narito na si Jesus," at tumakbo si Marta para salubungin Siya at nagsabi, "Panginoon, kung narito Ka lang, hindi sana namatay ang aking kapatid." Sa palagay ko ay may kaunting paninisi roon, na para bang sinasabi niya, "Akala ko mahal Mo siya. Nakarating Ka sana rito pero hindi Ka dumating." Pero tiniyak sa kanya ni Jesus, "Ang iyong kapatid ay muling babangon." "Naku," sabi niya, "alam ko, pero hindi iyon katulad ng makasama namin siya ngayon. Alam kong siya ay babangon sa pagkabuhay na muli sa huling araw, pero matagal pa iyon bago dumating. Miss na miss namin siya; sugatang-sugatan ang aming mga puso; napakalungkot ng aming tahanan kung wala siya." Sumagot Siya sa mga kahangahangang salitang iyon, "Ako ang Pagkabuhay na Mulí at ang Buhay. Ang sumasampalataya sa Akin, kahit siya ay mamatay ay mabubuhay, at ang sinumang nabubuhay at sumasampalataya sa Akin ay hindi mamamatay kailanman." Pagkatapos ay ipinatawag niya ang kanyang kapatid at sinabi, "Narito na ang Guro, at ikaw ay ipinatatawag." Agad na pumunta si Maria para salubungin Siya at nagpatirapa siya sa Kanyang paanan (lagi niyang natatagpuan ang daan patungo sa Kanyang paanan) at sinabi niya ang mismong sinabi ni Marta, pero sa palagay ko ay sa ibang tono. At sumagot si Jesus, "Hindi ba sinabi Ko sa iyo na kung ikaw ay sasampalataya, makikita mo ang kaluwalhatian ng Diyos?" Kaya dinala nila Siya sa bahay at sinabi Niya, "Saan ninyo siya inilagay?" Sinabi nila sa Kanya at dinala Siya palabas

at paakyat sa burol, at pagkatapos ay sa yungib na may batong nakapatong dito, at sumunod ang mga Judio para makita kung ano ang mangyayari. Tumayo Siya roon, at nang makita Niya ang dalamhating ipinakita ng magkapatid, at madama ang sakit na kanilang tinitii, nagsimulang pumatak mula sa Kanyang sariling mga mata ang mainit at nakapapasong mga luha, at mababasa natin, "Tumangis si Jesus." Sinasabi natin kung minsan na iyan ang pinakamaikling talata sa Biblia, at dalawang salita lang ang laman nito. Maaari itong isalin nang ganito: "Lumuha si Jesus," mga luha ng mapagmahal na pakikiramay. Ang Panginoong Jesu-Cristo ay hindi isang malamig na nanonood lang. Hindi Siya isang taong walang damdamin sa isang sanlibutang puno ng paghihirap at kasalanan, kundi naantig ang Kanyang puso sa lahat ng kalungkutan ng Kanyang bayan. Sinabi Niya sa atin na makiiyak tayo sa mga umiiyak at makigalak sa mga nagagalak.

Nang makita ng mga Judio ang Kanyang mga luha, napabulalas sila, "Tingnan ninyo kung gaano Niya siya kamahal!" At sabi ng ilan sa kanila, "Hindi ba Niya naisaayos na hindi sana namatay ang taong ito?" Pagkatapos ay dumating ang nakagugulat na utos, "Alisin ninyo ang bato." Kaya sana Niyang gawin iyon nang Siya lang, pero ito ay isang bagay na dapat nilang gawin. Napapalibutan tayo ng mga kaluluwang patay. Mga lalaki at babae na, bagaman buhay sa mga bagay ng sanlibutang ito, ay patay sa mga bagay ng Diyos, at sa atin ay sinasabi pa rin ng Panginoon, "Igulong ninyo ang bato." May mga hadlang na maaari mo at maaari kong alisin para ang mga patay ay mabuhay. May naiisip ka bang anumang bagay sa iyong buhay na humahadlang sa iba para lumapit kay Cristo? "Kayo ang magpagulong ng bato." May mga taong lumapit sa akin at nagsabi, "Sana ipanalangin mo ang anak kong lalaki, ang anak

kong babae, ang aking ama, ang aking ina, ang aking asawang lalaki, ang aking asawang babae," at sinabi ko sa kanila, "Talagang namumuhay ka para sa Diyos sa harap nila?" Madalas ay napayuko sila sa hiya at napilitang aminin na ang sarili nilang patotoo ay naging hadlang sa halip na tulong. "Kayo ang magpagulong ng bato." Kaya Niyang magbigay ng buhay nang hindi man lang nagtataas ng kamay, pero hindi Niya pinipiling gawin ito sa ganoong paraan. Iyan ang isang dahilan kung bakit kinalugdan ng Diyos "sa pamamagitan ng kamangmangan ng pangangaral" (hindi sa pamamagitan ng kamangmang na pangangaral) "na iligtas ang mga sumasampalataya" (1 Corinto 1:21). Iyan ang ating bahagi sa kaligtasan ng mga tao. Dapat tayong mamuhay para sa Diyos sa harap nila, dalhin sa kanila ang mensahe, at pagkatapos ay umasa sa Kanya na gagawin Niya sa kaluluwa ang gawaing nagbibigay-buhay.

Pero sinubukang humadlang ng magkapatid at tumutol si Marta, "Guro, apat na araw na siyang patay, at sa ganitong klima ay nagsisimula nang mabulok ang katawan at mabaho na." "Hindi," sabi Niya, "igulong ninyo," at sinunod nila Siya. Tumayo Siya roon at tumingin pababa, marahil sa mismong butas na nakita ko, at sumigaw nang may tinig na nag-uutos, "Lazaro, lumabas ka," at nang sumunod na sandali, ang dating patay ay umakyat sa hagdag iyon, nakagapos pa rin ang mga kamay at paa ng mga telang panlibing. Mayroon na siyang buhay pero wala pang kalayaan. Ganyan kadalasan kapag ang mga tao ay bagong ligtas. Tumatanggap sila ng buhay mula sa Diyos kapag sila ay sumampalataya, pero nakagapos pa rin sila sa mga lumang kaisipan at maling pagkaunawa sa Kanyang kalooban. "Ngayon, kung maririnig ninyo ang Kanyang tinig, huwag ninyong patigas ang inyong puso gaya ng sa paghihimagsik" (Hebreo 3:7, 8). "Katotohanan, katotohanang

sinasabi Ko sa inyo, Ang nakikinig ng Aking salita, at sumasampalataya sa Kanya na nagsugo sa Akin, ay may buhay na walang hanggan, at hindi mapapasailalim sa paghatol, kundi nakalipat na sa buhay mula sa kamatayan" (Juan 5:24).

Sa sandaling sumampalataya ang isang kawawang makasalanan sa Salita ng Anak ng Diyos, marinig ang Salita nang may pananampalataya, sa sandaling iyon ay tumatanggap siya ng buhay mula sa Diyos. Pero hindi agad siya napalalaya. Gumalaw na sa loob niya ang bagong buhay; siya na dating walang anumang pakialam sa mga bagay ng Diyos ay mahal na ngayon ang Panginoon at ang Kanyang Salita. Pero maaaring marami pa siyang hindi naiintindihan, at maaaring nasa matinding pagkaalipin pa siya sa kautusan hanggang sa siya ay palayain ng katotohanan. Kaya nang araw na iyon ay bumaling si Jesus sa Kanyang mga alagad at sinabi, "Kalagan ninyo siya at hayaan ninyong makalakad." Kaya napalaya si Lazaro, at umuwi siya sa bahay para isuot ang kanyang karaniwang damit. Inilabas nang buhay mula sa libingan! "Huwag ninyong ipagtaka ito," sabi ni Jesus, "sapagkat dumarating ang oras na ang lahat ng nasa mga libingan ay makaririnig ng Kanyang tinig, at lalabas; ang mga gumawa ng mabuti, sa pagkabuhay na muli sa buhay; at ang mga gumawa ng masama, sa pagkabuhay na muli sa paghatol" (Juan 5:28, 29).

Malaki ang pagkakaiba ng pagkabuhay na muli ni Lazaro at ng pagkabuhay na muli ni Jesus. Nang buhayin si Jesus, lumabas Siya sa mga telang panlibing at iniwan ang mga ito sa libingan, sapagkat ang sa Kanya ay pagkabuhay na muli sa kaluwalhatian. Pero ang pagkabuhay na muli ni Lazaro ay sa karaniwang buhay lamang, kaya lumabas siya sa libingan na suot pa rin ang mga telang panlibing.

Nang sumunod na pagdating ng Panginoong Jesus sa Betania, ipinaghanda nila Siya ng hapunan sa bahay ni Simon na ketongin. Hindi na siguro siya ketongin noon, pero sa palagay ko ay naging ketongin siya nang maraming taon, hanggang sa isang araw ay nakatagpo niya si Jesus, at nang hipuin siya ni Jesus o bigkasin ang salita ng kapangyarihan, gumaling ang kanyang ketong. Ngayon ay nakabalik na si Simon na ketongin sa kanyang tahanan, at maliwanag na siya ay isang taong may kaya. Naghanda siya ng piging para kay Jesus, at dumating ang mapalad na Panginoon para tamasahin ang panahong ito ng pakikisama. Hindi na abalang-abala si Marta ngayon; pero naglilingkod pa rin siya, sapagkat mababasa natin na "si Marta ay naglilingkod." Si Lazaro ay isa sa mga nakaupo sa hapag na kasalo Niya. At si Maria ay kumuha ng isang librang pabango at pinahiran ang Kanyang ulo at mga paa bilang paghahanda sa Kanyang libing. Kay gandang tanawin! Diyan ay may tatluhang larawan ka ng kung ano dapat ang bawat Cristiano. Si Marta ay naglilingkod, at ang bawat Cristiano ay dapat na isang naglilingkod. Si Lazaro ay nakaupo sa hapag, iyan ang pakikisama at pakikipag-isa, at tayong lahat ay dapat mamuhay sa pakikipag-isa sa Panginoong Jesu-Cristo. Dinala ni Maria ang pabango at binasag ito, iyan ang pagsamba, at tayong lahat ay dapat na mga sumasamba.

Napuno ang bahay ng amoy ng pabango. Sa buong tahananang iyon ay kumalat ang halimuyak na nagsasalita ng pagsamba at pagpupuri ng puso ni Maria. Pero may isang lalaki roon na hindi makaunawa rito, at iyon ay si Judas, na tungkol sa kanya ay sinabi ng Panginoon, "Hindi ba Ako ang pumili sa inyong labindalawa? At ang isa sa inyo ay diyablo" (Juan 6:70).

Tumingin si Judas at galit na nagtanong, "Bakit sinayang ang pabangong ito?" (Marcos 14:4). Habang ibinubuhos ni Maria ang

kanyang kayamanan ng pag-ibig sa Panginoon (walang anumang masyadong mabuti para kay Jesus), si Judas naman ay nagkukuwenta, "Aba, maibebenta iyan nang tatlong daang denario. Iyan ang lahat ng kikitain ng isang tao sa buong isang taon, at sinasayang niya ito kay Jesus." Hindi kayang unawain ng taong makalaman ang lubos na pagtatalaga ng Cristiano.

Ang totoo, walang pakialam si Judas sa mga dukha; ginagamit lang niya iyon bilang pagkukunwari, sapagkat siya ang ingat-yaman ng maliit na pangkat. Siya ang may hawak ng supot, at sinasabi sa atin, "Kinukuha niya ang inilalagay doon," kumukuha siya para sa sarili mula sa mga abuloy na ibinigay para sa gawain ng pagdadala ng Ebanghelyo ng kaharian sa buong Israel noong panahong iyon. Pero sinabi ni Jesus tungkol kay Maria, "Saanman ipangaral ang Ebanghelyong ito sa buong sanlibutan, ang ginawa rin niyang ito ay babanggitin bilang alaala sa kanya" (Marcos 14:9). Habang nakaupo siya sa Kanyang paanan, wala akong duda na isa sa mga sinabi Niya sa kanya ay mamamatay Siya, ibibigay ang Kanyang buhay para sa mga kawawang makasalanan, at pagkatapos ay babalik mula sa libingan nang may tagumpay. Kahit gaano niya Siya kamahal, si Maria ay hindi kasama sa mga babaing nasa krus, ni hindi rin siya kasama sa mga nasa libingan, sapagkat kaya niyang maghintay nang tahimik sa maliit na tahanan sa Betania. Alam niyang babalik Siya; alam niyang hindi Siya kailanman mahahawakan ng libingan; alam niyang sa isang kahanga-hangang araw ay lilitaw Siya sa pintuan gaya ng dati, at tatakbo sina Maria, Marta at Lazaro para salubungin Siya, at muli Siyang uupong kasama nila sa masaya at banal na pakikisama. Mahal nila Siya roon sa Betania, kaya nang dumating ang wakas, pagkatapos ng Kanyang kamatayan at pagkatapos ng Kanyang pagkabuhay na muli at pagkatapos ng apatnapung

araw na pagtuturo sa Kanyang mga alagad, nang pabalik na Siya sa Kaluwalhatian, para bang sinasabi Niya, "May isang lugar na kailangan Kong makitang muli bago Ako umuwi sa Langit." Kaya dinala Niya ang Kanyang mga alagad sa kabila ng Bundok ng mga Olibo hanggang sa Betania. Hindi sinabi sa atin ang lahat ng nangyari roon, pero mula roon ay umakyat Siya sa Langit. At ngayon, itinaas sa kanan ng Diyos, Siya ay Prinsipe at Tagapagligtas, pero Siya pa rin talaga ang Taong si Cristo Jesus na may gayunding malambing na puso gaya noong Siya ay nasa lupa. "Sapagkat may iisang Diyos, at iisang Tagapamagitan sa Diyos at sa mga tao, ang Taong si Cristo Jesus" (1 Timoteo 2:5).

Gusto Niyang mapabilang ka sa bilog ng Kanyang mga kakilala. Napakalaki at kahanga-hanga na ng Kanyang bilog ngayon. Noong una ay kakaunti lang ang makakasama Niya sa pakikisama, pero isipin mo ngayon ang milyun-milyong naligtas, isipin mo ang milyun-milyong nagtitipon tuwing Araw ng Panginoon sa bansang ito at sa iba pang lupain para umawit ng mga papuri sa Kanya at ipangaral ang Kanyang Ebanghelyo. At ikaw, nasa labas ka ba ng pangkat ng mga tinubos para sa Diyos sa pamamagitan ng Kanyang mahalagang dugo? Hindi mo ba gustong makilala Siya? Gusto Niyang ikaw ay maging isa sa mga Kanya. "Makipagkilala ka ngayon sa Kanya, at magkaroon ka ng kapayapaan" (Job 22:21). Gaya ni Lazaro, ikaw ay patay kung hindi ka pa ligtas, pero gusto ka Niyang bigyan ng buhay, gusto Niyang bigkasin ang salitang magpapabuhay sa iyo magpakailanman. Kung ngayon ay sasampalataya ka sa mensahe ng Ebanghelyo, mapapasaiyo ang buhay na iyon. "Ang sumasampalataya sa Anak ay may buhay na walang hanggan; ngunit ang hindi sumasampalataya sa Anak ay hindi makakakita ng buhay, kundi ang poot ng Diyos ay nananatili sa kanya" (Juan 3:36). Si Jesus, ang Cristo ng Betania, ay

nagsasalita sa iyo ngayon at inaalok ka ng buhay.

Sasampalataya ka ba sa Kanya? Magtitiwala ka ba sa Kanya?

Pakikinggan mo ba ang Kanyang tinig? Lalapit ka ba sa Kanya?

Betlehem, ang Lungsod ng Kapanganakan

“At ikaw na Betlehem, sa lupain ng Juda, ay hindi ang pinakamaliit sa mga prinsipe ng Juda: sapagkat sa iyo'y lalabas ang isang Gobernador, na siyang magpapastol sa Aking bayang Israel” (Mateo 2:6).

Sa sinumang dumadalaw sa Banal na Lupain, na sa ngayon, sa totoo lang, ay hindi gaanong banal, maraming bagay ang nakadidismaya. Ang ibig kong sabihin, napakaraming lugar ang ipinapakita sa inyo, at itinuturo sa inyo ang napakaraming dako na sa huli ay mararamdaman ninyong ang mga taong may pinansiyal na interes ay nagsisikap lamang na paniwalain kayo na talagang nakikita ninyo ang mga lugar na binabanggit sa Biblia. Pero naroon pa rin ang lupain. Naroon ang Dagat ng Galilea, ang Ilog Jordan, at ang Dagat na Patay sa kabilang dulo, ang marangal na Bundok Hermon, ang kabundukan ng Lebanon, ang Bundok Tabor, ang mga bundok ng Efraim, at ang Carmel, ang mga bundok ng Megiddo, ang kahanga-hangang Kapatagan ng Jezreel. Naroon silang lahat, at kapag nakita ninyo sila, pinasasaya nila ang kaluluwa at pinakikilos ang puso.

Pagdating ninyo sa Betlehem, limang milya sa timog-kanluran ng Jerusalem, natitiyak kong sasabihin ng sinumang nakadalaw na roon na ito ang isang lugar na hindi nakadidismaya sa anumang paraan. Sa kung anong paraan, ang Betlehem ay parang eksaktong kung ano ang inaasahan ninyo, ang magandang maliit na lungsod na iyon na nakapuwesto roon sa gitna ng mga burol. Habang bumibiyahe kayo pababa mula sa

Jerusalem, malamang na makikita ninyo, gaya ng nakita namin, dito at doon ang mga pastol na umaakay sa kanilang mga kawan papunta sa pastulan. Madaraan ninyo ang libingan ni Raquel at maaalala ninyo ang maikli at malungkot na tala sa aklat ng Genesis kung paanong namatay si Raquel bago pa sila nakarating sa Betlehem, at inilibing siya ni Jacob at nagtayo siya ng haligi sa ibabaw ng kanyang libingan. Maaaring hindi na iyon ang parehong haligi ngayon, sapagkat sinasabi sa atin ng mga nag-aaral ng ganitong mga bagay na ang kasalukuyang haligi sa ibabaw ng libingan ay malamang na mula sa mas huling panahon, pero walang duda na ang libingang iyon ang tunay na himlayan ng katawan ng asawa ni Jacob na napakamahal sa kanya. At saka ninyo mararating ang Betlehem mismo; pagpasok ninyo mula sa kanluran, ang unang mapapansin ninyo ay ang balon ng Betlehem sa tabi ng pintuang-bayan. At maaalala ninyo si David, at maisip ninyo ang panahong iyon na nasa liblib na kabundukan siya, pagkatapos ng isang araw ng mahigpit na pakikipaglaban sa mga Filisteo, at nang gumabi na, inihiga niya ang sarili sa yungib ng Adullam at sinabi, “Oh, kung may magbibigay sana sa akin ng tubig na maiinom mula sa balon ng Betlehem, na nasa tabi ng pintuang-bayan!” (2 Samuel 23:15). At ang tatlong magigiting na lalaking iyon, natatandaan ninyo, ay nagkatinginan sa isa’t isa, sabay-sabay na tumayo, palihim na umalis sa gitna ng mga anino at nagpunta sa Betlehem, at bumalik, marahil madaling-araw na, dala ang isang banga o marahil isang balat na sisidlan na puno ng malamig at nakaginhawang tubig mula sa balong iyon na madalas inuman ni David noong batang pastol pa siya na nag-aalaga ng kawan ng kanyang ama. Naroon pa rin ang balon, at maaari kayong

uminom ng malinaw at malamig nitong tubig, at hindi na kayo magtataka kung bakit ito ang hinanap-hanap ni David.

Pagkatapos ay aakyat kayo papunta sa nayon, at dito ang unang mapapansin ninyo ay ang malawak at bukas na lugar sa harap mismo ng Simbahan ng Kapanganakan. Papasok kayo sa Simbahan. Isa itong napakagandang lumang gusali na itinayo noong ikaapat na siglo ni Constantino na Dakila. Ilang ulit na itong inayos sa paglipas ng mga siglo mula noon, pero halos ito pa rin ang parehong gusaling ipinatayo niya sa ibabaw ng lugar na pinaniniwalaang pinanganakan ni Cristo. Pagbaba ninyo sa ilalim ng gusali mismo, papasok kayo sa isang yungib na dati ay kuwadra ng mga hayop. Marahil kayo at ako, dahil sa mga larawang nakasanayan nating tingnan, ay may ideyang iyon ay tulad ng tinatawag natin ngayong kuwadra, isang parang kamalig na malayo sa bahay, pero hindi ganoon noong unang panahon. Karaniwan, ang mga bahay sa Betlehem, at marami pa rin sa kanila hanggang ngayon, ay may ganitong mga kuwadra na nakadugtong sa kanila, at ang mga tao ay nakatira sa itaas, at sa yungib sa ibaba nila iniingatan ang kanilang mga alagang hayop. Ang sabsaban ay isang lalagyan lamang ng pagkain na inukit sa batong-apog. At sa ganitong lugar ipinanganak ang ating Panginoong Jesus.

Ang yungib sa ilalim ng Simbahan ng Kapanganakan ay tumutugma sa lahat ng ipinahihiwatig ng Kasulatan tungkol dito, at noon pa mang ikalawang siglo ay sinasabi nang ito ang tunay na pinanganakan ng Panginoong Jesus. Si San Jeronimo, na noong ikaapat na siglo ng ating panahon ay nagpunta mula Roma sa Betlehem, ay tumira nang ilang taon sa isang yungib na katabi mismo nito, na itinuring niyang siyang tunay na lugar ng kapanganakan. Napakainteresanteng makita ang yungib ni

San Jeronimo, kung saan siya nanirahan noong mga taong isinalin niya ang Biblia sa wikang Latin, ang Vulgata, na hanggang ngayon ay siyang pamantayang salin ng Simbahang Romano Katoliko.

Hindi ko talaga masabi sa inyo nang eksakto ang aming nadama nang bumaba kami sa mga yungib na iyon at nang tumayo kami habang nakatingin sa batong sabsaban na sinasabi nilang hinigaan minsan ng pinagpalang Tagapagligtas. Maliit na bagay lamang sa amin kung nagkamali man sila tungkol sa eksaktong lugar. Alam naming nasa lungsod kami kung saan Siya ipinanganak, at nasa mismong paligid kami kung saan Siya unang dumating sa lupa. Alam din naming nasa parehong uri kami ng kuwadra gaya ng kinatagpuan ng mga pastol sa Sanggol na si Jesus na nakahiga sa sabsaban, nang bilang tugon sa mensahe ng mga anghel ay nagpunta sila sa Betlehem para makita ang Pinagpalang ipinanganak upang maging Tagapamahala ng bayan ng Diyos, ang Israel, at Tagapagligtas ng mga makasalanan.

Hindi ko inaakalang ang Panginoong Jesus at ang Kanyang pinagpalang ina at si Jose, ang Kanyang kinikilalang ama, ay nakatira pa rin sa yungib na iyon nang dumating ang mga pantas mula sa Silangan. Nakuha natin ang ideya mula sa mga larawang nagmula pa noong Gitnang Panahon na natagpuan ng mga pantas ang Panginoon sa kuwadra at doon nila dinala ang kanilang mga regalo, pero hindi iyon ang sinasabi sa atin ng Kasulatan. Ang sabi nito, pumasok sila sa “bahay” na kinaroroonan ng batang Sanggol. Malamang na hindi nila narating ang kinaroroonan ni Jesus hanggang sa medyo malaki na Siya. Nasa atin ang tala dito sa ikalawang kabanata ng Ebanghelyo ni Mateo. Sinasabi sa atin na, “Nang ipanganak nga

si Jesus sa Betlehem ng Judea sa mga araw ni Herodes na hari, narito, dumating sa Jerusalem ang mga pantas na lalaki na mula sa silangan, na nagsasabi, Saan naroon ang ipinanganak na Hari ng mga Judio? sapagkat nakita namin ang Kanyang bituin sa silangan, at naparito kami upang Siya'y sambahin” (Mateo 2:1, 2). Walang duda na una nilang nakita ang bituing iyon noong panahon ng kapanganakan, at malayo ang kanilang pinanggalingan. Hindi madaling maglakbay noong mga panahong iyon, kaya maaaring maraming linggo o buwan silang nasa daan.

Bakit naman magkakainteres sa Kanya ang mga pantas na ito? Aba, galing sila sa Silangan, at ang huling propeta mula sa Silangan na mababasa natin sa Salita ng Diyos ay si Balaam. Bagaman siya mismo ay isang taong hindi makadiyos, gayunman ay hinawakan ng Diyos ang kanyang isip at pananalita kaya siya pa ang nagbigkas ng hula na may isang Bituing lalabas mula kay Jacob na sasaktan ang mga sulok ng Moab. Walang duda na iyon ay naingatan sa paglipas ng mga siglo sa gitna ng mga Mago. At hindi rin malayong ang aklat ni propeta Daniel ay kilala at pinag-aaralan din ng mga pantas na ito, sapagkat ang malaking bahagi ng aklat na iyon ay orihinal na isinulat hindi sa wikang Hebreo kundi sa Aramaic o Caldeo, at ang pag-aaral ng pitumpung sanlinggo ay magpapaalam sa sinumang maingat na mag-aaral kung kailan halos dapat ipanganak ang Mesiyas ng Israel.

May diwa ng pag-asam sa gitna ng mga bansa noong panahong ito, at maliwanag na ang mga Magong ito ay tinuruan ng Salita ng Diyos at ng Espiritu Santo, at hinihintay nila ang Siyang darating, at, isipin ninyo!, nakarating sila sa Jerusalem sa patnubay ng isang bituin! Itinanong nila kay Herodes, “Saan

naroon ang ipinanganak na Hari ng mga Judio?” At nagulat si Herodes: “Hari ng mga Judio! Aba, ako ang hari ng mga Judio! Ano ba ang pinagsasabi nila? May bumangon para ibagsak ang aking angkan! Ano ang ibig nilang sabihin?” At tinipon niya ang mga eskriba at mga guro, ang mga lider ng relihiyon, na kabisado ang Banal na Kasulatan, at sinabi, “May nagsasabi ba sa atin kung saan ipanganganak ang Cristo?” Agad nilang itinuro ang kabanata at talata sa aklat ni propeta Mikas: “At sinabi nila sa kanya, Sa Betlehem ng Judea: sapagkat ganito ang pagkasulat ng propeta, At ikaw na Betlehem, sa lupain ng Juda, ay hindi ang pinakamaliit sa mga prinsipe ng Juda: sapagkat sa iyo’y lalabas ang isang Gobernador, na siyang magpapastol sa Aking bayang Israel.”

Narito ang mga lalaking kabisadong-kabisado ang Biblia kaya nang lumitaw ang ganitong tanong, nang walang anumang pag-aatubili ay naibigay nila ang kabanata at talata bilang sagot sa tanong, pero kailanman ay hindi sila mismo bumaling sa Diyos bilang mga nagsisising makasalanang, at hindi sila handa sa pagdating sa mundong ito ng Kanyang pinagpalang Anak. Kabisado ang hula, pero hindi nila kilala ang Siyang tinutukoy ng mga propeta! At nang matanggap ni Herodes ang turong ito mula sa kanila, ang tanging naisip niya ay ito: “Magagamit ko ang kaalamang ito para patayin Siya, upang hindi na Siya kailanman maghari bilang Hari ng mga Judio.” At sa tusong paraan ay ipinatawag niyang muli ang mga pantas at sinabi, “Pumunta kayo sa Betlehem: hanapin ninyo Siya at sambahin, at bumalik kayo at sabihin sa akin kung nasaan Siya, upang ako man ay makapunta at sumamba rin sa Kanya.” Pero wala siyang balak na sambahin Siya, wala siyang balak na kilalanin Siya, wala sa isip niyang sumamba sa Kanyang paanan. Sa halip, papatayin niya Siya. Pero umalis ang mga pantas ayon sa

bituing muling lumitaw at natagpuan nila Siya sa Betlehem, natagpuan nila ang batang Sanggol sa isang bahay, at inihandog nila ang kanilang mga regalong ginto, kamanyang at mira.

Napakagagandang regalo ang mga iyon! Tiyak na pinatnubayan sila ng Diyos sa pagpili ng mga ito. Ginto, iyan ang magandang sagisag sa Biblia ng banal na katuwiran ng Diyos. Kamanyang, iyan ang nagsasabi sa atin ng walang kapantay na kasakdalan ng pagkatao ng ating pinagpalang Tagapagligtas. At ang mira, ang mirang dinala nila at inilagay sa Kanyang paanan, ay isang bagay na kailangang dikdikin para lumabas ang halimuyak nito, kaya nagsasalita ito ng Kanyang kamatayan. Dinala nila ang kanilang mga kayamanang nagsasabi ng Kanyang katuwiran, ng kasakdalan ng Kanyang pagkatao, at ng gawain ng pagtubos na Kanyang tutuparin, at ibinuhos nilang lahat ang mga ito sa paanan ng maliit na Sanggol. Nadala na ba ninyo sa Kanya ang mga kayamanan ng inyong puso? Nakita na ba ninyo sa Kanya ang banal at walang hanggang Anak ng Diyos na naging tao sa ganap na kasakdalan upang mamatay Siya ng kamatayang tumutubos sa krus at maisakatuparan ang inyong pagtubos?

At pagkatapos, dahil binalaan sila ng Diyos sa isang panaginip, umuwi sila sa sarili nilang lupain nang hindi na bumabalik sa Jerusalem. At nang makita ni Herodes na nilinlang siya ng mga pantas, ipinadala niya ang kanyang mga sundalo na may utos na patayin ang bawat sanggol sa Betlehem, ang bawat batang dalawang taong gulang pababa, at sa ganoong paraan ay umaasa siyang tiyak na mapapatay ang pinagpalang Panginoong Jesu-Cristo. Hindi ko alam kung may katotohanan ang isang alamat na nakarating sa atin, pero sinasabi sa atin ng mga unang Cristiano na si Herodes (na pumatay ng ilan sa

sarili niyang mga anak na lalaki at isa-isa sa kanyang pinakamalalapit na kamag-anak, kaya sinabi ni Augusto Cesar, “Mas mabuti pang maging baboy ni Herodes kaysa maging anak ni Herodes,” ganoon kalupit at kauhaw sa dugo ang taong ito) ay may isang maliit na apong lalaki na mahal na mahal niya, ang tanging nilalang sa lupa na talagang minahal niya. Nang magpunta ang mga sundalo sa Betlehem para patayin ang maliliit na bata, hindi nila alam na ang apo ni Herodes ay dinala sa Betlehem ng kanyang yaya, at kasama siya sa mga pinatay noon. Hindi ko alam kung totoo iyon, pero isinalaysay iyon ng mga unang Cristiano na para bang tunay na nangyari, at magsasalita iyon ng kakila-kilabot na kaparusahang maaaring iginawad ng Diyos kay Herodes dahil sa pagsisikap niyang patayin ang Panginoong Jesu-Cristo. Pero hindi Siya napatay ni Herodes. Hindi Siya mapapatay ng mga sundalo. Masasabi Niya pagkalipas ng mahabang panahon, “Walang taong kumukuha ng Aking buhay mula sa Akin, kundi ito’y kusa Kong ibinibigay. May kapangyarihan Akong ibigay ito, at may kapangyarihan Akong kunin itong muli” (Juan 10:18). Imposibleng may sinumang makapatay sa Kanya. Sa takdang oras nang mamamatay Siya para sa ating mga kasalanan sa krus ng Kalbaryo, Siya mismo ang naglabas ng Kanyang espiritu. Kaya iningatan Siya ng Diyos, ipinadala Siya sa Ehipto, tinawag Siyang muli palabas ng Ehipto gaya ng pagtawag Niya sa Israel noong unang panahon, at dumating Siya at tumira sa Nazaret.

Ang Betlehem hanggang ngayon ay isang lungsod na laging nagpapatotoo sa pagkakatawang-tao ng ating pinagpalang Panginoon, at ang kakaibang bagay tungkol dito ay na sa gitna ng isang bansang Mohammedano na nang mahigit 1200 taon, ang Betlehem ay Cristiano sa pangalan. Kakaunti lamang ang mga Mohammedanong nakatira roon. Sa mahabang panahon

ay wala talagang nakatira roon, sapagkat ang mga Mohammedano sa lungsod na ito ay nag-alsa maraming taon na ang nakaraan laban sa mga Turko, at pinalayas sila ng Sultan sa ibang mga lugar at ipinagbawal sa kanila ang bumalik sa Betlehem. Inaamin kong ang pagka-Cristiano ng mga naninirahan doon ngayon ay hindi gaanong mataas ang uri. May tatlong grupo: mga Romano Katoliko, mga Griyego Ortodokso, at mga Armenyo, at may isang bahagi ng Simbahan ng Kapanganakan na nakalaan para sa bawat isa. Noong unang panahon ay kailangang may mga sundalong Mohammedano roon para pigilan ang tatlong grupong ito ng nagpapakilalang mga Cristiano na mag-away tungkol sa kanilang karapatan sa mga banal na lugar. Gayunman, sa kabila ng lahat, Cristiano sila sa pangalan, at sa gitna ng mga taga-Betlehem ay marami ang tunay na mananampalataya.

Iba sila sa ibang mga katutubo ng Palestina. Sa halip na makita ninyo sa lahat ng dako ang mga Arabong itim ang buhok at maitim ang mata, makakakita kayo ng mga taong marami sa kanila ay asul ang mata, mapusyaw ang buhok at maputi ang balat, na nagpapakitang nagmula sila sa lahi ng mga Krusado. Nanirahan doon ang mga Krusado, nag-asawa sila ng mga babae ng lupain, at ang mga taga-Betlehem na ito ay halos lahat nilang mga inapo. Ang mga babae ay may sarili nilang kakaibang kasuotan na nagmula pa noong panahon ng mga Krusado. Mapapansin ninyo na ang mga babae ay may napakataas at matulis na sombrero na may mahabang belong nakalaylay mula rito. Halos kaparehong-kapareho ang mga ito ng mga kasuotang isinusuot ng mga babae sa maraming lugar sa Europa noong ikalabing-isa at ikalabindalawang siglo.

At dito sa Betlehem ninyo malinaw na mauunawaan ang ibig sabihin ni Jesus nang ituro Niya ang talinghaga tungkol sa babaeng may sampung pirasong pilak. Sa ilalim ng sombrero ng ito ay may suot silang fez at ang sombrero ay sumusukob sa ibabaw nito, at sa mismong harapan nito ay may sampung pirasong pilak na magkakakabit. Kapag ikinasal ang isang babae, ibinibigay sa kanya ng kanyang asawa ang kuwintas na ito ng mga baryang pilak para isuot sa kanyang noo. Kung mawalan ang isang babae ng isa sa mga pirasong iyon, ang ipinahihiwatig nito, at iisipin ng kanyang mga kapitbahay, ay hindi siya naging tapat sa kanyang asawa, at malamang na iisipin ng kanyang asawa na sapat na itong dahilan para hiwalayan siya. Kaya maiisip ninyo kung gaano kataranta ang paghahanap ng isang babae kapag nawalan siya ng isa. Humihingi siya ng ilaw, hinahalughog niya ang bahay, sinisilip ang bawat sulok para hanapin ang nawawalang piraso bago dumating ang kanyang asawa. Kapag nakita na niya ito, tinatawag niya ang kanyang mga kaibigang babae at sinasabi, “Makigalak kayo sa akin; sapagkat nasumpungan ko ang pirasong nawala sa akin” (Lucas 15:9).

Naaalala ninyo kung paano iyon ginamit ng Panginoong Jesus bilang larawan ng Kanyang sariling kagalakan at ng kagalakan ng Langit sa kaligtasan ng mga makasalanang, sapagkat sinabi Niya, “Gayundin magkakaroon ng kagalakan sa Langit dahil sa isang makasalanang nagsisisi, higit pa kaysa siyamnapu't siyam na matuwid na hindi nangangailangan ng pagsisisi” (Lucas 15:7). Siyempre, walang matuwid na hindi nangangailangan ng kaligtasan, pero may mga taong *nag-aakalang* matuwid sila at inisip nilang hindi nila kailangan ng Tagapagligtas, at ikinuwento ni Jesus ang maikling kuwentong ito para malaman natin na ang puso ng Diyos at ang mga banal sa Langit ay

napupuno ng galak kapag ang sinumang kawawang makasalan ay lumapit sa Diyos at ibinilang sa Kanyang mga tinubos.

Napakaraming aral ang dumadagsa sa puso at isip kapag naglalakad ang isang tao sa mga lansangan ng Betlehem. Ang magpunta sa Palestina nang labing-isang araw lamang gaya ng ginawa namin ay, sa isang banda, nakakabitin lang. Gusto mo sanang makapanatili roon nang kahit tatlumpung araw man lang, pero nagpapasalamat pa rin kami sa Diyos para sa panahong ibinigay sa amin doon at para sa aming mga nakita. Umuwi kami, sana, na may mas malinaw na pagkaunawa sa ilan sa mahahalagang bagay na pinaniwalaan namin sa lahat ng mga taon at na ngayon ay napakagandang napatunayan.

Ang ating Panginoong Jesu-Cristo ay naging Tao, nagpakababa upang ipanganak ng isang birhen sa nayon ng Betlehem, upang maibigay Niya ang Kanyang buhay bilang pantubos para sa lahat, upang ang mga makasalanang may sala ay maligtas. Aakalain ng sinuman na dahil dumating Siya na lubos na ayon sa hula, ang buong mundo ay naghihintay sa Kanya, lalo na ang Kanyang sariling bayan, pero, sayang, nang Siya'y ipanganak, mababasa natin, “Walang lugar para sa kanila sa bahay-panuluyan” (Lucas 2:7), kaya kinailangang lumihis sina Jose at Maria sa yungib na ito. Iyon ay larawan lamang ng saloobin ng buong sanlibutan. Sinasabi sa atin, “Naparito Siya sa Kanyang sariling bayan, at hindi Siya tinanggap ng Kanyang mga sarili. Ngunit ang lahat ng sa Kanya'y nagsitanggap, ay binigyan Niya sila ng karapatang maging mga anak ng Diyos, sa makatuwid baga'y sa mga nagsisisampalataya sa Kanyang pangalan: na ipinanganak, hindi sa dugo, ni sa kalooban ng tao, kundi sa Diyos” (Juan 1:11-13).

May nakalaan na ba kayong lugar para sa Kanya, o totoo pa rin ba ngayon na walang lugar sa inyong puso para sa Kanya?

*“May lugar para sa aliw, may lugar para sa negosyo,
Pero para kay Cristong ipinako,
Wala bang lugar na Kanyang mapapasukan,
Sa pusong Kanyang pinag-alayan ng buhay?”*

Oh, hindi ba ninyo bubuksan nang maluwang ang pinto ng inyong puso at sasabihing, “Panginoong Jesus, pumasok Ka; gumawa Ka ng lugar sa aking puso, Panginoong Jesus; may lugar sa aking puso para sa Iyo!”

Sa Tibagan ni Haring Solomon

“At ang hari ay nag-utos, at sila’y nagdala ng malalaking bato, mamahaling bato, at mga batong tinabas, upang ilagay ang pundasyon ng bahay. At tinabas ang mga iyon ng mga manggagawa ni Solomon at ng mga manggagawa ni Hiram, at ng mga taga-Gebal: sa gayo’y inihanda nila ang kahoy at ang mga bato upang itayo ang bahay... At ang bahay, nang itinatayo, ay itinayo ng batong inihanda bago dinala roon: anupa’t walang martilyo ni palakol ni anumang kasangkapang bakal na narinig sa bahay, habang itinatayo ito” (1 Hari 5:17, 18; 6:7).

Alam natin mula sa sinasabi sa atin ng Bagong Tipan na ang templong itinayo ni Haring Solomon sa Bundok Moria ay isang larawan ng kasalukuyang tahanan ng Panginoon, isang templong itinatayo Niya sa pamamagitan ng kapangyarihan ng Espiritu Santo sa nakalipas na 1900 taon, ang dakilang templong iyon na binubuo ng mga buháy na bato, na binubuo ng lahat ng nasa bawat dako na kumikilala sa Panginoong Jesu-Cristo bilang kanilang Tagapagligtas. Ang templo noong una ay isang larawan, isang anino nito. Napakapansin-pansing katotohanan na itinayo ito nang hindi gaya ng alinmang ibang gusaling may tala tayo. Napakalalaking bato ang ginamit, at sumakop ito ng napakalawak na lupa, pero walang narinig na tunog ng martilyo habang itinatayo ito. Ito ay dahil ang lahat ng bato ay inihanda at isinaayos na sa mga tibagan bago pa dinala sa tuktok ng Bundok Moria. Eksakto ang pagkakalapit nila, at madulas silang pumupuwesto sa kanilang lugar at pinagdudugtong nang hindi na kailangan ng anumang paghahanda pagkadala sa kanila sa tuktok ng burol.

Pribilehiyo naming malibot ang kahit bahagi man lang ng malaking tibagan sa ilalim ng lungsod ng Jerusalem. Alam na noong mga nakaraang siglo na may ganitong mga tibagan, at na nang sakupin ni Tito ang lungsod ng Jerusalem, itinago ng mga Judio ang marami sa kanilang mga kayamanan sa malalaking yungib sa ilalim ng lungsod na hindi matagpuan ng mga Romano. Napabalita pa nga na ang Kaban ng Tipan ay nakatago roon. May iba namang nagsabing itinago ito sa Lebanon nang sakupin ni Nabucodonosor ang lungsod. Sinasabi rin na ang iba pang mga sisidlan ng Tabernakulo ay nakatago roon, pero wala pang natatagpuan kahit isa. Ang malalaking tibagang ito ay nakalimutan nang ilang daang taon hanggang noong mga walumpu't limang taon na ang nakaraan, may isang Ingles na ginoo na nagngangalang Barkley na naglalakad sa tabi ng pader ng Jerusalem kasama ang kanyang aso. Tumatakbo ang aso sa unahan niya at bigla na lang itong umiyak at nawala sa paningin. Nagmadali ang ginoong ito para makita kung ano ang nangyari dito. Nakakita siya ng isang butas papasok sa isang yungib pero walang bakas ng kanyang aso. Pero pagkalipas ng ilang minuto ay lumabas ito mula sa isa pang butas na medyo malayo roon. Kinabukasan, kasama ang isang grupo, nagsiyasat si Barkley para alamin kung saan talaga nagpunta ang kanyang aso. Natagpuan nila ang isang butas, at may dalang mga ilaw ay pumasok sila sa isang malaking yungib, at namangha sila nang matagpuan nila ang kanilang sarili sa isang napakalawak na tibagan na kumikislap sa purong puting bato sa lahat ng dako. Malalaking daanan ang humahantong, hindi nila masabi kung gaano kalayo, sa lahat ng direksyon sa ilalim ng lungsod ng Jerusalem.

Malapit sa Pintuan ng Damasco ay nagkapribilehiyo kaming pumasok sa tibagang ito, at sa lahat ng nakita namin sa

kabilang ibayo ng dagat, sa palagay ko ito ang isa sa pinakainteresante. Paglapit namin sa bukana nito ay may nakita kaming ilang Arabong nakaupo sa isang maliit na mesa na kinalalatagan ng napakaraming maliliit na palamuting gawa sa batong-apog mula sa tibagan. Napakalambot nito at madaling hubugin sa iba't ibang hugis, pero kapag nahantad sa hangin nang sandali ay tumitigas ito nang husto. Bumili kami ng isang maliit na martilyong bato para iuwi bilang alaala. Pagkabayad ng ilang piaster, binigyan ang bawat isa sa amin ng isang mahabang kandila, at isang giya ang sumama sa amin sa isang bahagi ng tibagan. Naglakad kami nang mga kalahating milya, sa paikot-ikot na daanan, at namangha kami sa aming nakita. Sa itaas ng aming ulo ay may mga tipak ng batong bahagyang natabas, at sa sahig ay may mga bunton ng pira-pirasong bato na nakalatag pa roon gaya noon sa loob ng libu-libong taon, mula pa noong 900 B. C., nang ang mga lingkod ni Haring Solomon, at ang iba pang ipinadala ni Hiram, hari ng Tiro, ay naghanda ng mga batong gagamitin sa pagtatayo ng dakilang templo. Ipinakita sa amin ng giya ang mga markang Fenicio sa mga bato. Naroon pa sila gaya noong 2900 taon na ang nakaraan. May isang kilalang lihim na samahan na lubhang nagpapahalaga sa mga tibagan ni Solomon, kaya nakakita kami ng napakaraming tandang Mason sa mga pader, pero walang duda na mas huli ang mga ito kaysa sa mga lumang markang Fenicio.

Pumasok kami sa isang malaking silid na kasya ang isang kongregasyon ng ilang libong tao, na ang lahat ng bato roon ay natabas na. Dito madalas magdaos ang mga Mason ng kanilang mga lihim na pulong. Nakikita namin sa mga pader ang mga lugar kung saan ikinakabit ng mga sinaunang manggagawang Fenicio ang kanilang maliliit na lampara, at ang usok ay

nagpaitim sa batong-apog. Nakabitin sa kisameng hugis-simboryo ang mukhang kumpol ng maiitim na sapot ng gagamba, pero nalaman naming mga paniki pala ang mga iyon, libu-libo sa kanila ang naninirahan doon. Sa sahig ng tibagan ay maraming malalaking tipak ng bato. Ang ilan ay mga labinlimang talampakan ang haba, at lima o anim na talampakan ang lapad, at ganoon din karami ang talampakan ng taas. Kung paano nila nailipat ang ganoon kalalaking tipak at naiakyat sa Bundok Moria at naitayo sa templo ay hindi ko alam, pero noong mga panahong iyon ay nagagawa nila ang napakaraming bagay sa paraang hindi na natin maunawaan ngayon.

Tinanong ko ang giya kung paano nila natibag ang mga batong ito, at sinabi niyang tinatabas nila ang bato sa bawat gilid at pagkatapos ay umiikot sila at tinatabas ito sa likod, at doon na ito natatanggal. Sa ibang pagkakataon ay tinatagpas lang nila ang gilid ng pader at saka ibinabaon ang mga kalang kahoy na binabasa nila ng tubig mula sa isang batis na dumadaloy sa tibagan. Habang namamaga ang mga kalang kahoy, nabibiyak nito ang mga bato. Sa palagay ko ay mas nauunawaan na namin ngayon kung ano talaga ang nangyari nang itayo ang templong ito. Napakagandang larawan nga ito ng ginagawa ngayon ng Diyos.

Nakatayo ang templo sa dako ng paghahandog, ang dakong pinaghandugan kay Isaac, pero kung saan naglaan ang Diyos ng tupang lalaki bilang kahalili niya. Doon din naghandog si David nang mapigil ang salot sa Israel. At sa dako ng paghahandog itinatayo ng Diyos ang Kanyang dakilang templo ngayon. Sinasabi nating nakatayo tayo sa lupa ng pagtubos. Sabi ng isang lumang himno,

*“Noon sa Diyos ako’y lumayo,
Banal Niyang kalooba’y nilabanan ko,
Ngunit ngayon awit ko sa Diyos ay sagana,
Nakatayo ako sa lupa ng pagtubos.*

*“Walang gawang karapat-dapat ang idinadahilan ko,
Kundi si Jesus ang kinukuha ko sa lahat ng kailangan ko;
Walang katuwirang matatagpuan sa akin,
Maliban sa lupa ng pagtubos.*

*“Lupa ng pagtubos, lupa ng kapayapaan;
Lupa ng pagtubos, oh, kahanga-hangang biyaya!
Dito’y sumagana nawa ang papuri natin sa Diyos,
Na nagliligtas sa atin sa lupa ng pagtubos.”*

Sa wala nang ibang batayan maaaring makipagtagpo ang Diyos sa makasalanang tao at gawin silang Kanya. Ang malaking batong ito, ang Bundok Moria, ang pinakaugat na pundasyon na pinagtayuan ng templo, at iyan siyempre ay nagsasalita ng ating Panginoong Jesu-Cristo, sapagkat sinasabi sa atin na “ang batong iyon ay si Cristo,” at Siya ang pinagtatayuan ng Iglesia. “Sa ibabaw ng Batong ito ay itatayo Ko ang Aking Iglesia; at ang mga pintuan ng Impiyerno ay hindi mananaig laban sa kanya” (Mateo 16:18). Alam kong iniisip ng ilang tao na ang batong pinagtayuan ng Iglesia ay si Apostol Pedro. Aba, napakaugoy-ugoy sana nito kung sa kanya itinayo, sapagkat bagaman naligtas siya sa biyaya ng Diyos, isa rin siyang kawawang taong nagkakamali gaya ng iba. Pero si Cristo mismo ang Bato ng ating kaligtasan.

Nakatayo sa gilid ng Bundok Moria, makikita pa ang sinaunang pundasyon ng lumang templo. Pumupunta roon ang mga Judio ngayon para tumangis, para magdalamhati sa pagkagiba ng

Jerusalem at sa pagkakalat ng kanilang bayan sa buong mundo. Isang gabi ng Sabbath ay naglakad kami pababa kasama si Pastor Hyman Jacobs at tumayo sa tabi ng pader ng pagtangis na iyon, at doon ay tiningnan namin ang malalaking batong kinuha mula mismo sa tibagang iyon at itinayo sa pundasyong pinagpatungan ng templo. Ngayon ay wala na ito, at sa lugar nito ay ang Dome of the Rock, ang Moske ni Omar. Pero, salamat sa Diyos, kahit nawala na ang lumang templo, nagtatayo ang Diyos ngayon kay Cristo Jesus ng isang templong hindi kailanman mawawasak. Ang mga batong itinatayo rito ay inilabas mula sa tibagan ng kasalanan sa kapangyarihan ng Diyos. Pumasok kayo sa mga tibagang iyon ni Solomon nang walang ilaw at pawang kadiliman ang lahat; at hindi ba iyan ang kalagayan ng mga tao sa kanilang mga kasalanan, nasa kadiliman at nasa lilim ng kamatayan?

Isa sa mga unang ginagawa ng Espiritu ng Diyos kapag may isang buháy na batong malapit nang tibagin mula sa malalaking yungib ng kasalanan ay ang magpapasok ng liwanag. Sinabi ng Panginoong Jesus kay Saulo ng Tarso na gagawin Niya siyang, “Isang ministro at saksi... upang buksan ang kanilang mga mata, upang sila’y magbalik mula sa kadiliman tungo sa liwanag, at mula sa kapangyarihan ni Satanas tungo sa Diyos” (Mga Gawa 26:16-18). Noong una, nang ilalabas na ng Diyos ang mundong ito mula sa magulong kalagayan nito at gagawin itong angkop na tirahan ng tao, sinabi Niya, “Magkaroon ng liwanag; at nagkaroon ng liwanag” (Genesis 1:3). “Ang pagpasok ng Iyong mga salita,” sabi ng Mang-aawit, “ay nagbibigay-liwanag; nagbibigay ito ng unawa sa mga walang-muwang” (Awit 119:130). Kaya ngayon ay may liwanag na sumisikat sa mga yungib ng kasalanan. At pagkatapos ay isinusugo ng Diyos ang

Kanyang mga manggagawa para tibagin ang mga buháy na bato sa kapangyarihan ng Ebanghelyo.

Ang mga lingkod ni Hiram ang nagtrabaho sa mga tibagang iyon noong una, kung saan trabaho nilang tibagin ang malalaking batong ito mula sa mga bato ng mga yungib at hubugin ang mga ito, para mailapat sa templo. Tumatak sa akin na gumamit sila ng tubig para gawin iyon. Iyan ang ginagawa ng Diyos ngayon, tinitibag ang mga buháy na bato mula sa tibagan ng kasalanan sa pamamagitan ng tubig ng Kanyang Salita. Ipinangangaral ang mensahe nang may kapangyarihan, ipinahahayag ang katotohanan ng Diyos sa mga taong kung hindi ay patay sa Kanya, kasing-patay sa Diyos ng mga batong iyon sa tibagang iyon, pero ginigising sila mula sa kanilang likas na kalagayan at saka itinataas ng kapangyarihan ng Diyos at itinatayo sa templo ng Diyos. Sinabi ni Apostol Pablo sa ikalawang kabanata ng Sulat sa mga taga-Efeso, “Kaya nga ngayo’y hindi na kayo mga taga-ibang bayan at mga dayuhan, kundi mga kababayan ng mga banal, at mga kasambahay ng Diyos... na sa Kanya ang buong gusali, na nalalapat na mabuti, ay lumalaking isang banal na templo sa Panginoon; na sa Kanya kayo man ay itinatayong magkakasama upang maging tahanan ng Diyos sa Espiritu” (Efeso 2:19-22). At ganoon din ang sinasabi sa atin ni Apostol Pedro sa kanyang unang sulat, “Na sa Kanya’y lumalapit kayo, gaya sa isang batong buháy, na itinakwil nga ng mga tao, ngunit sa Diyos ay hirang at mahalaga, kayo naman, gaya ng mga batong buháy, ay itinatayong isang bahay na espirituwal, upang maging isang banal na pagkasaserdote, upang maghandog ng mga haing espirituwal, na kalugud-lugod sa Diyos sa pamamagitan ni Jesu-Cristo” (1 Pedro 2:4, 5). Kaya saan man kayo makakita ng isang tinubos na makasalanan, saan man kayo makakita ng

isang lalaki o babaeng ligtas, naroon ang isang inilabas mula sa tibagan ng kasalanan at iniligtas, pinalaya sa kanyang likas na kalagayan, ng makapangyarihang lakas ng Diyos, at ng Espiritu Santo ay itinayo sa dakila at maluwalhating templong ito na tinatahanan ng Panginoon mismo.

Iniisip ko kung ilan sa inyo ang nakaaalam kung ano ang maging buháy na bato sa dakilang templong ito. Isa itong kahanga-hangang pribilehiyo. Sa likas na kalagayan, alam ninyo, wala tayong interes sa mga bagay ng Diyos, pero nakita tayo ng Panginoon sa Kanyang biyaya sa ating kalagayang ligaw, kinausap Niya tayo, ipinakita Niya sa atin ang ating pangangailangan at saka tayo inakay na magtiwala sa Panginoong Jesu-Cristo, at ngayon ay itinatayo na tayong magkakasama. Gusto ko ang salitang iyan, “magkakasama”: hindi tayo naliligtas nang nag-iisa. Maaari kayong kumuha ng mga bato mula sa tibagang iyon at wala pa ring gusali. May ilang inilabas mula sa tibagan at hindi itinayong magkakasama, pero ang mga ito ay kinuha upang maitayo sila bilang isang banal na templo para sa Panginoon. Kaya ngayon ay hindi lamang tayo inililigtas ng Diyos bilang napakaraming indibidwal, kundi itinatayo Niya tayong magkakasama. Nagsasalita iyan ng isang kahanga-hanga, banal at masayang pakikisama.

Napakalaki ng nagastos ni Solomon sa pagtatayo ng templong iyon. Ang lahat ng gawain ng paghahanda ng mga batong ito ay hindi magagawa nang walang gastos; nangahulugan ito ng napakaraming pagod at paggawa. Sinasabi sa atin, “Ang hari ay nag-utos, at sila'y nagdala ng malalaking bato, mamahaling bato, at mga batong tinabas, upang ilagay ang pundasyon ng bahay. At tinabas ang mga iyon ng mga manggagawa ni

Solomon at ng mga manggagawa ni Hiram, at ng mga taga-Gebal: sa gayo'y inihanda nila ang kahoy at ang mga bato upang itayo ang bahay.”

At tingnan ninyo ang bahay na tumataas nang napakatahimik, nang napakaganda, habang itinatayo. “At ang bahay, nang itinatayo, ay itinayo ng batong inihanda bago dinala roon.”

Inihanda ito sa madidilim na tibagang iyon. Ngayon ay isinusugo ng Diyos ang Kanyang mga lingkod sa buong mundo, sa Africa, sa Asia, sa Timog at Gitnang Amerika, at dito sa buong bansa natin, at hinahanap at natatagpuan nila ang mga lalaki at babaeng patay sa kasalanan, at sa kapangyarihan ng Salita ng Diyos ay tinitibag sila mula sa kanilang likas na kalagayan, at ng Espiritu ay inihahanda upang maitayo bilang tahanan ng Espiritu ng Diyos. Wala kayong maririnig na tunog kapag ang isang kaluluwa ay itinatayo sa templong ito.

Madalas, habang ipinangangaral ang Salita, habang lumalaganap ang mensahe, ginagawa ng Diyos sa pamamagitan ng Espiritu ang Kanyang gawain at itinatayo ang isang buháy na bato sa templo. Walang nakaririnig ng tunog. May nangyayari sa pagitan ng kaluluwang iyon at ng Diyos, at sa sandaling magtiwala kay Jesus ang sinumang kawawang makasalanan, itinatayo siya sa templong iyon. Gawa ito ng Espiritu Santo. Hilig nating isipin na wala tayong magagawa nang walang maraming kaguluhan at ingay, pero sa kabila ng lahat, ito ay, “Hindi sa pamamagitan ng lakas, ni sa pamamagitan ng kapangyarihan, kundi sa pamamagitan ng Aking Espiritu, sabi ng Panginoon ng mga hukbo” (Zacarias 4:6). Habang sinisikap kong ipakilala sa inyo si Cristo, bilang ang buháy na Bato, kung ngayon pa lamang ay may nauunawaan na kayo sa inyong ligaw na kalagayan, kung sinasabi ninyo sa inyong puso, “Gusto kong maging Cristiano;

sinikap kong magpakabuti pero nabigo ako,” hayaan ninyong sabihin ko: Kung titingin kayo palayo sa inyong sarili, iiwan ang lahat ng sariling pagsisikap at titingin nang may pananampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo, magtiwala kayo sa Kanya ngayon bilang inyong sariling personal na Tagapagligtas, at sa sandaling magtiwala kayo sa Kanya, itatayo kayo ng Diyos Espiritu Santo sa templo ng Panginoon. Maaaring mangyari ang lahat ng ito nang tahimik, nang lihim, nang walang sinumang nakaaalam tungkol dito sa ngayon. “Umiihip ang hangin kung saan nito ibig,” sabi ni Jesus kay Nicodemo, “at naririnig mo ang ugong nito, pero hindi mo masabi kung saan ito nanggagaling at kung saan ito pupunta: gayon ang bawat ipinanganak ng Espiritu” (Juan 3:8).

Pero sa kabilang banda, nang italaga nila ang dakilang templong iyon ay napakaraming ingay. Umaawit sila at nagsasaya at naghahandog, at ang papuri sa Panginoon ay nasa bawat dila. Kaya kung ngayon ay magtitiwala kayo sa Panginoong Jesus, kung tatanggapin ninyo Siya bilang inyong Tagapagligtas, huwag kayong umalis nang hindi Siya niluluwalhati; ibigay ninyo sa Kanya ang papuri, ang karangalan, ang pasasalamat na nararapat sa Kanya. Siya mismo ang nagsabi, “Ang sinumang kumilala sa Akin sa harap ng mga tao, siya’y kikilalanin Ko rin sa harap ng Aking Ama na nasa Langit” (Mateo 10:32).

Pansinin ninyo, hindi kailangang may sabihin kayo nang malakas sa sinuman para maligtas; ang kailangan lamang ay itaas ninyo ang inyong puso sa Panginoong Jesu-Cristo nang may pagsisisi at pananampalataya, at magtiwala kayo sa Kanya bilang inyong Tagapagligtas. Pero, sa kabilang banda, kapag naligtas na kayo, maluluwalhati ninyo Siya sa pamamagitan ng

pagpapatotoo sa iba tungkol sa kayamanan ng Kanyang biyaya. Ang pagbibigay ng hayag na patotoo ay hindi nakapagligligtas, wala itong kinalaman sa paglalapat ng mga buháy na bato sa templo ng Panginoon, pero sa ganitong paraan ay nagkakaroon kayo ng pagkakataong maipaalam ang gawaing ginagawa ng Diyos sa biyaya sa inyong kaluluwa.

Ang gusaling ito ay itinatayo na sa loob ng 1900 taon. Pitong taon ang pagtatayo sa templo ni Solomon. Napakaraming bato ang kinuha nila mula sa tibagang iyon. Makadadaan kayo sa mga daanan nang ilang milya, at sinasabi sa amin na sapat na bato ang nakuha mula sa tibagang iyon para makapagtayo ng dalawang malalaking lungsod na tulad ng lungsod ng Jerusalem. Hindi lamang ang templo ni Solomon, alam ninyo, ang itinayo mula sa mga batong iyon, kundi pati ang mga gusali sa dakilang lungsod na iyon at sa iba pang mga lungsod sa paligid, at gayunman ay may sapat pa para makapagtayo ng mas malalaki pang lungsod. Sa Kanyang biyaya ay natibag na ng Diyos ang di-mabilang na milyun-milyong kaluluwa mula sa madidilim na yungib ng kasalanan, pero may milyun-milyon pang handa Niyang abutin ng Kanyang biyaya kung magtitiwala sila sa Kanya.

Maaaring nasa inyong mga kasalanan pa kayo, nasa kadiliman, nasa katigasan ng puso, nasa apdo ng kapaitan, at nasa gapos ng kasamaan. Babaling ba kayo sa Panginoong Jesu-Cristo? “Ngayon, kung inyong maririnig ang Kanyang tinig, huwag ninyong patigasin ang inyong puso” (Awit 95:8). Hindi ba kayo magtitiwala sa Kanya? Hindi ba kayo lalapit? Hindi ba kayo papayag na maitayo sa bahay na ito ng Diyos at maging buháy na bato sa Kanyang templo sa ikapupuri ng Kanyang kaluwalhatian?

Ang Dakong Tinatawag na Kalbaryo

“At nang dumating sila sa dakong tinatawag na Kalbaryo, doon ay ipinako nila Siya sa krus, at ang mga salarin, isa sa kanan, at ang isa'y sa kaliwa” (Lucas 23:33).

Ganito isinalaysay ni Lucas ang kuwento. Medyo naiiba ang pagsasalaysay ni Juan, bagaman lubos na nagkakasundo ang dalawang salaysay. Sabi niya, “At lumabas Siya na pasan ang Kanyang krus, sa dakong tinatawag na Dako ng Bungo, na sa wikang Hebreo ay tinatawag na Golgota: na doon ay ipinako nila Siya sa krus, at kasama Niya ang dalawa pa, isa sa bawat tabi, at si Jesus ay nasa gitna” (kab. 19:17, 18).

Bungo, Kalbaryo, Golgota, iisang kuwento ang sinasabi ng lahat ng ito sa magkakaibang wika. Tinawag nang ganoon ang lugar ng Kanyang pagkapako, hindi dahil sa mga buto ng kalansay na natagpuan doon, kundi dahil sa hugis at pangkalahatang anyo nito ay kahawig ito ng isang bungo. Iisa lamang ang ganitong mataas na lugar sa loob o sa paligid ng Jerusalem ngayon, at iyon ay ang burol na hugis-bungo na kilala bilang “Gordon’s Calvary,” sa labas ng pader, sa hilagang-silangan ng Pintuan ng Damasco. Hayaan ang iba, kung gusto nila, na maniwala na ang nakatagong bato sa ilalim ng kakatwang Simbahan ng Banal na Libingan ang lugar ng pinakadakilang trahedya ng mundo; lubos akong kumbinsido na ang isa pa ang tunay na lugar kung saan namatay ang Tagapagligtas upang tubusin ang isang ligaw na sanlibutan.

Mula pa noong panahon ni Helena, ang ina ni Constantino, na naniwalang natukoy niya ang tunay na Golgota at nagtayo ng simbahan sa ibabaw nito, milyun-milyon na ang tumanggap

doon bilang tunay na lugar ng pagkapako sa krus, at para sa kanila ang Simbahan ng Banal na Libingan ay marahil ang pinakabanal na lugar sa buong Sangkakristiyanuhan. Dinalaw namin ito nang may paggalang, dahil alam naming maaaring sa huli ay mapatunayang ito nga ang tamang lugar. Pero habang lalo naming nakikita ito, at habang lalo naming pinag-iisipan ang mga salita ng Banal na Kasulatan, lalo itong tila hindi kapani-paniwala.

Pero nang umakyat kami sa tuktok ng hilagang pader sa silangan lamang ng Pintuan ng Damasco, at nakita namin ang burol na tumataas sa harap namin, sa kabila ng daan, na makinis ang tuktok at may malalaking yungib sa harapan nito, naramdaman namin agad na nakatingin kami sa isang bagay na eksaktong tugma sa salaysay na ibinigay sa ating mga Biblia. Nang makipag-usap kami sa iba't ibang Cristianong naninirahan sa Jerusalem, nalaman namin na ang mga ebanghelikal, bilang panuntunan, ay tumatanggap dito bilang tunay na Kalbaryo, samantalang ang mga sakerdotalista ay karaniwang kumakapit sa tradisyonal na lugar sa loob ng mga pader.

May ilang nagsasabi na noong sinaunang panahon ay ibang-iba ang pagkakadaan ng mga pader kaysa ngayon, at na ang hilagang pader ay dating nasa timog pa nga ng simbahang tinutukoy. Pero kamakailan ay may natuklasang bahagi ng isang napakalumang pader na, kung iyon nga ang orihinal na hilagang pader, ay magpapatunay nang walang anumang duda na ang Gordon's Calvary ang tamang lugar.

Bakit ito tinatawag na Gordon's Calvary? Si Heneral (Chinese) Gordon ay nanatili nang ilang buwan sa Jerusalem at tumira sa isang bahay na nakatanaw mismo sa burol na ito. Habang

binabasa niya ang kanyang Biblia at binubulay-bulay ang mga paglalarawang ibinibigay doon, at napansin niya kung gaano kalinaw na kahawig ng bungo ang burol na iyon, halos natiyak niya na iyon nga ang Golgota. Pero naramdaman niya na kung makakakita siya ng libingan ng isang mayamang tao sa isang hardin na katabi ng burol, tiyak nang walang tanong ang bagay na iyon. Binigyan siya ng pahintulot na gumawa ng arkeolohikal na paghuhukay, at, gaya nga ng inaasahan, natagpuan ang libingan sa gilid ng bunton na inukit sa matarik na batong-apog, na napaliligiran ng isang sinaunang hardin. Ngayon ang Libingan sa Hardin ay nasa pangangalaga ni Mr. Clarke, isang Ingles na Cristianong ginoo, tagapamahala ng Barclay's Bank, at dahil sa kanyang kabaitan ay pinahintulutan kaming pumasok doon at makisama sa iba sa isang pulong-panalanginan doon, noong hapon ng Araw ng Panginoon habang nasa lungsod kami.

Para sa amin ay tila kaloob ng Diyos na kapwa ang Kalbaryo at ang Libingan ay para bang naitago sa buong mga siglo ng pamahiin kaya walang simbahang Romano o Griyego ang naitayo sa ibabaw o sa paligid ng mga ito. Sa Kalbaryo mismo ay may isang sementeryong Mohammedano, sa isang gilid, pero bukod doon ay walang anumang nakaaagaw ng pansin mula sa hubad at hugis-bungong bato na malamang na kinatayuan noon ng tatlong krus na iyon.

Habang nakatitig kami rito, nadama naming umaapaw ang aming puso sa nagsasalungatang damdamin. Ang pakiramdam ng aming sariling pagkamakasalanan at pagkakasala ay halos hindi namin makayanan! Isipin na lubos kaming ligaw at wasak kaya kinailangan ang napakadakilang Hain para tubusin kami! Pero ang pagkaunawa sa walang hanggang pag-ibig na

nagbigay sa Panginoong Jesus upang pumunta sa lugar na iyon ng walang kapantay na dalamhati para sa amin ay ganoon na lamang, kaya talagang mahirap pigilan ang mga luha ng pasasalamat habang iniyuyuko namin ang aming ulo at tahimik na nagpapasalamat para sa pinakadakilang Haing iyon.

Madalas nang itinuon ang pansin sa tatlong krus na nakatayo sa Kalbaryo, pero hindi masama kung pagbulay-bulayan muli ang mga iyon. Ang nakabitin sa gitnang puno ay Isang walang anumang utang sa kamatayan. Siya ang walang kasalanan at walang dungis na Kordero ng Diyos. Pero naroon Siya para sa atin; “Siya na hindi nakakilala ng kasalanan ay ginawang kasalanan ng Diyos dahil sa atin, upang tayo’y maging katuwiran ng Diyos sa Kanya” (2 Corinto 5:21). Dahil wala Siyang kasalanan kaya Niya kinuha ang lugar ng makasalanan. At dahil Siya ay Diyos at Tao rin, natiis Niya ang poot na nararapat sa ating mga kasalanan. Kinailangang Siya ang maging Siya upang magawa ang Kanyang ginawa. Walang mas mababang Persona ang makapagsasakatuparan ng ating pagtubos.

Nang ipako nila Siya sa krus na iyon ay walang kasalanang nakapatong sa Kanya, at wala ring kasalanan sa loob Niya. Pero nang balutin ng kadiliman ang tagpong iyon at “ipinasan sa Kanya ng Diyos ang kasamaan nating lahat,” nakabitin Siya roon na pasan ang ating mga kasalanan, bagaman wala pa ring kasalanan sa loob Niya. Sa isang tabi ay nakabitin ang magnanakaw na hindi nagsisi, na lumalapastangan at nanlalait hanggang sa huli. Sayang, kawawa at aba na tao, sa lahat ng bagay ay kabaligtarang-kabaligtaran siya ng Taong nilalait niya. May kasalanan siya sa loob niya at may mga kasalanang

nakapatong sa kanya, at malapit na niyang harapin ang Diyos sa paghuhukom dahil dito.

Pero ang isa pang salarin, nang makumbinsi sa kanyang kasalanan, ay bumaling nang may pananampalataya kay Jesus at kinilala Siya bilang Panginoon, at agad na nailipat kay Cristo ang lahat ng kanyang mga kasalanan. Totoo, may kasalanan pa rin sa loob niya, pero wala nang kasalananang nakapatong sa kanya. Napakadakilang pananampalataya ang sa kanya! Nakilala niya sa isang naghihingalong Tao, na nagdurusa sa gitnang krus na iyon, ang pinahirang Hari ng Diyos. “Panginoon, alalahanin Mo ako!” sigaw niya, “kapag dumating Ka sa Iyong Kaharian.” Pero sinabi ng Tagapagligtas, sa diwa, “Higit pa riyang gagawin Ko para sa iyo. Hindi mo na kailangang maghintay ng kaligayahan hanggang sa bumalik Ako para kunin ang Aking Kaharian. Ngayon din ay makakasama kita sa Paraiso.” At bago lumubog ang araw nang araw na iyon, kapwa ang naligtas at ang Tagapagligtas ay magkasama na sa lugar na iyon ng kagalakan.

Habang pinagmamasdan namin ang mataas na batong iyon at dumaraan sa aming isip ang mga kaisipang ito, tumingin kami sa daan sa ibaba. Pabalik-balik ang mga sasakyan. Sa malapit ay may mga nagpapastol ng tupa na nagbibili at nagtitinda. Ang mga nagtitinda ng pasalubong ay nagsisigawan ng kanilang paninda. Ang mga pulubi ay humihingi ng *buksheesh*. Abala ang mga mangangalakal doon sa loob lamang ng Pintuan ng Damasco. Kami lamang yata ang may interes sa “dakong tinatawag na Kalbaryo.” At naisip namin, napakalinaw na larawan ng sanlibutan ang nakita namin nang araw na iyon! Mga taong interesado sa kahit ano at lahat ng bagay na may kinalaman sa buhay na ito, at napakakaunti ang may puso para

sa Cristo ng Diyos, sa Kanyang mga paghihirap, at sa Kanyang mga kagalakan!

Nang dumalaw sa Palestina maraming taon na ang nakaraan ang kilalang ebanghelistang si Dwight L. Moody, pinahintulutan siyang magdaos ng isang napakapambihirang pulong sa labas mismo sa burol na ito. Nakatayo sa Gordon's Calvary, ipinangaral niya sa napakaraming tao ang di-maarok na kayamanan ni Cristo, habang binubulay-bulay ang biyaya Niya na doon ay nag-alay ng Kanyang buhay para sa ating kaligtasan. Sa espiritu ay nakatayo ako sa parehong lugar na iyon ngayon, at inaanyayahan ko kayong tumitig sa Kanya na labinsiyam na raang taon na ang nakaraan ay "namatay para sa ating kapakanan sa mapait na krus na iyon."

"Masdan, masdan ang Kordero ng Diyos

Sa krus;

Para sa atin dugo Niya'y ibinuhos

Sa krus.

Ang araw ay nagkait ng liwanag,

Ang langit ay binalot ng dilim ng gabi, Habang ang kakila-kilabot na laban ay ipinapanalo ni Jesus

Sa krus."

Sabihin ninyo sa inyong kaluluwa, "O kaluluwa ko, lahat ng iyon ay para sa akin." At sa gayon ay makasumpong kayo ng kapahingahan ng puso at kapayapaan ng budhi sa natapos na gawaing iyon na isinakatuparan ng minamahal na Anak ng Diyos sa "dakong tinatawag na Kalbaryo."

Maaaring hindi ninyo kailanman madalaw sa buhay na ito ang tunay na burol ng krus, pero madadala kayo roon ng

pananampalataya sa isang iglap habang may pagsisisi kayong yumuyuko nang mababa sa harap ng Ipinako at kinikilala Siya bilang Tagapagligtas at Panginoon. Kung magkagayon ay talagang masasabi ninyo mula sa puso:

*“Malapit sa krus, kaluluwang nanginginig,
Pag-ibig at awa ang sa akin ay nakasumpong,
Doon ang maningning na tala sa umaga
Nagsabog ng sinag sa aking paligid.*

*“Sa krus, sa krus,
Maging kaluwalhatian ko magpakailanman,
Hanggang ang kaluluwa kong nagagalak ay makasumpong
Ng kapahingahan sa kabila ng ilog.”*

Ang Libingan sa Hardin

“Sa dakong pinagpakuan sa Kanya ay may isang halamanan; at sa halamanan ay may isang bagong libingan, na doo’y wala pang taong nalalagay kailanman. Doon nga nila inilagay si Jesus, dahil sa araw ng paghahanda ng mga Judio; sapagkat malapit ang libingan” (Juan 19:41, 42).

Sa lahat ng dakong nakita namin sa mga lupain ng Biblia, ang pinakamatamis at pinakabanal na alaala ay nananatili sa paligid ng libingan sa hardin. Isang hapon ng Araw ng Panginoon nang dalawin namin ito, kasama ang isang grupo ng mga tapat na mananampalataya. Matapos silang manirahan nang ilang taon sa Jerusalem, buong-buo ang paniniwala nila na ito mismo ang libingang dating pag-aari ni Jose na taga-Arimatea, at dito minsang humimlay ang mahalagang katawan ng ating lubhang pinaggala at banal na Tagapagligtas.

Nang umaga ng araw na iyon, nakipagtipon kami sa isang kapulungan ng mga Cristiano upang alalahanin ang Panginoon sa pagpipira-piraso ng tinapay. Napakahalaga at napakataimtim na tuparin ang Kanyang hiling, marahil wala pang tatlong-kapat na milya mula sa mismong dakong kinaroroonan ng silid sa itaas kung saan unang itinatag ang Hapunan ng Panginoon. Bagaman marahil wala pang limampung tao ang naroon, galing kami sa iba’t ibang bansa, at masaya kaming nagkaisa bilang mga sangkap ng iisang Katawan, ipinahahayag ang kamatayan ng Panginoon “hanggang sa Siya’y dumating.”

Pagkatapos ng tanghalian kasama ang isang masigasig na pamilya ng misyonero, naglakad ang medyo marami sa amin papunta sa libingan sa hardin. May espesyal kaming pahintulot na dumalaw, dahil sa kabaitan ng tagapag-ingat nito. Natagalan bago namin napukaw ang bantay, pero sa wakas ay napansin din niya kami dahil sa walang tigil naming pagpindot sa kampanilya. Bumukas ang malaking pinto, at natagpuan namin ang aming sarili sa isang napakagandang hardin, na nakaayos na marahil halos tulad noong unang panahon nang ihanda ni Jose ang libingan doon.

Ang pasukan ng libingan mismo ay dati'y halos parisukat na butas, mga tatlo o tatlo't kalahating talampakan ang luwang at apat na talampakan ang taas. Pero pinataas na ito mula nang hawakan ito ng Pamahalaang British, para mas madaling makapasok ang mga tao sa mga silid sa loob. Nang mapansin namin kung gaano ito kababa noon, malinaw naming naunawaan kung bakit nasusulat tungkol kay Juan na, “siya’y yumuko at sumilip, at nakita niya ang mga kayong lino (hindi mga damit) na nakalapag; gayunma’y hindi siya pumasok” (Juan 20:5).

Sa loob ay may dalawang silid na pinaghihiwalay ng isang mababang pader na batong-apog. Ang una o panlabas na silid ay mga pitong talampakan ang luwang at sampung talampakan ang haba, at ang kisame ay mga pito o walong talampakan ang taas. Nang sumilip kami sa ikalawang silid, nakita namin “ang dakong pinaglagyan nila sa Kanya” (o kahit isang kahawig nito), isang hukay na nakahanay sa pader sa dulo. Ang ikalawang silid na ito ay halos kasinlaki ng una. Ang hukay ay mga anim at kalahating talampakan ang haba at mga dalawang talampakan ang luwang. Sa dulo nito ay may pabilog na lubog na

paglalagyan ng ulo ng katawang inilibing doon. May pader na nakahalang upang ihiwalay ito sa natitirang bahagi ng silid, at sa bawat dulo, katabi ng mababang pader na ito, ay may upuang bato. Maaari kayang sa mga upuang ito minsang naupo ang mga anghel, “ang isa sa ulunan at ang isa sa paanan, na pinaglalagyan ng katawan ni Jesus?”

Sa kabilang dulo ng silid na ito ay may isa pang hukay na hindi natapos. Maliwanag na walang ibang katawan maliban sa Isa ang nailibing kailanman doon. Sa itaas ng hindi natapos na bahaging ito ay may parisukat na bintana sa panlabas na pader, na nakaayos upang ang unang sinag ng liwanag ay tumama sa sinumang katawang nakahimlay sa hukay sa dulo.

Muli naming naisip sina Pedro at Juan na maagang dumating sa libingan. Nang sumilip si Juan, habang yumuyuko siya para tumingin sa pintuang inigulong na ang bato, ang liwanag ay tatagos sa bintana nang tuwiran sa hukay. Doon nakita ng minamahal na alagad ang mga kayong lino na nakalapag pa rin, kung paano ito ibinalot sa banal na katawan ng Panginoon, matapos itong isawsaw sa pamahid na gawa sa mga pabangong ipinadala ni Nicodemo. Ang natitira sa isandaang librang mira at aloe ay nagsilbing higaan na kinapapatungan ng katawan.

Kapansin-pansin na habang naghihirap si Jesus kapalit natin, pinahintulutan ng Diyos na ibunton ang lahat ng uri ng paglapastangan sa Kanyang mahalagang katawan. Ito’y sinira at sinugatan nang kakila-kilabot. Pero nang sandaling matapos na ang lahat, para bang sinabi ng Diyos, “Huwag ninyong gagalawin!” At mula noon, wala nang kamay ng kaaway na pinahintulutang humipo sa katawan ng Tagapagligtas. Mapagmahal na mga kamay ang nagbaba nito mula sa krus, buong ingat na hinugasan ang mga bahid ng dugo, at ibinalot

ito sa mga kayong lino para sa madaliang paglilibing, na balak nilang embalsamuhin nang lubusan pagkatapos ng Paskuwa. Pagkatapos ay buong galang nilang inihimlay ito sa highaan ng mga pabango sa hukay na iyon. Iyon ay paglilibing sa isang Hari. Tungkol kay Haring Asa, mababasa natin na inihimlay siya sa ganoong highaan (tingnan ang 2 Cronica 16:13, 14).

Maliwanag na si Juan, nang makita ang mga kayong lino na hindi nagalaw, ay inakalang nagkamali ang mga babae at naroon pa ang katawan. Pero ang mapusok na si Pedro ay tuluy-tuloy na pumasok sa libingan, at nakita niya ang mga kayong lino at ang panyo, o turban, na ibinalot sa ulo, na hindi kasama ng mga kayong lino kundi nakabalumbon sa isang dakong bukod. Wala na ang minamahal na mukha ni Jesus! Lumabas ang katawan sa mga pambalot nito, tulad ng paruparong lumalabas sa balat ng uod na hindi nagagalaw ang pinagbalutan. Nanginginig sa paggalang at pagkamangha, sinenyasan ni Pedro si Juan, na pagpasok ay “nakakita at sumampalataya.” Paano pa nga ba siya hindi sasampalataya? Walang kapangyarihan sa lupa ang makakukuha ng katawan mula sa mga damit-panlibing na iyon at iiwan ang mga ito na gaya ng nakita nila. Alam nilang Siya’y nabuhay na mag-uli mula sa mga patay!

Naku, napakadaling madama muli ang lahat ng iyon nang kahanga-hangang hapon ng Araw ng Panginoon! Ang buong grupo namin ay yumukod sa harap ng Diyos sa panalangin at papuri, habang ang aming mga puso ay nag-uumapaw sa sumasambang pag-ibig habang sinasamba namin Siya na nagsabi, “Ako ang nabubuhay, at namatay; at narito, Ako’y nabubuhay magpakailanman. Amen; at hawak Ko ang mga susi ng kamatayan at ng hades” (Apocalipsis 1:18, wastong salin).

Hindi Siya kailanman nadamang mas malapit kaysa sa mga banal na sandaling iyon.

Nalungkot kami nang dumating ang oras ng pag-alis, pero ako'y mangangaral ng Ebanghelyo sa isang Misyon sa mga Judio di-magtatagal, kaya atubili kaming lumabas sa hardin, at saka sa sanlibutan sa labas, na sinasabi sa aming mga puso, “Tunay na nabuhay na mag-uli ang Panginoon!”

Oo, si Jesus ay hindi patay. Siya'y nabubuhay sa kapangyarihan. At ngayon ay itinaas Siya sa kanan ng Diyos bilang Prinsipe at Tagapagligtas. Sa sinumang sabik na pumasok sa kapayapaan at makatiyak ng kaligtasan, ipinahahayag ng Salita, “Kung ipahahayag mo ng iyong bibig na si Jesus ay Panginoon, at sasampalataya ka sa iyong puso na Siya'y binuhay ng Diyos mula sa mga patay, ay maliligtas ka. Sapagkat sa puso ang tao ay sumasampalataya sa ikatutuwid, at sa bibig ay nagpapahayag sa ikaliligtas” (Roma 10:9, 10).

Ang walang lamang libingang iyon ay nagsasabi ng mga kasalanang inalis na magpakailanman, ng kamatayang nagapi na, at ng kapayapaang naitatag na sa Diyos. At tanging,

*“Ang makayayanig sa krus
Ang makayayanig sa kapayapaang dulot nito,
Na nagsasabing si Cristo'y hindi namatay kailanman
At hindi rin kailanman umalis sa libingan.”*

Mga Aral Mula sa Dagat na Patay

“Aking ibinuwal ang ilan sa inyo, gaya nang ibuwal ng Diyos ang Sodoma at Gomorra, at kayo’y naging parang dupong na naagaw sa apoy: gayunma’y hindi kayo nanumbalik sa Akin, sabi ng Panginoon” (Amos 4:11).

Hindi ninyo kailanman mababasa ang “Dagat na Patay” sa Biblia; hindi ito binabanggit sa pangalang iyon. Ilang beses itong tinutukoy sa Lumang Tipan bilang ang Dagat na Asin, at tinatawag din itong Dagat ng Kapatagan, at itinatawag din itong Dagat sa Silangan, bilang kaiba sa Mediteraneo, na siyang Dagat sa Kanluran. Pero ang Dagat na Patay, ayon sa pagkakakilala natin dito ngayon, ay malapit sa kinaroroonan noon ng Sodoma at Gomorra, at mahirap isipin ang isa nang hindi naiisip ang isa pa. Kaya agad ninyong makikita ang kaugnayan ng talatang ito mula kay Amos sa aking paksa.

Ang Dagat na Patay ay isa sa mga pinakakakaibang anyong-tubig sa buong mundo. Nang araw na bumaba kami sa mga dalampasigan nito, umalis kami sa Jerusalem sakay ng sasakyan at tinahak ang daan papuntang Jerico. Mga tatlong milya mula sa Jerusalem, itinigil ng aming tsuper ang sasakyan at itinuro lamang ang tanawin sa ibaba, at natagpuan namin ang aming sarili na nakatanaw sa isa sa mga pinakakahangang hangang tanawing nakita namin kailanman. Medyo pahilaga, nakikita namin ang Jordan na umaagos pababa mula sa Dagat ng Galilea, at sa ibaba ay ang Dagat na Patay. Ito’y apatnapu’t pitong milya ang haba at tatlo hanggang siyam na milya ang luwang. Nakikita namin ang mahiwagang mga bundok ng Moab na tumataas mula mismo sa mga dalampasigan ng dagat sa

silangang panig, ang ilang ng Judea sa kanlurang panig, at ilang kakatwang hugis-apa na mabababang burol sa kanlurang dalisdis at pababa sa timog. Nang lumapit kami, nalaman naming ang mga hugis-apang burol na ito ay halos mga bundok ng asupre o ng asin. Matindi ang sikat ng araw sa lambak na kinaroroonan ng dagat, kumikinang ang tubig sa malalim at matingkad nitong bughaw, at kakaiba ang anyo ng mga burol sa paligid, na ang kulay ay medyo kahawig ng Grand Canyon ng Colorado.

Hindi namin maiwasang madama na ang tinatanaw namin ay ang dakong para sa mga Hebreo ay sumasagisag sa kapahamakan ng mga napapahamak. At nang isulat ni Juan sa aklat ng Apocalipsis ang tungkol sa dagatdagatang apoy at asupre na doon itatapon ang masasama, walang alinlangang nasa kanyang isipan ang Dagat na Patay na iyon na tinatamaan ng nakasisilaw na araw ng tag-init, ang buong tanawin ay tila tinatakan ng kamay ng pagkawasak.

Habang bumababa kami sa daan papuntang Jerico, nakarating kami sa isang karatulang nakasulat, “Sea Level.” Tinahak namin ang daan mula sa Bundok ng mga Olibo at nakababa na kami nang halos tatlong libong talampakan bago narating ang karatulang iyon, at saka lumalim pa kami nang lumalim hanggang sa wakas ay narating namin ang Jerico, halos siyamnaraang talampakan ang baba sa antas ng dagat. Ginugol namin ang malaking bahagi ng umaga sa pag-akyat-baba sa mga guho ng Jerico noong panahon ni Josue; ang Jericong iyon na natabunan ng isang malaking bunton ng lupa sa loob ng maraming siglo at nahukay lamang nitong nakaraang ilang taon. Kakaiba ang pakiramdam na bumaba sa lungsod at maglakad sa ilan sa mga lumang pabilog na kalye nito (sapagkat

ang sinaunang lungsod ng Jerico ay isang malaking hugis-itlog na nakatayo sa isang burol), at habang nakikita namin ang mga gibang pader sa bawat panig, madama na marahil ang tinitingnan namin ay ang mismong mga guho na naging ganoon dahil sa pagkagiba ng lungsod noong panahon ni Josue, napakatagal na ang nakararaan.

Mayroon ako sa bahay ng isang bagay na ibinigay sa akin ilang taon na ang nakararaan na medyo pinahahalagahan ko. Isa itong maliit na tubo na puno ng mga butil ng trigo, at itim ang mga ito, nangitim dahil sa usok, kaya mukha silang malalaking butil ng pulbura. Pero kung susuriin ninyo nang maingat, lalo na sa ilalim ng mikroskopyo, makikita ninyong bawat isa ay buong-buong butil ng trigo. Saan nanggaling ang mga ito? Nang hukayin nila ang lungsod na ito ng Jerico at maghukay sa mga guho hanggang sa orihinal na lungsod, ang lungsod noong panahon ni Josue, natagpuan nila sa maraming bahay ang malalaking banga na puno ng lumang ani ng lupaing ito. Sinasabi sa atin na huminto ang mana pagkapasok ng bayang Israel sa lupain, at kumain sila ng lumang ani ng lupain. Naani na ang butil, at nawasak ang Jerico sa mismong panahong nakaimbak ang lumang ani sa napakaraming tahananang ito. Natagpuan ito ng mga arkeologo ilang taon pa lamang ang nakararaan, tahimik na nagpapatotoo sa katotohanan ng salaysay na ibinigay sa Salita ng Diyos.

Iniwan namin ang sinaunang lungsod ng Jerico at pumunta sa bagong lungsod ng Jerico. Dati itong tinatawag na “ang lungsod ng mga puno ng palma,” pero matagal nang nasira ang halos lahat ng puno ng palma. Nagtatanim sila ngayon ng mga bago, at may malalaking taniman ng saging sa buong paligid ng lungsod, at nagsisimula nang yumabong ang mga niyog, kaya

ang Jerico ay muling nagiging lungsod ng mga puno ng palma. Napakainit, kahit maaga pa kami sa panahon. Dahil napakababa nito, ang mga taong sanay manirahan sa itaas ng antas ng dagat ay nahihirapang huminga nang maluwag doon. Nagpasya kaming pumunta sa Dagat na Patay para doon mananghalian. Sa hilagang-kanlurang dalampasigan ng Dagat na Patay ay may bagong-tayong napakagandang pahingahang pangkalusugan. May nakakabit ditong parang kainang bukas sa labas, kaya nilakbay namin ang limang milya mula Jerico hanggang Dagat na Patay, dumaan sa mga hukay ng betun na binabanggit sa Salita ng Diyos. Pagdating sa lugar na ito, pumunta kami sa balkonahe, at habang nakaupo kaming nakatanaw sa Dagat na Patay, hinainan kami ng meryenda roon. Sa gawing hilaga, nakikita namin ang medyo hindi kaaya-ayang tingnan (ibig kong sabihin, wala itong anumang kaakit-akit) na planta ng mga kimiko na nagsisikap kumuha ng bromide at phosphate at chloride mula sa Dagat na Patay.

Kahanga-hangang katotohanan na natuklasan na ngayong ang Dagat na Patay ay may halagang hindi matantiya. Sa katunayan, ang mga siyentipikong British na maingat na sumuri sa tubig nito ay nagkuwentang may iba't ibang uri ng mineral na, kung lahat ay makukuha sa tubig ng dagat, ay magkakahalaga sa ating pera ng mahigit isang libo't dalawandaan at limampung bilyong dolyar. Iyan ang nakatagong yaman ng Dagat na Patay. Paano napunta ang lahat ng iyon doon? May panahong hindi patay ang Dagat na Patay. Natatandaan ninyo ang araw na tumayo si Lot sa matataas na bahagi ng lupain at tinanaw ito, at sinabi ni Abraham, “Nagrereklamo kayo na hindi kaya ng lupain na tustusan tayong dalawa. Kunin mo ang alinmang bahagi ng lupain na gusto mo.” Ibinigay na ng Diyos ang lahat kay Abraham, pero sa kahanga-hangang hindi pagkamakasarily

ay sinabi niya sa pamangkin niyang si Lot, “Kung pupunta ka sa kanan, ako’y pupunta sa kaliwa, at kung pupunta ka sa kaliwa, ako’y pupunta sa kanan.” At tinanaw ni Lot ang patubig na kapatagan ng Jordan, pababa sa mga lungsod ng Sodoma at Gomorra, isang magandang lupain, at sinabi, “Ito’y gaya ng halamanan ng Panginoon.” At sa palagay ko ay ibinulong pa niya, “Ito’y gaya ng lupain ng Ehipto.” Nakapunta na siya roon, at kahit nakabalik na siya, dala-dala niya ang Ehipto sa kanyang puso, at nananabik pa rin siya sa lupaing tulad ng Ehipto.

Ang Ehipto ay larawan ng sanlibutan. Si Lot ay tulad ng ilang nagpapakilalang Cristiano na may pag-ibig pa rin sa sanlibutan sa kanilang puso. Ang “Gaya ng halamanan ng Panginoon” ay napakabanal pakinggan, pero pinili niya ang lambak ng Jordan at itinayo ang kanyang tolda paharap sa Sodoma. Walang pahiwatig na ang lupain noon ay nasa tiwangwang na kalagayang tulad ngayon. Batay sa pinili ni Lot, maliwanag na kabaligtaran pa nga. Nang lumipat si Lot sa Sodoma, napaligiran siya ng marahil ang pinakamasasamang tao sa buong mundo noong panahong iyon. May isang kapansin-pansing talata sa napakagandang aklat ni George Adam Smith na “The Historical Geography of the Holy Land,” na tumatalakay lalo na sa Lambak ng Dagat na Patay:

“Sa kakila-kilabot na lubak na ito, ang pirasong ito ng mga dakong impiyerno na lumitaw sa ibabaw, ang impiyernong ito na tinatamaan ng sikat ng araw, dito inilagay ng sinaunang tao ang tagpo ng pinakakakila-kilabot na hatol sa kasalanan ng tao. Ang liyab ng Sodoma at Gomorra ay inihagis sa buong haba ng kasaysayan ng Kasulatan. Ito ang kilala at pamantayang hatol sa kasalanan. Ang kuwento ay isinalaysay sa Genesis; ito’y ginamit sa

Deuteronomio, ni Amos, ni Isaías, ni Jeremias, ni Ezekiel at Sofonias, at sa Panaghoy. Higit sa isang beses itong ginamit ng ating Panginoon bilang larawan ng hatol na ibinababala Niya sa mga lungsod na doo'y walang kabuluhang ipinangangaral ang Salita, at nadarama nating napapaso ng apoy ang ating sariling mga pisngi. Binanggit ito nina Pablo, Pedro at Judas. Sa Apocalipsis, ang lungsod ng kasalanan ay tinatawag sa espiritu na Sodoma.

Ang Sodoma at Gomorra ay maluluhong lungsod, mga lungsod na naghahari ang kasaganaan at kinalimutan ang Diyos; at kapag kinalimutan ang Diyos, hinahayaan ng mga tao ang kanilang sarili na mahulog sa lahat ng uri ng kalayawan ng laman. Kaya ang kasalanan ng Sodoma at Gomorra ay naging napakasama hanggang umabot sa Langit, at natatandaan ninyo kung paanong sinasabing bumaba ang Diyos para tingnan kung talagang kasingsama nga ito ng ulat na nakarating sa Kanya. Iyan, siyempre, ang tinatawag ng mga teologo na anthropomorphism. Ang ibig sabihin ng anthropomorphism ay ang pagsasalita tungkol sa Diyos sa paraan ng tao. Siyempre alam ng Diyos ang lahat tungkol sa Sodoma at Gomorra, alam Niya ang lahat ng kasalanan nito, gaya ng alam Niya ang lahat ng kasalanan mo, ang iyong kasamaan, alam Niya ang mga bagay na itinatago mo, inililihim mo maging sa pinakamalalapit mong kaibigan, alam Niya ang lahat ng iyon; kaya mabuti pang kilalanin mo na ito at sabihing tulad ni Agar, “Ikaw ay Diyos na nakakikita sa akin” (Genesis 16:13). Maaari mong subukang takpan ang iyong kasalanan, maaari mong subukang itago ito, pero “Tiyakin ninyong aabutan kayo ng inyong kasalanan” (Bilang 32:23).

Alam ng Diyos ang nangyayari sa Sodoma, pero kapag sinasabing bumaba Siya para tingnan kung talagang kasingsama ito ng mga ulat, ang ibig lang sabihin nito ay ito: ang Diyos ay walang hanggan ang pagtitiis at puno ng magiliw na awa, at naghihintay Siya baka sakaling may kahit kaunting palatandaan ng pagsisisi ng tao. Anuman ang kasalanang sumira sa iyong buhay, anuman ang nakatagong kasalanan, ang lihim na kasalanan, mga kasalanang hindi man lang inaakala ng ilan sa pinakamamahal mong kaibigan na pinapayagan mo sa iyong buhay, kung babaling ka kay Cristo, kung babaling ka sa Diyos nang may pagsisisi, inaamin ang iyong pagkakasala, ipinahahayag ang iyong kasalanan at nagtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo, may kapatawaran sa Kanya upang Siya'y katakutan. Sana ang mga lalaki at babaeng sinasabihan ng kanilang konsensiya na namumuhay sila sa kasalanan, na inaakusahan ng kanilang konsensiya na lumalabag sila sa banal na kautusan ng Diyos, ay bumaling sa Kanya gaya ng ginawa ni David nang sa wakas ay magising ang kanyang konsensiya, at siya'y sumigaw, "O Panginoon, patawarin Mo ang aking kasamaan; sapagkat ito'y malaki" (Awit 25:11). Ang dahilan kung bakit maraming tao ang hindi kailanman napapawi ang kanilang kasamaan ay dahil lagi nilang sinisikap maliitin ito. Baka akalain mong sasabihin ni David, "O Diyos, pawiin Mo ang aking kasamaan, sapagkat ito'y *hindi* naman gaanong malaki, kaya patawarin Mo na." Hindi; hindi na sinisikap ni David na takpan ito ngayon. Ginagawa niya iyon noon. Sinabi niya na nang sikapin niyang takpan ito, "nanlumo ang aking mga buto;" pero, "Ipinahayag ko ang aking kasalanan sa Iyo," sabi niya, "at ang aking kasamaan ay hindi ko itinago" (Awit 32:3-5). Kailangan ang isang dakilang Diyos para patawarin ang malaking kasamaan, at ang ating dakilang Diyos ay nagagalak

na pawiin ang malalaking kasalanan, iligtas ang malalaking makasalanan at gawin silang dakilang mga banal.

Kaya bumaba ang Diyos para tingnan ang tunay na kalagayan sa Sodoma, at walang pagsisisi, walang lungkot dahil sa kasalanan, walang pakiramdam ng pagkakasala. Ipinagmalaki pa nila ang kanilang kasamaan sa harap mismo ng mga anghel na nasa harapan ni Jehova na bumaba upang iligtas si Lot at ang kanyang pamilya mula sa kakila-kilabot na kalagayang iyon. Sinasabi sa atin sa sulat ni Pedro na si Lot ay isang taong matuwid, at “ang taong matuwid na iyon, sa pagkakita at pagkarinig, ay nagdalamhati ang kanyang matuwid na kaluluwa araw-araw dahil sa kanilang masasamang gawa” (2 Pedro 2:8). Hindi ako gaanong naaawa sa kanya. Hindi naman niya kailangang magdalamhati nang ganoon, sapagkat lumipat siya sa Sodoma kahit wala siyang dapat gawin doon. Isa siyang banal na nasa maling lugar, at dahil doon ay lagi siyang nababalisa at nababagabag sa kalagayan sa paligid niya. Hindi nababalisa si Abraham; hindi nababagabag ang kanyang kaluluwa sa kanilang masasamang gawa. Naroon siya sa itaas kasama ng Diyos, nilalanghap ang malinis na hangin ng pakikipag-isa sa Makapangyarihan, pero hinayaan ni Lot ang kanyang sarili na bumaba sa gitna ng kamunduhang ito at ng di-masabing kabulukan. Naligtas siya, pero mababasa natin na iyon ay “na parang sa pamamagitan ng apoy.” Natatandaan ninyo kung paano dumating ang mensahe, “Mayroon ka pa bang iba rito? Ang iyong manugang na lalaki, at ang iyong mga anak na lalaki, at ang iyong mga anak na babae, at ang sinumang iyo sa lungsod, ilabas mo sila sa dakong ito” (Genesis 19:12). At natatandaan nating lumabas si Lot at tinawag ang kanyang mga manugang at sinabi sa kanila, “Bumangon kayo, umalis kayo sa dakong ito; sapagkat gugunawin ng Panginoon

ang lungsod na ito” (Genesis 19:14). Pero sinasabi sa atin, “Siya’y naging parang nagbibiro sa paningin ng kanyang mga manugang.” Ang problema, napakatagal na niyang namuhay nang halos kaptantay ng pamumuhay nila, kaya ngayong sa wakas ay seryosong-seryoso na siya, walang kapangyarihan ang kanyang patotoo. Alam ng ilan sa inyo bilang mga Cristiano kung ano ang ibig sabihin niyan. Sumasabay kayo sa sanlibutan, nakikibahagi sa mga bagay ding ginagawa ng mga makamundo, at saka susubukan ninyong magpatotoo para sa Diyos, at tingnan ninyo kung gaano kaliit ang halaga ng inyong patotoo.

May kuwento tungkol sa isang dalagang Cristiano na nagpunta sa isang sayawan, pero nagpasya siyang manatiling tapat kay Cristo. Habang nagsasayaw sila sa sahig ng isang binatang hindi makadiyos, sinabi niya rito, “Paumanhin, Cristiano ka ba?”

“Aba, hindi,” sabi nito; “ikaw rin naman, hindi; tama ba?”

“Oo, Cristiano ako,” sabi niya.

“E, ano naman ang ginagawa mo rito?”

Kahit ang makamundo ay nakita ang di-pagkakatatugma ng isang Cristiano na nasa ganoong samahan. Walang tiwala kay Lot ang kanyang mga manugang. “Mabait na matanda siya, pero kakatwa; pero madaling pakisamahan, madaling kasundo. At may magaganda siyang mga anak na babae, at mas gusto rin naman naming mapangasawa ang ganitong mga dalaga,” maaaring sinabi nila. Pero walang kapangyarihan ang kanyang patotoo, at hindi sila nakinig nang tawagin niya silang umalis, at kinaumagahan ay minadali ng mga anghel si Lot at sinabi, “Tumakas ka para sa iyong buhay; huwag kang lilingon sa likuran mo, ni huwag kang titigil sa buong kapatagan; tumakas

ka sa bundok, baka ka mapahamak” (Genesis 19:17). Halos hindi pa sila nakalalabas nang bumagsak ang unos ng paghatol.

Ano ba talaga ang nangyari? Maraming pagsisiyasat na ang ginawa ng mga arkeologo sa mababang lambak na iyon, at napagpasyahan nila na sa mga burol sa paligid ay may malalaking deposito ng asupre at petrolyo sa loob ng maraming siglo. Kung nang umagang iyon na umalis si Lot sa lungsod ay nagpalindol ang Diyos nang malakas, at may bagyong may kidlat, at ang mga imbak na petrolyo ay nagliyah dahil sa kidlat mula sa langit, tiyak na magpapaulan ng apoy at asupre sa dakong iyon. Sinasabi sa atin ni Professor Kyle na natuklasan nila sa timog-kanlurang dulo ng Dagat na Patay ang maliwanag na siyang mismong mga pundasyon ng mga lungsod ng Sodoma at Gomorra. Maraming tao, na sumusunod sa salaysay ni Josephus, ang nag-akalang ang mga lungsod na iyon ay nalibing sa ilalim ng tubig ng dagat, pero sa timog na dulo ng dagat ay may malaking burol ng asin na tinatawag na Mount Usdum, at hindi nahihirapan ang mga arkeologo na makilala sa salitang “Usdum” ang “Sodoma” ng Biblia. Nang siyasatin nila, natagpuan nila sa ilalim ang mga guho ng isang sinaunang lungsod, mga katibayan na may malaking lungsod doon napakatagal na ang nakararaan.

Natatandaan ninyo kung paano sinasabi sa atin ng Salita ng Diyos na nang ligtas nang makalabas sa lungsod ang asawa ni Lot, lumingon siya at naging haliging asin. “Naku,” sabi ng mga mapag-alinlangan, “alamat lang iyan ng Lumang Tipan; walang makapaniniwala diyan!” Sinasabi sa atin ni Dr. Kyle na hindi siya nahihirapang paniwalaan iyon, sapagkat habang nagsisiyasat sila isang araw, dumating ang isang napakalakas na bagyo na nag-angat sa tubig ng Dagat na Patay sa hangin, at

bago pa nila namalayan, nabalot na sila ng asin nang husto na maaari sanang hindi na sila makagalaw, at di-magtatagal ay matatakpan sila nito kaya sila man ay magiging mga haliging asin kung hindi dumating ang tulong. Maaaring ganoon ang nangyari sa asawa ni Lot, pero itinuturo tayo ng ating Panginoong Jesu-Cristo pabalik sa babaeng iyon at sinasabi, “Alalahanin ninyo ang asawa ni Lot.”

Bakit natin siya dapat alalahanin? Sapagkat siya’y *halos* naligtas na, pero napahamak! Narinig niya ang Salita ng buhay, nagsimula siyang sumunod dito, pero lumignon siya at namatay. Para bang sinasabi ng Panginoong Jesu-Cristo, “Mag-ingat kayo na hindi rin mangyari sa inyo ang ganoon. Alalahanin ninyo ang asawa ni Lot.”

Pero ano ang nagpapatay sa Dagat na Patay? Patay nga ito. Walang isdang nabubuhay rito. Ang mga isdang bumababa mula sa tabang na tubig ng Jordan at pumapasok sa Dagat na Patay, sa loob lamang ng ilang minuto ay makikitang palutang-lutang na sa ibabaw ng tubig na nakataas ang mapuputing tiyan, at di-magtatagal ay itinatapon sila sa dalampasigan na nababalot ng asin. Ang tanging nilalang na natagpuan ng mga siyentipiko na nabubuhay sa dagat ay isang napakaliit na hipon; maliban doon ay walang buhay sa Dagat na Patay. Maliwanag na sa ilalim ng dagat na iyon ay may mga nakatagong pinagmumulan na doon patuloy na sinisipsip ng tubig nito ang ilang kemikal. At ang Ilog Jordan ay nagbubuhos dito ng mahigit pitong milyong galon ng tubig araw-araw, dala sa dagat ang iba’t ibang mineral na naiipon nito habang bumababa mula sa malapit sa Bundok Hermon, tuluy-tuloy sa mahiwagang bitak na iyon ng lupa hanggang sa wakas ay mabuhos sa Dagat ng Kapatagan na ito.

Walang labasan ang Dagat na Patay. Patuloy itong tumatanggap ng tubig, pero tila walang lumalabas maliban sa pagsingaw. Hindi ito tumataas. Sobrang init ng araw kaya sumisingaw ang tubig at naiiwan ang mga mineral. Ang tubig ng Dagat na Patay ay may halos dalawampu't anim na porsiyentong solidong bagay. Ang tubig ng Karagatang Atlantiko at Pasipiko ay may apat hanggang anim na porsiyentong solidong bagay. Kaya makikita ninyo kung gaano kalapot ang tubig ng Dagat na Patay. Napakalaking aral iyan—laging tumatanggap at hindi kailanman nagbibigay! May palagay ako na ang ilan sa inyo ay ilang taon nang dumadalo sa mga pagtitipon, nakikinig sa Ebanghelyo sa buong panahong ito, pero hindi kailanman nakikipag-usap sa ibang tao tungkol kay Cristo. Lagi kayong tumatanggap at hindi kailanman nagbibigay. Pero isipin din ang makamundo, kay totoo nito sa kanya! Isipin ang mga pagpapalang patuloy na ibinubuhos ng Diyos sa kawawang napapahamak na sanlibutang ito, pero milyun-milyong tao ang hindi kumikilala sa Kanyang kabutihan, hindi kailanman nagbabalik sa Kanya ng pag-ibig at pagsambang nararapat sa Kanya, at lubos na walang pakialam sa pangangailangan ng mga nasa paligid nila. Kung gusto mong magkaroon ng sariwa, maliwanag at masayang karanasan, kung gayon habang tinatanggap mo ang kabutihan ng Panginoon, ipasa mo ito sa iba.

“May nagpakita ba sa iyo ng kabutihan?

Ipasa mo.

Hindi iyon para sa iyo lamang;

Ipasa mo.”

At habang ipinapasa mo ito, ibinabalik mo sa Diyos ang kaluwalhatiang nararapat sa Kanyang pangalan, at ang sarili mong buhay ay nagiging sariwa, matamis at masaya.

Dumating ang panahon sa kasaysayan ng Israel na kinailangang harapin sila ng Diyos nang mahigpit dahil sa kanilang kasalanan, at ipinaalala Niya sa kanila ang Kanyang ginawa noon sa Sodoma at Gomorra, na sinasabi, “Aking ibinuwal ang ilan sa inyo gaya nang ibuwal ng Diyos ang Sodoma at Gomorra, at kayo’y naging parang dupong na naagaw sa apoy; gayunma’y hindi kayo nanumbalik sa Akin.” Ibig sabihin, pinahintulutan ng Diyos na dumating ang ilang kapahamakan sa bayang Israel at nais Niyang magising sila dahil dito. Alam kong gusto ng mga tao na alisin ang Diyos sa sarili Niyang mundo. Pinag-uusapan natin ang kalagayan sa bansang ito at ang tagtuyot at iba pang masasamang kalagayan, at ayaw isipin ng mga tao na may kinalaman ang Diyos dito, pero hindi Siya bumaba sa Kanyang trono. Siya pa rin ang Namamahala sa sansinukob, at nagdurusa tayo dahil sa paglimot natin sa Kanya. Walang lupaing higit na pinagpala ng Diyos kaysa rito, at ganoon din ang Israel, pero pinahintulutan Niya ang taggutom at lindol at, “Gayunma’y,” sabi Niya, “hindi kayo nanumbalik sa Akin—kaya may isa na lamang natitira, kailangan Ko kayong harapin nang tuwiran. Sapagkat gagawin Ko ito sa iyo, *Humanda kang humarap sa iyong Diyos.*”

Ang pinakadakilang aral na hatid sa atin ngayon ng Dagat na Patay, ang kakila-kilabot na alaala ng isang nawasak na kabihasnan, ay ang babalang ito, “Malibang kayo’y magsisi, kayong lahat ay mapapahamak ding gayon” (Lucas 13:3). Habang nakatayo ako roon na nakatanaw sa tubig nito, para bang naririnig ko ang salita ng propeta na muling nagsasabi,

“Humanda kang humarap sa iyong Diyos.” “Kakila-kilabot na bagay ang mahulog sa mga kamay ng Diyos na buhay” (Hebreo 10:31). Inaakala ng mga tao na makagagawa sila ng kasalanan nang walang parusa dahil hindi agad isinasagawa ang hatol laban sa masamang gawa, at patuloy nilang ipinagmamalaki ang kanilang kasamaan sa harap ng Diyos, na maaaring maghintay nang may mahabang pagtitiis pero sa wakas ay hahampas sa paghatol.

Mahal kong kaibigang hindi pa ligtas, “Sapagkat may poot, mag-ingat ka baka ka Niya alisin sa pamamagitan ng Kanyang hampas: kung magkagayon ay hindi ka maililigtas ng malaking pantubos” (Job 36:18). Kahit ang pantubos ng krus ay walang magagawa kung patuloy mong tatanggihan ang Isang nakabitin sa krus na iyon. Kung ayaw mo kay Jesus, wala nang ibang kaligtasan ang Diyos para sa iyo, at kailangan mo Siyang harapin sa paghatol kung ayaw mo Siyang harapin sa biyaya. Nagtiwala ka na ba sa Kanya? Handa ka na bang magtiwala sa Kanya? Nararamdaman mo ba ang bigat ng iyong kasalanan at nananabik ka ba sa kaligtasan? Kung gayon, tumakbo ka sa Kanya na naghihintay na marinig ang iyong nagsisising daing at iligtas ang iyong nagkasalang kaluluwa.

Mga Libingan sa Ehipto

“At sinabi nila kay Moises, Dahil ba walang mga libingan sa Ehipto, kaya mo kami inilabas upang mamatay sa ilang? Bakit mo ito ginawa sa amin, na inilabas mo kami sa Ehipto?” (Exodo 14:11).

Sa pangkalahatan, sa palagay ko, matagal ko nang naunawaan ang pang-uuyam sa sinabing ito ng mga anak ni Israel, pero hindi ko talaga naramdaman ang buong bigat nito hanggang sa bumisita kami kamakailan sa lupain ng Ehipto. Bukod sa paggugol ng ilang panahon sa Palestina, taimtim kong hangarin na makita ang lupain kung saan kahanga-hangang ginamit ng Diyos si Jose, kung saan nanirahan nang maraming taon ang bayang Israel at kung saan sila iniligtas palabas, at kung saan, makalipas ang mahahabang siglo, nakahanap ng kanlungan ang Sanggol na si Jesus nang dalhin Siya roon nina Jose at Maria upang makatakas sa galit ni Herodes. Napakainteresante nang makarating kami roon, nang maupo kami noong gabi ng Araw ng Panginoon sa isang Pagsamba ng Hapunan ng Panginoon nang alas-singko sa sinaunang bayan ng Heliopolis; at nang dumungaw kami sa bintana, sa kabilang kalye ay may nakita kaming isang baluktot at buhol-buhol na puno, na ayon sa kanila ay mga siyam na raang taon na, pero sumibol daw mula sa punong mas higit pang matanda. Puno ito ng mga piraso ng basahan at papel na nakatali sa mga sanga nito. Sabi ng tradisyon, sa ilalim mismo ng punong iyon nagpahinga si Maria, ang ina ni Jesus, at pinaliliguan niya ang banal na Sanggol, nang may dumaang isang kaawa-awang ketongin at humingi ng limos. Sa halip na bigyan siya ng pera, ibinuho daw ng ina ni Jesus sa kanya ang pinagpaliguan, at sa isang

iglap ay luminis siya nang lubusan! At dahil sa sinasabing himalang iyon, malaking kapangyarihan ang iniuukol ng mga Copto at ng iba pa sa punong iyon, at isinusulat nila ang kanilang mga panalangin sa papel o tela at itinatali sa mga sanga nito, umaasang sasagutin ang mga iyon dahil banal daw ang lugar. Nakakalungkot at nakakaawa ang lahat ng iyon—ang kahabag-habag na kamangmangan at pamahiin ng mga taong nagdadala ng pangalang Cristiano, pero para sa kanila ay saradong aklat ang Bagong Tipan.

Literal kaming *bumaba* sa Ehipto. Mga labing-isang araw kami sa Palestina at gusto pa sana naming magtagal, pero sa Gospel Center sa Cairo ay may inihandang isang linggong Bible Conference, at ipinadala ang paanyaya sa lahat ng misyonero ng iba't ibang samahan na pumunta para sa limang araw na pag-aaral ng Biblia. Kaya kinansela namin ang huling apat na araw ng balak naming pagbisita sa Jerusalem at sumakay kami ng tren papuntang Cairo para makaabot sa programang ito. Tiyak ang loob namin na gawa iyon ng Panginoon, dahil napakasaya ng panahon ng paglilingkod namin kasama ang mga minamahal na misyonerong iyon. Umalis kami sa Jerusalem nang umaga, sakay ng tren papuntang Ehipto, sa isang riles na tumatawid mismo sa Tangway ng Sinai hanggang Cairo. Magkatabing-magkatabi ang bago at lumang paraan ng paglalakbay. Habang bumababa kami mula sa Jerusalem, sumilip lang kami sa bintana at nakita namin ang mahahabang karaban ng mga kamelyo, minsan tatlumpu, apatnapu o limampung hayop nang sabay-sabay, mabagal na naglalakad sa disyerto, at naroon naman kami sa tren na de-singaw, nagmamadali papuntang Ehipto. Sinasabi sa atin na labing-isang araw lang sana ang kakailanganin ng Israel sa paglalakbay sa daan ding iyon, pero apatnapung taon ang inabot nila bago

nakarating sa Canaan sa ibang ruta, higit sa lahat dahil sa kanilang di-pananampalataya. Sampung oras lang ang inabot namin.

Marami kaming nakitang talagang kawili-wili. Habang humahagibis kami sa lupain ng mga Filisteo, nakita namin ang bato ng Etam, at ang kuweba kung saan nagtago si Samson matapos niyang patayin ang mga Filisteo. Marami pang ibang lugar na mahalaga sa kasaysayan, napakarami para isa-isahin. Nasiyahan kami sa napakagandang tanawin ng disyerto. Dumating kami sa El Kantara sa pampang ng Suez Canal nang gabi, mga alas-sais, at doon kami naghapunan, sinuri ng Customs ang aming mga bagahe, at saka kami tumuloy sa Ehipto mismo at sa Cairo, na narating namin nang mga alas-diyes ng gabi, at naroon ang mabubuti naming kaibigan, sina Mr. at Mrs. Boutros at iba pa, naghihintay sa amin. Inihatid nila kami sa Maadi, sa tahanan ni Dr. Wilson, isang masigasig na Cristiano at empleyado ng Ospital ng Pamahalaan, na ang pangunahing gawain ay gamutin ang mga Ehipsiyo sa sakit sa mata. Libu-libo sa kanila ang may trachoma. Isa iyan sa mga bagay na lubhang nakakaawa sa isang bansang Mohammedan. Doon, nakaupo sa ilalim ng mainit na araw ang mga kawawang batang paslit, ang kanilang nagnanaknak na mga talukap ng mata ay balot ng mga langaw na tiyak na labis na nagpapahirap sa kanila, pero kapag itinaas ng mga bata ang kanilang kamay para itaboy ang mga ito, kung minsan ay sinasabi ng mga magulang, “Huwag ninyong gambalain ang mga iyan; kalooban ni Allah na kagatin kayo ng mga langaw.” Hindi kataka-takang daan-daan sa kanila ang tuluyang nabubulag, bagaman malaki ang ginagawa ng mga awtoridad na British, kasama ang Pamahalaan ng Ehipto, upang turuan ang mga tao na kailangan ang tamang paggamot, at ipakita sa kanila na hindi totoong

kailangan nilang mabulag, kundi maaari silang gumaling kung maaagapan ang sakit.

Marami kaming nakitang kawili-wili habang ipinapasyal kami ng aming mga kaibigan sa Cairo, isang kahanga-hangang lungsod na humahaba nang mga limang milya sa silangang pampang ng Nilo. Ang lumang pangalan ng Ehipto ay Mizraim, at sabi nila ang ibig sabihin niyon ay “ang lupain ng dalawang makipot.” Bagay na bagay ito—dalawang makitid na guhit ng lupang natatamnan sa magkabilang panig ng Ilog Nilo. Ilang milya lang ang layo at nasa disyerto ka na, at walang tigil ang pakikipaglaban para hindi masakop ng buhangin ng disyerto ang lupang natatamnan. Ang Nilo, alam naman ninyo, ay bumabaha taun-taon maliban kung may di-inaasahang pangyayari, gaya ng kakulangan ng ulan sa Etiopia; pero kung wala, inaapawan nito ang buong bansa, at saka itinatanim ng mga taga-roon ang kanilang butil ayon sa utos, “Ihagis mo ang iyong tinapay sa ibabaw ng tubig, sapagkat masusumpungan mo ito pagkaraan ng maraming araw.” Lumulubog ang binhi sa malalim na putik na dala ng ilog, at kadalasan ay maaasahan ang masaganang ani. Napakalaking aral ito sa ating mga nagsisikap mangaral ng Ebanghelyo. Kakaunti ang alam natin kung saan aabot ang Salitang ipinapahayag natin. Hindi ko masasabi, habang sinisikap kong itaas si Cristo, kung may tumatanggap ng Salita o wala. Pero tungkulin kong maghasik ng binhi at umasang makikita ko ang bunga pagkaraan ng maraming araw. Kapag tumayo ang isang tao sa Hukuman ni Cristo, baka malaman niya ang tungkol sa maraming naligtas na hindi niya kailanman nalaman dito sa ibaba.

Nang manirahan ang Israel sa Ehipto, mga 1600 taon bago si Cristo, sinaunang kaharian na ito noon pa man. Ang malalaking

piramide, na nasa mga walong milya sa timog-kanluran ng Cairo sa kabila ng Nilo, ay itinayo, sa abot ng natuklasan ng mga arkeologo, mga 2900 taon bago si Cristo, at ang mas maliliit na piramide ng Memphis at Saccarah ay sinasabing 5000 taon na. Baka may magtanong, Tugma ba iyan sa kuwento ng baha? Ang baha, sa paniniwala ko, ay nangyari mga lima o anim na raang taon bago niyon. Sa personal, mas hilig kong isiping mas tama ang sistema ng kronolohiya na batay sa maingat na pag-aaral ng Septuagint kaysa sa kay Usher, at iuulong nito ang kasaysayan nang halos isang libong taon nang mas maaga kaysa sa batay sa tinanggap na teksto. Nakita ng bayang Israel ang malalawak na templong iyon, nakita nila ang mga obelisko, nakita nila ang mga piramide at ang Sphynx. Naroon na ang mga ito sa kanilang panahon. Nakatayo pa rin ang mga ito, mga bantayog ng kapalaluan ng tao, at ng paniniwala ng sinaunang mga Ehipsiyo sa buhay na walang hanggan, sapagkat ang malalaking istrukturang piramideng ito ay pawang mga libingan.

Ang Ehipto ay larawan ng Diyos para sa sanlibutan. Isinugo Niya si Moises upang iligtas ang Kanyang bayan palabas ng Ehipto. Ngayon, sa Bagong Tipan ay mababasa natin na ibinigay ng Panginoong Jesus ang Kanyang sarili para sa atin upang iligtas tayo sa kasalukuyang masamang sanlibutang ito. Ito ang ating Ehipto. Napakadaling ipaalala nito ang mga bagay ng sanlibutan: sa karunungan nito, sapagkat bantog ang karunungan ng mga Ehipsiyo; sa kayamanan nito, sapagkat napakarangya ng pamumuhay ng mga Ehipsiyo; sa pag-ibig nito sa kalayawan, sapagkat sa mga Ehipsiyo ay ginawa nang eksaktong agham ang paghahanap ng kasiyahan; at saka sa pag-ibig nito sa katanyagan at karangalan, sapagkat ang mga ito ang laging pinagsikapang abutin ng mga hari ng Ehipto.

Gayunman, habang iniisip natin ang dakilang lupaing iyon ngayon, nasasabi rin natin ang mismong mga salitang binigkas ng bayang Israel nang galit nilang kausapin si Moises dahil hindi sila agad nadala sa lupang pangako na sinabi niya sa kanila. Napakainteresante ng kanilang kasaysayan. Larawan sila ng mga makasanlibutang tao saanman na nasa pagkaalipin ng kasalanan. Sinasabi sa atin ni Apostol Pablo, tungkol sa kanilang kasaysayan, “Ang lahat ng mga bagay na ito ay nangyari sa kanila bilang mga halimbawa; at isinulat ang mga ito bilang babala sa atin, na inabot ng katapusan ng mga panahon.” May ilang bagay na matututunan natin sa talatang iyan. Pansinin, “Ang lahat ng mga bagay na ito ay nangyari.” May ilang tao ngayon na nagsasabing hindi raw nangyari ang mga ito kailanman. Pero sinasabi ng Espiritu Santo, “Ang lahat ng mga bagay na ito ay nangyari.” Pero higit pa rian ang sinasabi Niya. Ipinapakita Niya na may dahilan ang pagkakaganap ng mga ito—na may nasa isip ang Diyos na nais Niyang ilarawan para sa ibang tao sa paghihirap at pagkatubos ng Israel. Kaya mababasa natin na ang lahat ng mga bagay na ito ay nangyari sa kanila bilang mga larawan, at isinulat ang mga ito para sa ating pagkatuto at pagtuturo, tayong inabot na ng katapusan ng mga panahon.

Isipin ang Paskuwa. Hindi na natin kailangang manghula kung ano ang kahulugan niyon. “Si Cristo, ang ating Kordero ng Paskuwa, ay inihandog para sa atin: kaya ipagdiwang natin ang pista, hindi sa lumang lebadura, ni sa lebadura ng masamang hangarin at kasamaan; kundi sa tinapay na walang lebadura ng katapatan at katotohanan.” Napakagandang larawan ng katubusang nasa kay Cristo Jesus ang makikita ninyo rian! Magpapadala ang Diyos ng hatol sa lupain, at sinabi Niya sa kanila: “Ang buwang ito ay magiging pasimula ng mga buwan

para sa inyo: ito ang magiging unang buwan ng taon para sa inyo.” Pansinin ninyo, *hindi* ito ang pasimula ng mga buwan. Kabaligtaran pa nga. Ito ang ikapitong buwan ng taon, pero sinabi Niya, “Ito ang magiging pasimula ng mga buwan para sa inyo,” dahil magsisimula sila nang panibago, bibilangin mula sa panahong sila ay tinubos. Kaya nga sinabi ni Cristo kay Nicodemo, “Malibang ang isang tao ay ipanganak na muli, hindi niya makikita ang kaharian ng Diyos.” Sa sandaling maligtas ang isang tao, doon talaga nagsisimula ang buhay; ganap na bagong simula ito, sapagkat ang lahat ng sumasampalataya sa Ebanghelyo ay ipinanganak mula sa itaas. Naranasan na ba ninyo ang ganito? Nalaman na ba ninyo kung ano ang magtiwala sa Panginoong Jesu-Cristo at sa gayon ay magsimulang muli? Natagpuan na ba ninyo ang inyong sarili na alipin ng kasalanan at ng iba’t ibang masasamang bisyo na hindi ninyo kayang takasan sa sarili ninyong lakas? Baka nasabi na rin ninyo kung minsan, kasama ni Tennyson:

“O, *sana’y may taong bumangon sa akin,
Upang ang taong ako ngayon ay mawala na rin.*”

Nais ng Diyos na bigyan kayo ng bagong simula; nais Niyang lumikha sa inyo ng bagong kalikasan. Sa pamamagitan ni Cristo, maaari kayong ipanganak na muli at mapalaya sa pagkaalipin ng kasalanan.

Pero napakahilig ng mga tao na umiwas sa dakilang katotohanang ito. May kuwento tungkol sa isang madalas mangaral sa talatang iyon, “Kailangan kayong ipanganak na muli,” na may nagsabi sa kanya, “Noong huling punta mo rito, iyan ang ipinangaral mo, at noong bago pa niyon, at ngayon iyan na naman ang ipinangangaral mo. Bakit napakadalas mong

ipangaral ang talatang ito, ‘Kailangan kayong ipanganak na muli?’” At tumingin sa kanya ang mangangaral nang nakangiti, at sumagot, “Dahil *kailangan* talaga kayong ipanganak na muli!” Nais ng Diyos na maitanim ang katotohanang iyan sa kaluluwa ng mga tao. “Ang buwang ito ay magiging pasimula ng mga buwan.” Magsisimula sila sa ilalim ng nag-iingat na dugo ng Kordero. Pansinin ang tatlong pananalita:—“Kumuha ng *isang* kordero,” “Ang kordero,” “*Inyong* kordero.” Ang kordero ay larawan ng Panginoong Jesu-Cristo. Isa lang ba Siya sa mga tagapagligtas ng sanlibutan, *isang* kordero? O dumating na ba kayo sa puntong masasabi ninyo, “Hindi, hindi ko kailanman maiisip na ipantay Siya sa ibang mga guro; para sa akin Siya *ang* Kordero”? Kaya ba ninyong humakbang pa nang isa? Masasabi ba ninyo, “Siya ang *aking* Kordero, ang *aking* Tagapagligtas, ang Isa na sa Kanyang gawaing pagtubos ako nagpapahinga ngayong gabi”? *Inyong* kordero? Sinabi ni Moises, “Kayo ang papatay sa kordero.” Kayo at ako ay may bahagi sa pagpatay sa Kordero. Ang ating mga kasalanan ang naglagay sa Kanya sa krus sa Kalbaryo. Dahil sa kung ano tayo at sa kung ano ang ginawa natin kaya Siya pumunta sa krus.

Oo, ikaw na hindi pa ligtas, may bahagi ka sa kamatayan ng Anak ng Diyos. Ngayon, magkakaroon ka ba ng bahagi sa kaligtasang Kanyang tinapos sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan? Hindi sapat na namatay si Cristo; sinabi ng Diyos, “At kukuha kayo ng isang bigkis ng hisopo, at isasawsaw ninyo ito sa dugong nasa palanggana, at iwiwisik ninyo sa mga haligi ng pinto at sa itaas ng pintuan, at pumasok kayo sa bahay, sapagkat dadaan Ako ngayong gabi upang humatol, pero kapag nakita Ko ang dugo ay lalampasan Ko kayo.” Ano ang ibig sabihin nito? Ang ibig sabihin nito ay ang pag-angkin sa kamatayan ni Cristo sa pamamagitan ng pananampalataya para

sa inyong sariling katubusan. Nagtiwala na ba kayo kay Cristo? Naiwisik na ba ang dugo sa haligi ng inyong pinto? Nasa loob na ba kayo, sa lugar na ligtas? Kung oo, salamat sa Diyos, hindi na kayo kailanman maaabot ng hatol diyan.

Pero pansinin ngayon na hindi lang kaisipan ng Diyos na maligtas sila sa Ehipto nang gabing iyon, kundi na mailigtas sila palabas nito nang lubusan. Ayaw Niyang magpatuloy tayo kasama ng sanlibutan matapos Niya tayong iligtas. Sinabi Niya kay Moises, “Pahimpilin mo ang bayan sa pagitan ng mga bundok at ng dagat,” at sa likuran nila ay ang hukbo ni Faraon, at labis na nabagabag ang bayan at sinabi nila, “Hindi ito pagliligtas. Dahil ba walang mga libingan sa Ehipto kaya mo kami inilabas upang mamatay sa ilang?” Walang mga libingan sa Ehipto! Aba, iyan nga ang lagi ninyong makikita sa Ehipto. Walang ibang bansang nagpahalaga nang ganoon sa mga libingan kundi ang mga Ehipsiyo. Saanman kami pumunta sa Ehipto, itinuturo ng aming mga kaibigan ang mga libingan—hindi lang mga libingan ng kanilang mga makapangyarihang tao, mga hari at mga saserdote at mga babaeng saserdote, kundi pati mga libingan ng mga hayop, mga libingan ng mga buwaya at ng mga baka at ng iba pang nilalang. Pumasok kami sa mga bagong tuklas na catacomb at nakita namin ang mga libingan ng dalawampu’t apat na malalaking toro, at inilibing ang mga hayop na ito sa malalawak na mausoleo na sa sobrang taas ay kailangan mong umakyat para sumilip sa loob, at wala nang laman ang lahat ng ito ngayon dahil inalis na ang mga momya at inilagay sa eksibisyon. Mga libingan sa Ehipto? Ang mga piramide, ang malalaking istrukturang iyon, ay mga libingan lamang. Sakop ng Great Pyramid ang labintatlong ektarya ng lupa, pero ang napakalaking buntong na iyon ay walang iba kundi isang libingan, gaya ng iba.

Binisita namin ang Royal Egyptian Museum. Nakita namin ang napakaraming kayamanang inilabas mula sa libingan ni Tutankhamen, isang libingang may halos di-kapani-paniwalang dami ng yaman at lahat ng uri ng palamuti, mamahaling bato, at mga muwebles na talagang nakamamangha. Lubhang kawili-wili ang lahat ng ito, at nagbibigay ng kahanga-hangang sulyap sa sibilisasyon noong unang panahon. Ehipto, isang dakilang Ehipto, pero larawan ng sanlibutan. Walang matatag dito. Maaari kang mabuhay para sa sanlibutan, maaari mong habulin ang mga kalayawan nito, maaari mong hanapin ang mga karangalan nito, maaari mong ipunin ang kayamanan nito, at ano ang matatagpuan mo? Isang libingan lamang. Gusto mo bang magkaroon ng bagay na mananatili lampas sa libingan? Iyan ang iniaalok sa iyo kay Cristo.

Ang natatanging akdang nakarating sa atin mula sa sinaunang Ehipto ay ang “The Book of the Dead.” Nakasulat sa “The Book of the Dead” ang kanilang mga makapangyarihang hari. Pero ang pinagpalang Aklat ng Diyos ay nagsasalita tungkol sa isang Aklat ng Buhay. Nakasulat ba roon ang pangalan mo?

Mga libingan sa Ehipto? Nasa lahat ng dako ang mga ito. At ganyan din ang sanlibutan. Saanman kayo pumunta, naroon ang mga patay. Pero dumating ang pinagpalang Anak ng Diyos sa sanlibutang ito ng kamatayan at nagpahayag, “Dumarating ang oras, at ngayon na nga, na maririnig ng mga patay ang tinig ng Anak ng Diyos, at ang mga makaririnig ay mabubuhay. Huwag kayong magtaka rito: sapagkat dumarating ang oras na ang lahat ng nasa mga libingan ay makaririnig ng Kanyang tinig, at lalabas; ang mga gumawa ng mabuti, sa pagkabuhay na muli sa buhay; at ang mga gumawa ng masama, sa pagkabuhay na muli sa paghatol.” Napakahangal na mabuhay para sa

sanlibutang tulad nito! Napakahangal na talikuran ang mapagmahal na paanyaya ng Anak ng Diyos, na nag-aalok ng buhay na walang hanggan! Kung mabubuhay ka para sa sanlibutan at tatanggihan mo ang kaligtasang inihanda ng Diyos, ano ang matitira sa iyo sa huli?

*Pagkatapos ng saya ng mundo,
Pagkatapos ng awit ng tuwang ito,
Pagkatapos ng mga oras ng liwanag,
Pagkatapos ng mga pangarap na kay rilag—
Ano ang susunod?*

*Isang pangalang walang laman,
Isang pagal na katawan,
Isang hapding nararamdaman,
Isang pusong nasasaktan.*

*Pero pagkatapos ng pangalang walang laman,
Pagkatapos ng pagal na katawan,
Pagkatapos ng hapding nararamdaman,
Pagkatapos ng pusong nasasaktan—
Ano ang susunod?*

*Isang malungkot na paalam lamang
Sa mundong labis na minahal,
Isang tahimik na higaan lamang
Kasama ng mga patay na limot na ng tanan.*

*Pero pagkatapos ng malungkot na paalam
Sa mundong labis na minahal,
Pagkatapos ng tahimik na higaan
Kasama ng mga patay na limot na ng tanan—
Ano ang susunod?*

O, saka—ang trono ng paghuhukom!
O, saka—ang huling pag-asa’y naglaho na!
Saka, ang lahat ng hapis na nananahan
Sa walang hanggang Impiyerno!

Bakit ipagpapalit ng mga tao ang kaluwalhatian ng Langit sa lumilipas at kumukupas na kahangalan ng mundo? Bakit nila isasapanganib ang pagkawala ng kaluluwa para sa kaunting kasiyahan ng laman? “Ano ang mapapakinabang ng isang tao kung makamtan niya ang buong sanlibutan pero mawala naman ang sarili niyang kaluluwa?” Ang totoo, hindi mo kailanman makakamtan ang buong sanlibutan. Pero ano ang mapapakinabang ng isang tao kahit makamtan pa niya ang buong sanlibutan? Mawawala rin sa iyo ang lahat ng iyon balang araw. May isang mayamang namatay sa New York ilang taon na ang nakalipas, isang multimilyonaryo, at kinabukasan sa Exchange ay sinabi nila, “Patay na si Ganito.” “Magkano ang iniwan niya?” tanong ng isa. “Naku,” ang sagot, “iniwan niya lahat.” Ipinagbibili mo ang iyong kaluluwa kapalit ng isang libingan sa sanlibutang-Ehiptong ito! Bakit ka mamamatay?

“O, manumbalik kayo, o, manumbalik kayo,
Bakit kayo mamamatay
Gayong ang Diyos sa dakilang awa
Ay lumalapit nang tunay?
Ngayon kayo’y inaanyayahan ni Jesus,
Sabi ng Espiritu, Halika!
At ang mga anghel ay naghihintay
Na salubungin kayo sa tahanan nila.
“Kay walang kabuluhan ng akalang
Habang kayo’y nag-aantala

*Ang inyong puso'y gaganda
Sa paglayo ninyo sa Kanya. Halika, kawawa; halika,
nagugutom,
Halika kung ano ka man,
Habang ang mga batis ng kaligtasan
Ay malayang dumadaloy sa tanan."*

Kaya lumapit na kayo kay Cristo nang hindi na nagpapaliban pa, at sa pagtitiwala sa Kanya, malalaman ninyong nakasulat ang inyong pangalan sa Aklat ng Buhay, at hindi na ito kailanman mabubura.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.